Дачникам
садівникам
городникам

ISSN 1814–4357

Щомісячний виробничо-практичний журнал

Дім • Сад • Город

Передплатний індекс 74142

№ 10 (274) Жовтень 2011

Часник лікує

Малина аж до морозів

Абрикос: від ранніх до пізніх сортів

Пришел, увидел, распилил

Выполнить быстро и качественно работы по обрезке толстых ветвей в саду помогут надежные и простые в использовании бензиновые пилы.

Преимущества этого инструмента – мобильность, большая мощность, высокая производительность и надежность. Самые мощные (как правило, более 2,5 кВт) профессиональные бензопилы способны работать непрерывно на протяжении 10–15 ч. Время работы менее мощных полупрофессиональных и бытовых моделей варьируется от нескольких часов в день до 20 ч в месяц. Большинство бензопил позволяет регулировать натяжение цепи без разборки инструмента. Кроме того, они оснащаются декомпрессионным клапаном, который значительно облегчает запуск двигателя, системой фильтрационной очистки воздуха от пыли, системой гашения вибрации и системой автоматической бесперебойной подачи смазки на шину и цепь. Безопасность эксплуатации гарантирует автоматический тормоз, который в случае отскока останавливает цепь за миллисекунды.

MTD GCS 46/45

Эта пила является мощным инструментом, который легко может распилить бревна большого диаметра. Оснащена двухтактным двигателем объемом 46,4 см/куб и мощностью 2,6 л. с. Данная модель имеет оптимальную подачу масла для смазки шины и цепи без необходимости специальной регулировки. Длина шины составляет 45 см. Данная модель имеет удобную антивибрационную рукоятку, которая позволяет снизить усталость при длительной работе.

Мощность двигателя: 2,6 л. с.
Объем цилиндра: 46,4 куб. см
Длина шины: 45 см
Шаг цепи: 3/8″
Объем топливного бака: 0,36 л
Объем масляного бака: 0,42 л
Вес: 5,5 кг

MTD GCS 38/35

Бензиновая цепная пила начального уровня для обрезания веток и подготовки дров. Ее мощный и надежный двигатель оборудован дросселем, праймером и декомпрессионным клапаном, обеспечивающим легкий старт при обычных и низких температурах. Эта компактная и легкая пила оборудована антивибрационными стальными пружинами и эргономичной ручкой. Автоматическая смазка звезды шины и цепи, что представлены известным мировым производителем - Carlton, гарантирует их надлежащее хранение и эксплуатацию. Из особенностей необходимо отметить фронтальный натяжитель цепи, делающий регулирование цепи простым и быстрым, и безинструментальное открытие воздушного фильтра, что облегчает пользование инструментом.

Мощность: 2,0 л. с.
Объем цилиндра : 37,7 куб. см
Длина шины : 35 см
Шаг цепи: 3/8″
Емкость масляного бака: 0,42 л
Емкость топливного бака : 0,36 л
Вес: 5,5 кг

Дім•сад•город

ISSN 1814–4357

№10 (274) 2011 р.

Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець —
КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України,
серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.

Видається з січня 1989 р.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3690 від 30.01.2010 р.

Помідори у теплицях

Прошу надрукувати статтю про агротехніку вирощування помідорів у скляній і зимовій теплицях та про боротьбу з шкідниками (білокрилка, попелиця) і хворобами.

Л.І. Мельник,
с. Хацьки, Черкаська обл.

Агротехніка помідорів у плівкових теплицях

Якщо теплиця функціонує не перший рік, то ґрунт у ній готують з осені, внесенням органічних та мінеральних добрив, оранкою чи перекопуванням його. З-поміж органічних краще вносити перегній, компости, торф, субстрат з-під грибів із розрахунку 15–20 кг/м². Перед цим теплицю до сезону готують шляхом видалення всіх решток рослин, бур'янів, залишків шпагату. Залізні конструкції обпалюють паяльною лампою або газовою горілкою. Можна обкурити її сірчаним газом, запаливши димові шашки чи сірку у вигляді порошку (вона з`явилася у продажу разом з вапном чи без нього). Надалі вирішувати вам: знімати плівку на зиму, чи ні. У першому випадку її накривають за 15–20 днів до висаджування рослин. Це сприяє швидкому таненню снігу і прогріванню ґрунту. У другому – в разі сильних хуртовин і снігопадів каркас може не витримати такого навантаження, вам доведеться його постійно відкидати.

Якщо бажаєте одержати продукцію якнайшвидше, за будь-якого способу, потрібно десь виростити розсаду. На підвіконні багато не вміститься. Лишається знайти когось із скляною теплицею й орендувати її частину або придбати полікарбонатну, рекламу якої друкували у попередніх номерах. Її треба поставити у плівкову теплицю чи окремо. Спочатку сіянці займатимуть небагато місця, тож підійде й невеличка, розміром 3х5 м або більша, хоча рахувати кількість потрібної площі для запланованої розсади доведеться. Починаємо з розрахунку кількості рослин на 1 м². Наприклад, якщо помідори вирощувати за схемою 0,6х0,5 м, то площа живлення однієї рослини становитиме (множення цих цифр) 0,3 м². Розділивши 1 м² на площу живлення однієї рослини, одержимо 3 рослини на 1 м². Тож, знаючи площу своєї споруди, відкинувши доріжку та інші місця, легко розрахувати потрібну вам кількість насіння. Додавши до нього те, що не зійде, вибракуєте 3–5%. Плівкове накриття дасть змогу рослинам витримувати низькі температури, обігріваючи невелику площу. Якою саме вона буде для сіянців і розсадних горщечків, залежить від кількості чарунок у ваших касетах.

Вирощування розсади. Які переваги касет? Ви можете вибраковувати насіння, що не зійде, вибрати найбільш розвинуті, красиві рослини, коли будете їх пікірувати. Невеликий обсяг ґрунтосуміші в чарунці сприяє швишому його прогріванню. Альтернативою касетам можуть слугувати адсорбуючі пігулки. Їх можна засипати універсальною грунтосумішшю, що нині є у продажу, або чорноземом, до якого слід додати до 30% розпушувального матеріалу – торфу, тирси. Попередньо полийте їх, а згодом сійте по одній насінині в чарунку на глибину 1,5–2 см, загорніть і знову полийте. Хто користується біодинамічним календарем, оберіть сприятливий за місячним календарем день сівби. До сходів потрібно тримати ґрунт вологим, підтримуючи в теплиці 23–25°С. За їх появи слід знизити температуру до 16–18°С.

Проти кореневих гнилей обробіть сіянці одним з препаратів: біологічним (Триходермін чи Планріз) або хімічним – (Превікур). Останній, червоного кольору, легший за воду, тому налийте його, а потім – пустіть струмінь води, що дасть піну. Ці препарати і лікують, і мають профілактичну дію. За першого справжнього листка пікіруйте сіянці до горщечків об'ємом 0,5 л, вибраковуючи слабкі, недорозвинуті тощо. Можна використовувати для цього й тару з-під молокопродуктів або придбати торфоперегнійні чи пластикові.

Розростаючись, рослини починають затінювати одна одну. Тому горщечки розсовуйте подалі. Називається цей процес розстановкою. Тут вже місця в невеликій теплиці замало, доведеться виносити розсаду до вашої плівкової споруди. Якщо у вас лише сонячний обігрів, до травня обов'язково накривайте розсаду ще й агроволокном на ніч. Інакше заморозки можуть її пошкодити.

Вперше підживлюють помідори на 20-й день після сівби, коли темпи росту рослин різко збільшуються, вдруге – через два тижні. Для цього можете взяти настій пташиного посліду чи коров'яку (кінського, овечого, козячого), розвівши його водою у співвідношенні 1:7–10. А можна й такі марки комплексних добрив з набором усіх мікроелементів, що є у продажу, як Фурор, Еколист, Вермісол, Флором ікс-Т, Росток тощо. У цей час світловий день такий, що досвічування взагалі не потрібне. За появи 5–6 справжніх листків розсаду висаджуйте до вашої теплиці. Схема рекомендована на етикетці кожного сорту, але найчастіше розміщують 2,5–3 рослини на 1 м^2.

Сорт. У плівкових теплицях можна вирощувати детермінантні, напівдетермінантні та індетермінантні гібриди. Детермінантні форми дають вищий ранній урожай, а індетермінантні – загальний. З-поміж детермінантних можна порекомендувати Шафер F_1, напівдетермінантних – F_1 КДС – 5, Побратим, Бармалей, Ятрань, Цвєтік; індетермінантних – КСД – 1, Скарб, Добродій, Достойний, Ельф, Стожар, Плідний. Особливо багатий асортимент пропонують іноземні фірми. Наприклад, "Nunhems" пропонує детермінантні – Шеді леді F_1, Тарпан F_1 (рожевоплідний). Обидва мають найвищу дегустаційну оцінку за смаком. Фірма "Bejo" – Торбей F_1, також з плодами рожевого кольору. Цікаві сорти у фірм "Rijk Zvaan", "Enza Zaden", "Kitano" та інших.

Овочівники-любителі вирощують і сорти, які стали популярними у населення: Волове серце, Сан Марцано, Король Гумберт, Де Барао, Банан, Лимон-ліана, Гігант, Корніївський, Хурма, Ювілейний Тарасенка, Чорний принц, Космонавт Волков, Гібрид Тарасенка- 2 та інші.

Післярозсадний період. Розсаду помідорів висаджують, коли температура ґрунту перейде за 15°С. Через 2–3 дні після висаджування рослини підв'язують до шпалерного дроту. Зав'язують петлю так, щоб вона легко ковзала й переміщалася із запасом на потовщення стебла. Рослини підкручують раз на тиждень, обводячи шпагат навколо стебла. Між кожним обертом шпагату має бути 1–2 міжвузля.

Рослини формують в одне стебло. Якщо вони детермінантного типу, необхідно обв'язувати над верхньою китицею або під нею залишити пасинок, щоб потім перевести формування китиць на додатковий пагін. Якщо цього не зробити, рослина "закриється" китицею і більше не ростиме, що спричинить значний недобір врожаю. Подовження періоду вирощування визначає можливу кількість сформованих китиць, їх буде 8–10 шт.

Обов'язковим заходом є пасинкування рослин. Подивіться на пазуху будь якого листка (місце, де листок відходить від стебла). Звідти іноді виростає бічний пагін, так званий пасинок. Їх потрібно систематично видаляти. Якщо цього не зробити, вони швидко наздоганяють точку росту, рослина зупиниться в рості, плоди довше достигатимуть, врожай зменшиться. Це головний захід агротехніки!

Температура має становити: в сонячну погоду 24–26°С, у хмарну – 18–20°С, вночі – 15–16°С. Вологість повітря – на рівні 75 %.

Грунт утримують у розпушеному стані, знищуючи бур'яни. Підживлюють рослини 2–3 рази, через кожні 10–15 днів. Відносна вологість ґрунту не повинна перевищувати 70–80 %. Цього досягають поливами і вентиляцією теплиці. Якщо на внутрішній поверхні плівки немає конденсату – вологість нормальна.

Деякі нюанси. Відразу після садіння пропонують полити рослини під корінь препаратом, який стимулює розвиток потужного коріння – Радифармом. На поливання зі шланга витрачається багато сил і часу, тож рекомендуємо влаштувати крапельне зрошення. Можливо, доведеться зустрітися із закручуванням листків. Причина цього – вірус скручування листків (ВСЛ). Це трапляється, коли рослини уражені попелицею, або за нестачі міді. Аби по крапельницях подати добрива (це значно ефективніше від поливу з лійки), потрібно врізати до системи інжектор (це зроблять у будь-якій фірмі, яка монтує крапельне зрошення).

Найнебезпечніша хвороба помідорів – фітофтороз. Проти нього застосовують такі препарати: Інфініто, Татту, Ридоміл Голд, Квадріс та ін. Проти білокрилки і попелиці є чудовий біопрепарат Вертицилін, який можна придбати в клубі органічного землеробства. За місяць до останнього вибирання плодів прищипніть точку росту – утворення нових китиць вже не потрібне.

Помідори у зимових теплицях

На відміну від плівкових теплиць, тут сіяти насіння потрібно у зовсім інший термін – наприкінці листопада. Тоді перша китиця на рослині з`явиться в той період, коли тривалість світлового дня збільшується, і вона не почорніє й не осиплеться від нестачі світла.

Можна, звичайно, вирощувати помідори незалежно від світлового дня, як, наприклад, на широті Воркути. Проте для цього вам знадобиться ставити по всій теплиці лампи, а відтак – і трансформатор, реєструвати його в Енергонагляді, передбачити захист від блискавки. Навряд чи сподобається таке світло вночі сусідам. Проте технологія за обох варіантів однакова. Після сівби до касет задля зменшення коливань мікроклімату натягніть понад ними плівку, яку знімайте під час поливів.

Відразу після появи сходів вмикайте лампу (поки рослини займають небагато місця й для усієї розсади достатньо однієї кімнати). Краще це місце обгородити, зробивши вхід до нього окремо з вулиці. Якщо ходити крізь нього по теплиці, легко занести інфекцію, яка для молодих рослин вкрай небезпечна. Тож заходьте туди у змінному взутті й халаті, поклавши на вході дезінфікуючий килимок. Спочатку досвічування роблять цілодобово, а за тиждень – по 16–18 годин на добу. Як і в першому випадку, після появи сходів потрібно зменшити температуру для запобігання витягування підсім'ядольного коліна.

За появи трьох–чотирьох листків тривалість досвічування зменшують до 12–14 годин. Світло ефективне лише тоді, коли супроводжується збільшенням рівня вуглекислого газу. Найпростіший спосіб досягти цього – поставити у споруді чан (діжку) зі свіжим гноєм (немає значення, від якої худоби). Залийте його водою. Поряд з іншими газами буде виділятися й вуглекислий.

Висаджують за схемою 2,5–3 рослини на 1 м^2. Для зрошення потрібна вода з температурою не нижче 15°С. Підживлення такі самі. Проти білокрилки можете розвісити пастки жовтого кольору, вкриті ентомологічним клеєм. Якщо вони не дадуть результату, зверніться до біопрепарату Боверин. І попелицю, й білокрилку знищує також вищезгаданий біопрепарат Вертицилін. Проти павутинного кліща ефективний ще один біопрепарат – Актофіт.

Коли ґунт ще промерзлий, потрібно використовувати підґрунтовий обігрів. Взагалі, у скляних теплицях, які, на відміну від плівкових, стаціонарні, ґрунт з часом перетворюється на джерело інфекції. Отож, якщо у вас немає труби для пропарювання підлоги, доведеться шукати альтернативні шляхи або впроваджувати сівозміну.

Пасинкування і формування рослин однакові. У березні теплиця ще не відкривається і повітря не циркулює. Аби попередити його застоювання у прикореневій зоні, можна обірвати 1–2 нижніх листки. На відміну від плівкових, у цей час фітофтора ще не поширюється (якщо й з'явиться, препарати ті ж самі). Проти інших грибкових хвороб є у продажу біопрепарати: Фітоспорин-М, Пентафаг, Мікосан та інші. Лишається вирішити головну, найбільш витратну проблему зимових теплиць з плівки чи полікарбонату – обігрів, витрати на який мають окупитися врожаєм.

Ю.В. Слєпцов

ЕФЕКТИВНА

Коли я вчився в сільськогосподарському інституті, нас навчали, що глибока оранка – запорука високого врожаю. Пам'ятаю, як ходив за трактором і виміряв глибину оранки, щоб тракторист під цукровий буряк не зорав менше, ніж 25 см. Тільки з часом все змінюється...

Вже у 1960 році у Полтавській області після призначення секретарем обкому Моргуна було заборонено глибоку оранку. В наш час, коли земля виснажена, отруєна пестицидами, забруднена важкими металами, радіонуклідами, шкідливими викидами промислових підприємств, транспорту, виростити чистий врожай – практично неможливо.

Відомо, що ґрунти, в які щороку вносять одні й ті ж елементи живлення, збіднені більшістю мікроелементів. Ось приклад з мого досвіду.

У Лубнах раніше завжди був запас гною чи компосту. Його привозили свіжим безпосередньо з колгоспної ферми. Для його зберігання я збудував із цегли сховище довжиною 4,5 м, висотою 1,5 м, і поділив його на три частини по 1,5 м. Крім гною, складав у нього рослинні рештки – листя та відходи з кухні. Щоб швидше все перегнивало, запустив туди каліфорнійських черв'яків. Які ж вони ненажерливі! Дуже швидко розмножуються і живуть 12 років. Оцей перегній, перероблений черв'яками, вносив під томати. Спочатку врожай був чудовий, я милувався великими плодами. Але потім врожай почав зменшуватися. У чому річ? Адже перегною достатньо.

На жаль, ми не знаємо, які поживні речовини і в якій кількості знаходяться у ґрунті. Очевидно, рослинам бракувало якихось мікроелементів, і томати родили, поки їхній запас у ґрунті не вичерпався. Адже, щоб зберегти родючість ґрунту, треба повертати в нього стільки поживних речовин, скільки ми забрали. За будь-якої системи землеробства треба мати гній чи компост. Для дачників доступніший компост, бо зараз гній не кожен може придбати. Перегній і рослинні рештки розкладаються на гумус і елементи живлення. Гумус значно поліпшує структуру ґрунту, допомагає утримувати ґрунтову вологу. Ґрунт стає структурним, легко пропускає воду й повітря і попереджає утворення кірки. А якщо гумусу мало, він стає твердим і в міру висихання щільним, утворюються широкі щілини. На ґрунтах, багатих гумусом, рослини не тільки добре ростуть, а й коріння менше пошкоджується ґрунтовими шкідниками.

Рослини – живі організми, здатні відчувати біль, і подають відповідні сигнали. Досліди кандидата біологічних наук Решетникової довели це, коли вона за допомогою певних приладів записала ці сигнали. Тільки-но господар зайшов на садибу, рослини захвилювалися. А деревам сусідів – байдуже. А як вони волають від болю, коли ріжемо живе дерево! Коли рослина хворіє, вона подає сигнали хвороби.

Отже, якщо ви любите рослину, то й вона вас полюбить. Коли ми спілкуємося з дикорослими деревами, одні з них заряджають нас енергією, а інші, навпаки, забирають її. До перших відноситься дуб, а до других – осика й тополя. Який бідний осиковий ліс, путящої там трави немає і жодного гриба не знайдете. А в діброві все пишне, багато кущів і грибів, навіть женьшень добре росте. Отож не завдавайте рослинам зайвого болю, бездумно обламуючи гілочки. Якщо рослини живі, то їм же треба щось їсти. Для цього є коріння. Коли поживи мало, воно дуже розростається. Наприклад, то-

мат може "обнишпорити" площу на відстані 1,5 м від стебла, а в глибину – до 2 м.

Тільки у пустелі Кара-Кум є піски еолового походження, в яких містяться всі поживні елементи, але там немає води. А там, де вона є, квітують чудові зелені оазиси і населення на цих пісках вирощує високі врожаї.

На наших землях практично зараз неможливо виростити овочі, щоб у них не було багато нітратів, залишків пестицидів, важких металів та іншої "нечисті". Проте цьому можна зарадити, якщо господарювати за методом, розробленим Міттлайдером. Це ім'я часто зустрічається на сторінках різних видань. То хто ж він – цей новатор?

Джекоб Міттлайдер

Доктор Джекоб Міттлайдер – міжнародний експерт з сільського господарства. Більш як 15 років його діяльністю було виробництво розсади у промисловому розсаднику в Південній Каліфорнії. Він розробив комерційний спосіб вирощування, упаковки і доставки по повітрю більш як 50 видів живих рослин, у тому числі квітів для продажу.

Доктор Міттлайдер має 11 патентів США, він співпрацював з університетом Лома Ліда у Каліфорнії, де навчав методам ведення сільськогосподарського виробництва, керував сільськогосподарськими проектами. З 1964 року продовжував свою діяльність у всесвітньому масштабі: навчав і консультував у багатьох країнах земної кулі. Проводив учбові й демонстраційні сільськогосподарські програми у багатьох закордонних державах, включаючи Нову Гвінею, Окінаву, Фіджі, Мексику, Зімбабве, Верхню Вольту, Трінідад та багатьох інших.

З 1983 р. по 1996 рік Міттлайдер навчав своїй технології в Росії в учбовому господарстві Духовної Академії у м. Заокськ Тульської області. Там навчалися громадяни Росії та мешканці Західної України на сільськогосподарському відділенні Академії. По закінченні курсу вони одержували диплом Міжнародного заочного інституту (Вашингтон) і свідоцтво Заокської духовної академії про присвоєння кваліфікації Майстра овочівництва широкого профілю. Тим, хто не вірить Міттлайдеру і різні нісенітниці пише під маркою "своя особиста думка", рекомендую поїхати в Академію, де все можна побачити власними очима.

Після того, як Лібіх встановив, що рослини живляться виключно елементами і їм байдуже – якого вони походження: чи від розкладання органічних решток, чи їх виробили на заводі, почали широко використовувати міндобрива. Вперше у широких масштабах на своїх бідних ґрунтах їх почала застосовувати Німеччина.

Хіміки знайшли у рослинах більш ніж 70 елементів. Проте з часом було встановлено, що лише 17 елементів абсолютно необхідні для рослин і їх замінити неможливо. Це вуглець, водень, кисень, азот, фосфор, калій, кальцій, магній, молібден, сірка, залізо, хлор, бор, мідь, цинк, марганець і кобальт. Винятково велике значення мають азот, фосфор і калій, їх називають основними елементами живлення.

Азот входить до складу білків, хлорофілу та інших речовин рослинної клітини, він основа життєвих процесів.

Фосфор входить до складу складних білків і нуклеїнових кислот, відіграє провідну роль в обміні речовин і енергетичному балансі. Він підвищує засвоєння інших елементів живлення – азоту, калію, магнію.

Калій не входить до складу органічних речовин, але відіграє важливу роль у набуханні речовин у клітинах, в регулюванні тургору, утворенні білків та вуглеводів. Калій підвищує стійкість рослин до хвороб, поліпшує якість овочів.

Кальцію належить особлива роль. По-перше, він – необхідний елемент живлення і засвоюється рослинами в кількості, яка часто перевищує кількість фосфору. Він зміцнює стінки клітин, скріплюючи їх, необхідний

для росту клітин та їхньої диференціації, впливає на вуглеводний і азотний обмін. Крім того кальцій регулює кислотність ґрунтового розчину, впливає на доступність елементів живлення рослин.

До 95–98% маси рослин становлять три елементи: ***вуглець, водень і кисень***. На наше щастя, про них турбуватися не потрібно, бо рослини беруть їх із повітря й води, а інші елементи – із ґрунту. Тому, щоб зберегти його родючість, потрібно повертати в нього стільки поживних речовин, скільки винесено з урожаєм. Наприклад, у тонні білоголової капусти міститься 3,5 кг азоту, 0,8 кг фосфору, 3,1 кг калію. Щоб зібрати із однієї сотки одну тонну головок, потрібно приблизно 3,5 кг N, 1 кг P_2O_5 і 3,5 кг K_2O. Крім цих елементів, рослині потрібні й інші.

Проте зараз ніде немає такого ґрунту. Ось тому і необхідні мінеральні добрива і щоб вони містили в потрібній кількості всі елементи живлення. Проте не всі елементи можуть засвоїти рослини, частина добрив (і досить немала) залишається у ґрунті, "захімічуючи" його. Багато городників загалі бояться застосовувати мінеральні добрива.

Хімзаводи почали виробляти прості й складні мінеральні добрива. У простих був один елемент, а в складних – декілька. Наприклад, ***прості добрива:*** азотні – аміачна селітра, карбамід; ***калійні:*** калімагнезія, сульфат калію; ***фосфорні:*** подвійний суперфосфат, простий гранульований суперфосфат і гордість нашої хімії – ***складні добрива:*** нітроамофос, нітроамофоска, діамофоска, амофос; ***магнієві добрива:*** калімагнезія, сульфат магнію.

Міттлайдер своїми досвідами довів, що всі рослини засвоюють поживні елементи у строгому співвідношенні і ніколи це співвідношення не порушується. Наведу для прикладу три основних елементи: це азот – фосфор – калій. Співвідношення 1,8:1:1,8, звичайно, у певній кількості. А тепер задумайтеся: хоч одне добриво або суміш відповідають цьому співвідношенню? Ось чому ми знищували і продовжуємо знищувати родючість наших ґрунтів.

То що ж: відмовитися від міндобрив? Ні якому разі, треба їх урівноважити, тобто збалансувати всі елементи, щоб рослини їх повністю споживали без залишку. Це йому вдалося зробити, інакше як би він міг по всьому світу перетворювати пустелі у квітучий сад?

Для цього він розробив Суміш 1 і Суміш 2.

Суміш 1 на кислих ґрунтах, де більше 500 мл на рік, вносять як передпосівне добриво у такій кількості: вапняне борошно 5 кг, борна кислота 40 г.

Для того, щоб підживлювати рослини протягом вегетації, застосовують ***Суміш 2***. Ось її рецепт для щотижневого підживлення, взятий із книги Міттлайдера "Давайте вирощувати помідори".

1) 4 кг нітрату кальцію, ***2)*** 1, 8 кг нітрату амонію, ***3)*** 0,68 кг діамонійфосфату, ***4)*** 2,1 кг сульфату калію, ***5)*** 2,7 кг сульфату магнію, ***6)*** 0,24 кг сульфату заліза, ***7)*** 4 г сульфату міді, ***8)*** 8 г сульфату цинку, ***9)*** 12 г сульфату марганцю, ***10)*** 12 г борної кислоти, ***11)*** 5 г молібденової кислоти. Всього 11,5 кг.

Я живу у м. Миколаєві, де опадів на рік випадає менше 400 мм і ґрунти засолені. Тому застосовую рецепт приготування Суміші 2, розроблений доктором біологічних наук Т.Ю. Угаровою, на основі подвійного суперфосфату 0–46–0: подвійний гранульований суперфосфат – 1,3 кг; карбамід – 1,7 кг; калійна селітра – 2,5 кг; сульфат магнію – 1 кг.

Мікроелементів стільки ж, як і в попередній Суміші 2.

Маса суміші – 6,5 кг, процентне співвідношення N–P–K – 17,0–9,2,16,9.

Всі роботи з вирощення томатів проводжу на вузьких грядах, куди щотижня перед поливом вношу 25–40 г суміші на 1 погонний метр.

Завжди милуюся щедрим врожаєм і красивими плодами, адже якщо маєш більше 200 сортів помідорів різного кольору, розміру, строків достигання, то є на що подивитися. Хоча площа під ними – 0,5 сотих, де було 7 вузьких гряд довжиною до 7 м, врожай щороку був більше 500 кг смачних плодів. Тільки томати не продавав, а переробляв на насіння, яким торгую.

Не знаю такої агротехніки вирощування томатів, де було б так мало фізичної праці, й таких великих і сталих врожаїв, як вирощених на вузьких грядах за технологією Міттлайдера. Шкода тільки, що не завжди їх можна було зібрати. Пам'ятаю, був рік, коли і на Миколаївщині на початку червня різко похолодало і майже щодня лили дощі протягом тижня. Вже зібрав червоні плоди перших суперранніх сортів (Господар, Кременчуцький, Барон Солемахер, Білецький та інші), як з'явилася фітофтора. Обприскування контактними отрутами ніякого ефекту не дало, бо не встигнеш обробити томати, як дощ всю отруту змиє, та й користі від таких отрут не багато. Бо зооспори фітофтори проникають всередину рослини через дихальця, яких найбільше з нижнього боку листка. А як же їх захистити отрутами?

Через це на Поліссі взагалі багато господарів відмовилися вирощувати томати. З'явилася ще стеблова форма фітофтори, якої раніше у нас не було. Пам'ятаю, як принесли мені сіянець томатів висотою 40 см, у якого вже була і листкова, й стеблова форми фітофтори.

Незабаром прочитав про невеликі копії пірамід Хеопса. Пропонували, хоч і не дешево, купити таку копію. Це було наприкінці квітня, коли вже збирався наступного дня везти сіянці на город. Лише два з них у горщечках поставив у піраміду, а два посадив на дачі як контроль. Через два дні посадив і їх. І що ви думаєте: коли на контролі з'явилося перше суцвіття, на дослідному вже було четверте. Які сили там діють – ніхто достеменно не знає. Тільки рослини, насіння яких побувало у піраміді, набагато швидше й раніше дають врожай, не бояться несприятливих умов (посухи) і не хворіють. Про фітофтору я давно забув. Ви, певно, звернули увагу на те, що неможливо знайти матеріали про копії єгипетських пірамід, і в той же час у багатьох такі піраміди є і в них лікують людей. Я зібрав чимало матеріалів про те, як збудувати піраміду і для чого її можна використати.

У мене дача має площу 5 сотих, отож все, що я пишу, стосується застосування технології Міттлайдера для сімейного городу. А фермером, які вирощують овочі на десятках гектарів, для роботи за Міттлайдером, мабуть, потрібні механізми, про які я не знаю.

Хто бажає забезпечити свою сім'ю з чотирьох чоловік, тому вистачить лише 1,5 сотки. Ну, а якщо 10 соток, то там вже буде товарне виробництво.

В.В. Беспалов,
вчений агроном,
м. Миколаїв

Органічні таблетки "Достаток"

з росторегулюючими властивостями для відкритого і закритого ґрунту

"Достаток" – це живильний ґрунт у формі таблеток на основі вермикомпосту, діаметр 30 мм, висота 14 мм. Вермикомпост – високоякісне, екологічно чисте добриво, отримане шляхом переробки курячого послiду за допомогою черв'яків Essenia foetide. В ньому містяться природні стимулятори росту та природні антибіотики – антагоністи патогенної мікрофлори.

Органічне добриво "Достаток" призначене для вирощування розсади овочевих і квіткових культур, а також для підживлення картоплі, чагарників, ягідних кущів, плодових дерев. Не містить насіння бур'янистих рослин та патогенної мікрофлори, виготовлене з екологічно чистої сировини, що містить усі необхідні рослинам речовини в доступній формі.

Застосування "Достатку". Торфо-біогумусний таблетований продукт (таблетки) "Достаток" має високий енергетичний потенціал, що дозволяє застосовувати його у вирощуванні плодових, ягідних, декоративних, квіткових та овочевих культур.

Таблетки "Достаток" застосовують як добриво для квіткових та овочевих рослин. Їх кладуть у посадкову лунку. Врожай картоплі буде більшим, якщо під час садіння поруч з бульбами покласти 1–2 таблетки.

Застосування "Достатку" сприяє розвитку кореневої системи, гарному приживлюванню рослин і захисту їх від хвороб. Вміст агрономічно корисних азоту, фосфору, калію та мікроелементів (кальцію, цинку, магнію) на фоні гумінових речовин створює сприятливий режим живлення для рослин.

Якісний склад торфо-біогумусного таблетованого продукту "Достаток"

Показники якості	за ТУ
Зовнішній вигляд	таблетки діаметром 30 мм + 16 мм
Колір	коричневий
Вологість, %	не більше 25
pH	6,5-7,5
Вміст органічної речовини, %	не менше 50,0
Гумус, %	не менше 8,0
Азот загальний, %	не менше 1,5
Фосфор (у перерахунку на P_2O_5), %	не менше 0,5
Калій (у перерахунку на K_2O), %	не менше 0,3
Вміст солей важких металів	не більше гранично допустимих концентрацій хімічних речовин у ґрунті (ГДК)

Схема та норми застосування:

- 2 таблетки під виноградний саджанець під час садіння або пересаджування;
- 4 таблетки під плодовий саджанець під час садіння або пересаджування;
- 1–4 таблетки за касетного чи іншого способу вирощування розсади;
- 1–2 таблетки під час садіння картоплі у кожну лунку.

При цьому необхідно провести рясний полив.

При вирощуванні розсади: у стаканчику об'ємом 180–200 мл розміщують 3–4 таблетки і заливають 40–50 мл води (температура 25–30°С). Вбираючи вологу, таблетки збільшуються в об'ємі у 2–3 рази. У підготовлений живильний ґрунт додають землю шаром 1–1,5 см, суміш перемішують і висаджують в неї 2–4 насінини рослин.

Результати застосування:

- краще утримання вологи та збільшення кількості гумусу в зоні кореневої системи;
- підвищення стійкості рослин до захворювань;
- відновлення природної родючості вашої землі;
- розвиток міцної кореневої системи і внаслідок цього добрий старт для нарощування вегетативної маси та формування потенційного врожаю;
- зміцнення імунітету рослин;
- підвищення активності мікрофлори ґрунту.

Продукція сертифікована Control Union Certifications. Сертифікат № 800764.

Продукт містить агрономічно корисну мікрофлору, в тому числі фосформобілізуючі та азотфіксуючі мікроорганізми.

Гарантійний термін зберігання – 5 років, починаючи з дати випуску. Оптимальна температура зберігання від +3° до + 40°С при вологості від 40% до 95%.

У випадку заморожування/розморожування зберігає свої властивості.

Продукт термічно оброблений.

Придбати таблетки "Достаток" під торговою маркою "Дім, сад, город" можна у мережі будівельно-господарських гіпермаркетів "Епіцентр", "Нова Лінія", "Метро" та супермаркетах "Ашан", "АТБ". Замовити таблетки можна також за поштовими каталогами "Інтерфлора", "Сонце-Сад".

Більше інформації – на сайті www.dim-sad-gorod.com.

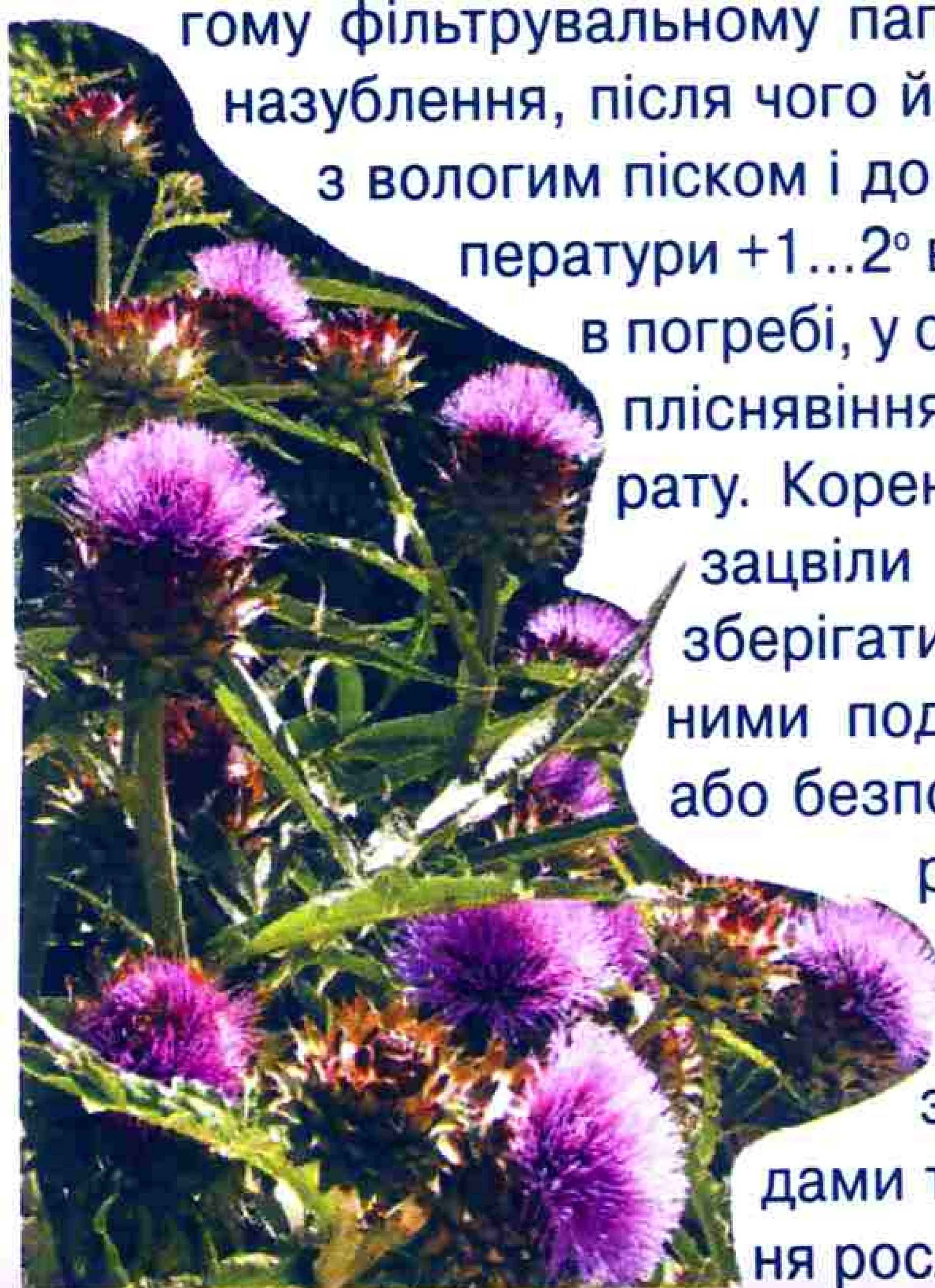
ПОЛЮБІТЬ АРТИШОК, ВІН ТОГО ВАРТИЙ

Мода на вирощування нетрадиційних овочевих рослин в Україні, яку ми спостерігаємо вже друге десятиріччя, нині залишається сталою. В результаті відбувається значне розширення асортименту малопоширених овочів, якими цікавляться городники, а відтак появі відповідної продукції на базарах. Проте суцвіть делікатесного овочу – артишоку ні в райцентрі Ніжині, ні в Чернігові, ні на ринках столиці, де буваю час від часу у справах, жодного разу бачити не доводилося. І не тому, що рослина мало відома чи примхлива й складна у вирощуванні. Головна причина полягає у відсутності якісного посівного матеріалу сортів овочевого типу.

В Україні існує лише декілька фірм, що займаються реалізацією насіння (переважно поштою), пропонують сортовий посівний матеріал. Неодноразово придбане для формування колекцій з різних джерел – переважно неякісне. Тому й виростають з такого насіння рослини, що годяться лише для декоративних потреб: заввишки до двох метрів, колючі (не підступитися), неоднорідні, з численними грубими дрібними суцвіттями, які не придатні для споживання.

Насправді сорти овочевого типу вирізняються тим, що формують досить м'ясисті продуктивні органи – суцвіття-кошики: в їжу використовують м'ясисті квітколожа нерозкритих суцвіть і потовщені основи лусок нижніх рядів обгортки. Сама рослина має дуже велику розетку красивих м'ясистих перисторозсічених, із зубчастими лопатевими сегментами, білувато-опушених листків завдовжки до метра. Слід зауважити, що рослина в перший рік може не зацвісти, тобто не сформувати товарну продукцію, якщо не провести яровизацію насіння. Для цього за місяць–два до висіву у відкритий ґрунт (кінець лютого – початок березня) насіння пророщують за температури 20–25°С на вологому фільтрувальному папері або на тканині до назублення, після чого його необхідно змішати з вологим піском і до сівби тримати за температури +1...2° в холодильнику (можна в погребі, у снігу). Не допускати запліснявіння, пересихання субстрату. Кореневища рослин, що не зацвіли в перший рік, можна зберігати в погребі запіскованими подібно до коренеплодів або безпосередньо в полі, добре утепливши. В останньому випадку, враховуючи наші контрастні зими з частими перепадами температур, збереження рослин не гарантоване.

Висівають яровизоване насіння наприкінці квітня – у першій декаді травня за схемою 70х30–40 см на глибину 3–5 см. Сходи з'являються за температури 10–15° через 10–12 днів, а за тривалого похолодання до 0–2° вони можуть загинути. Дорослі рослини витримують заморозки до -3°С. Оптимальна температура для росту і розвитку артишоку становить 22–30°.

Догляд за рослинами полягає в розпушуванні ґрунту, боротьбі з бур'янами, періодичних поливах та підгортанні рослин (можна підв'язати до кілочків). Для одержання великих кошиків на рослині залишають одне стебло з 2–5 суцвіттями, на насінниках – не більше 3. Збирають продукцію вибірково до розпускання, зрізуючи суцвіття з частиною стебла. За температури близько 1°С вони здатні зберігатися 20–30 днів.

Насіннєві кошики збирають при їхньому пожовтінні та появі летючок. Їх зрізають, дозарюють протягом 2–3 тижнів у сухому місці, не допускаючи загнивання квітколожа, після чого вимолочують насіння, яке досушують і очищають.

М'ясисті суцвіття артишоку нагадують за смаком недозрілі грецькі горіхи. Їх споживають сирими, вареними, тушкованими та смаженими. З них готують салати, супи, соуси, пюре, рагу. Кошики варять протягом 10–15 хвилин, поки розм'якнуть, а, щоб суцвіття не розпалися, їх перед укладанням в каструлю перев'язують ниткою. Для тривалого зберігання артишоки консервують.

Завдяки наявності інуліну, цукрів, білків, клітковини, мінеральних солей, каротину, вітамінів С, B_1, B_2 та інших, а також лікарських і ароматичних речовин продукція має велику харчову цінність та лікувальні властивості. Артишоки використовують у дієтичному харчуванні при атеросклерозі, гепатиті, цукровому діабеті, каменях у нирках і печінці; споживання їх зумовлює жовчо- та сечогінну дію, поліпшує апетит, запобігає печії, сприяє розширенню судин головного мозку, підсилює обмін речовин, знижує вміст холестерину. Завдяки наявності цинарину, артишоки особливо корисні дітям та людям похилого віку. Ця речовина є також протиотрутою при отруєнні алкалоїдами. Вважається, що вживання артишоку зменшує запах поту, сприяє свіжості дихання, а сік із рослини, одержаний до цвітіння, зміцнює волосся. Є дані щодо лікування рослиною алергічних захворювань, деяких форм псоріазу та екземи.

Ця рослина дуже приваблива, на суцвіттях завжди багато різноманітних комах, що підсилює декоративний ефект; вона – хороший медонос.

Артишок заслуговує на широке поширення і набуття статусу традиційної овочевої культури в нашій країні.

О. В. Позняк,
ДС "Маяк" ІОБ НААН України

Рослина різнобічного використання

Тригонела, пажитник грецький, грецька конюшина, верблюжа трава, шамбала, бичачий ріг, козлячий ріг – все це назви однієї рослини: пажитника, а в культурі – гуньби сінної. Як відзначає Г.К. Смик у своєму словникудовіднику народних назв "Корисні та рідкісні рослини України", у різних місцевостях України вона відома під назвами окладник, буркотина, сире зілля, гуньба.

Існує дуже багато (понад 70) видів пажитника. Це одно- та багаторічники родини бобових. Походять вони, найімовірніше, з Середньої Азії – з південного та східного узбережжя Середземного моря, культивувалися ще у давній Греції та в Римській державі. На територію Росії й України рослина потрапила із Закавказзя.

У світі пажитник займає великі площі, його використовують як кормову, лікарську, технічну та сидеральну (на зелене добриво) культуру. В Індії, Ірані, Афганістані, Південній Африці молоді його пагони застосовують у вигляді салатів, а насіння – для виготовлення круп, борошна. Насіння також використовують у процесі виготовлення сирів та для ароматизації хліба. У насінні пажитника містяться алкалоїди, нікотинова кислота, сапоніни, холін, рутин, ефірна олія та інші цінні сполуки.

В Україні пажитник набуває дедалі більшої популярності як лікарська та пряно-смакова рослина. У народній медицині використовують насіння – протидіабетичний та бактерицидний засіб, джерело нікотинової кислоти (вітамін PP), при лікуванні екземи, як тонізуючий засіб, який збуджує апетит. Вважається, що його застосування сприяє підвищенню статевої потенції.

Рослину широко використовують у народній медицині різних країн світу, як правило, в композиціях з іншими лікарськими рослинами. В унікальному виданні "Альтернативная фитотерапия" В.Д. Осетрова (1993 р.), де зібрано ці фітокомпозиції, розповідається про використання пажитника для лікування анемії, запалення суглобів, енцефаліту, для компресів при захворюваннях шкіри, білокрів'ї, з метою збільшення маси тіла, при порушеннях менструального циклу, неврозі шлунка, запаленні кісткового мозку, рахіті, високій температурі, кольпітах.

Цвіте рослина протягом 40–50 днів у травні–липні. Є цінним медоносом, адже виділяє багато нектару навіть у спекотну погоду. Медопродуктивність пажитника становить від 50 до 100 кг/га – як і гречки, але медопродуктивність останньої нестабільна і дуже залежить від погодних умов, сорту, агротехніки. Тому на півдні, висіваючи пажитник на значній площі, можна забезпечити отримання товарного меду. Тим більше, що рослина невибаглива до умов вирощування, зокрема ґрунту.

Позитивним у біології пажитника є стійкість до шкідників та хвороб. Він має інсектицидну дію.

Насіння зберігає схожість до 8–10 років. Навесні його висівають після ранніх зернових, влітку – після скошування культур на зелений корм або збирання зернових. Для отримання насіння пажитник сіють із шириною міжрядь 45 см нормою висіву 10–14 кг/га; на зелений корм – в одновидовому травостої звичайним рядковим способом, 20–25 кг/га, а в сумішці з іншими травами (краще злаковими) – за черезрядної сівби, 6–8 кг/га. Глибина загортання насіння – 2–3 см. Воно проростає за температури 8–12°С та наявності у ґрунті достатньої кількості вологи через 8–10 днів, у посушливих умовах – через 15–18 днів. Сходи можуть пошкоджуватися пізніми заморозками.

Насіння дозріває у липні. Плід – біб завдовжки 16–20 см, у якому міститься від 12 до 20 насінин. Обмолочують, коли побуріють 60–70% бобів. Запізнення призводить до значних втрат насіння внаслідок розтріскування бобів. Насіннєва продуктивність пажитника – 4–6 ц/га. Маса 1000 насінин –14–16 г. В 1г міститься 60–70 насінин жовто-зеленого кольору.

Насіння цієї рослини високопоживне. Під час відгодівлі великої рогатої худоби та свиней його згодовують у суміші з іншими компонентами комбікорму.

Урожайність зеленої маси становить – 200–250 ц/га. У 100 кг сіна міститься 52–56 кормових одиниць та 13–15 кг перетравного протеїну. На 1 кормову одиницю зеленої маси припадає 200 г перетравного протеїну, сіна – 240–290, соломи – 90–95 г.

Навіть невелика добавка сіна чи зеленої маси пажитника до інших кормів підвищує поїдання їх тваринами, але самостійне згодовування не рекомендується. На зелений корм масу треба скошувати на початку цвітіння, адже за пізніших строків збільшується вміст алкалоїдів, підсилюється специфічний запах кумарину, що зумовлює погіршення поїдання.

Пажитник – цінний попередник для інших культур. Його можна вирощувати як сидерат для приорювання на зелене добриво, адже із надземною масою та коренями він залишає у ґрунті до 130 кг/га азоту, що еквівалентне внесенню 380 кг аміачної селітри.

Ф.М. Архипенко,
кандидат сільськогосподарських наук,
Інститут землеробства УААН

М'ята рятує квасолю

У багатьох городників виникають проблеми із зберіганням квасолі, крупів та сухофруктів. Колись і я мала такі проблеми: шила спеціальні мішечки, просолювала, квасолю просмажувала й проморожувала, але нічого не допомагало.

А зараз використовую простий, надійний і нешкідливий для здоров`я спосіб. У тару, в якій зберігається квасоля (коробки, банки, сумки), кладу звичайну суху м`яту. Так само зберігаю й сухофрукти. Не кожного року вдається одержати врожай, а у мене по п`ять років зберігаються і квасоля, й сухофрукти.

Мені навіть не доводиться замінювати м`яту, і попри все це – ні одного жучка, ні однієї дірочки в продуктах! Ставлю відкриту банку з м`ятою у шафу, де зберігаються крупи. Цей спосіб випробуваний мною. Він простий і дієвий.

Г.Ф. Дзюба,
Луганська обл.

ФУНДУК — ЦЕ ВИГІДНО, СМАЧНО І КОРИСНО!

Фундук для України не є чимось новим, незнайомим. Адже це лише культурна (сортова) ліщина. А ліщина з прадавніх часів поширена на нашій території. Вчені знайшли викопні рештки ліщини, що росла на нашій землі мільйони років тому. Що ж до сортової великоплідної ліщини, то науковці ще за радянських часів на своїх експериментальних плантаціях у різних регіонах України довели можливість та доцільність її вирощування як на присадибних ділянках, так і на великих промислових плантаціях.

На жаль, у кризові часи розпаду Радянського Союзу фінансування цього напряму садівництва припинилося. Але, здається, вже настають кращі часи для ліщини. І переконливою ознакою цього є недавнє занесення трьох сортів фундука до Реєстру сортів рослин України, а також те, що їх уже можна замовити по каталогу на кожному поштовому відділенні у кожному куточку нашої країни.

ЧИМ ВИГІДНИЙ ФУНДУК?

По-перше, щедрим урожаєм: з одного куща можна мати в середньому 6–7 кг великих смачних горіхів. П'ять – сім кущів повністю задовольнять потреби сім'ї в смачних горішках. Надлишок можна і на базарі продати. Зверніть увагу: у магазині фундук продають по 50 гривень за кілограм, а то й дорожче.

Фундук: три роки після садіння.

По-друге, фундук оздоровлює: тривале споживання горішків допомагає за хронічної втоми, неврозів, захворювань серцево-судинної системи, недокрів'я, діабету, ожиріння. А це тому, що він містить усі двадцять амінокислот, необхідних людському організму, дев'ять вітамінів та багато макро- і мікроелементів. В олії фундука знайшли дуже цінну речовину: токоферол (вітамін Е), який називають вітаміном молодості. Цей сильний антиоксидант суттєво подовжує життя, особливо важливий він для людей похилого віку. Лікувальні властивості мають і листки, кора та шкаралупа.

По-третє, довговічністю: ця проста у догляді рослина годуватиме вас, ваших дітей, внуків і правнуків. Її життєва сила полягає, зокрема, в потужному утворенні прикореневих пагонів, за допомогою чого її можна омолоджувати, зрізуючи старі стовбурці і даючи можливість росту новим, молодим.

По-четверте, невибагливістю до ґрунтів та рельєфу ділянки. Фундук можна вирощувати майже на всіх типах ґрунтів, крім засолених, дуже важких глинистих та сухих піщаних. Під фундук можна відвести незручні для вирощування інших культур нерівні ділянки, де він, до того ж, зупиняє ерозію ґрунту.

По-п'яте, тривалим строком і простотою зберігання. Головне: помістити горіхи в сухе приміщення без сторонніх запахів, де без втрати смакових властивостей його можна зберігати хоч до наступного врожаю, а за потреби й більше (навіть до трьох років). Однак майте на увазі: у полущених горіхів протягом кількох тижнів погіршується смак, вони починають гіркнути.

Та й, зрештою, ліщина – просто красива. Взимку її сережки виділяються на снігу своїми рожевими, зеленуватими і навіть помаранчевими тонами. Рано навесні вони жовтіють і виділяють пилок. Листя у різних сортів буває різне: від темно- та світло-зеленого до жовтуватого й різних відтінків червоного. Особливо красиво, якщо в одному ряду поєднати кущі різних кольорів.

КОРОТКО ПРО ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ

Ліщина (фундук – це сортова культурна ліщина) – однодомна рослина: на кожному деревці чи кущику є і чоловічі, й жіночі квітки. Ліщина запилюється за допомогою вітру. Однак майже всі сорти самі себе запліднити не можуть, тому обов'язково посадіть і сорти-запилювачі.

У плодоношення фундук вступає на третій – четвертий рік, однак істотні врожаї отримуємо з шостого року.

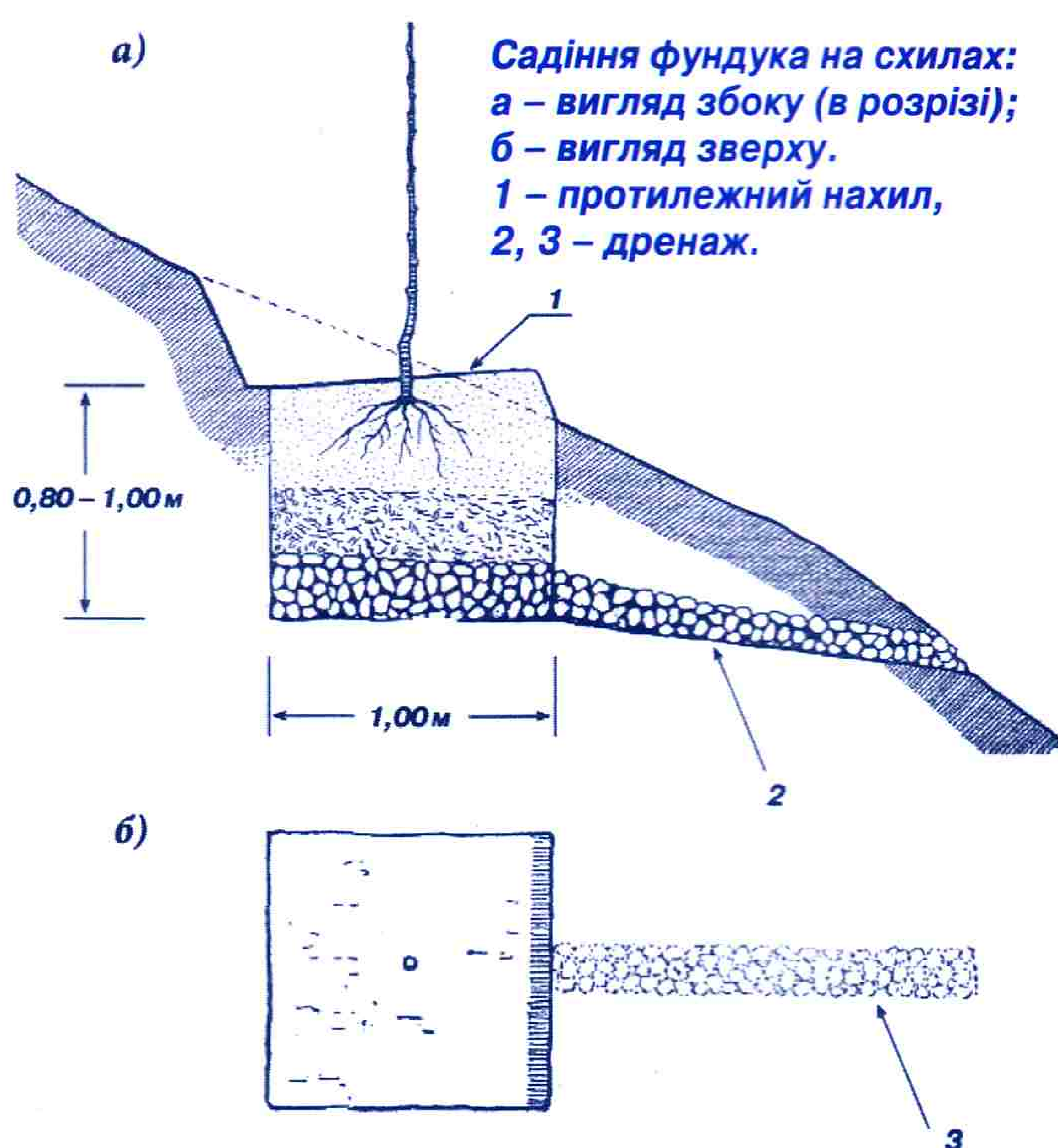
Природна форма ліщини – кущ. Проте можна вирощувати його й у вигляді дерева. Тоді доведеться регулярно вирізувати всі прикореневі пагони. Цей вид робіт доведеться виконувати й при вирощуванні у формі куща, щоб не допустити загущення. Рекомендують обмежувати кількість скелетних гілок до 5–9, бо за сильного загущення зменшується врожайність. Вона у обидвох варіантах приблизно однакова.

Фундук любить сонце, в разі загущення плодоносять тільки ті гілки, які добре освітлені сонцем. Виходячи з цього, найчастіше фундук садять за такими схемами: 4х5, 5х5, 5х6, 6х6 м. Високорослі сорти садять рідше, низькорослі – густіше. Відстань між деревами залежить також від родючості ґрунту. Чим родючіші ґрунти, тим більші відстані між рослинами.

Для того, щоб швидше отримувати хороші врожаї, висаджують подвійну кількість рослин у ряду, створюючи загущені плантації з такими відстанями між деревами (кущами): 5 х 2,5 , 5 х 3, 6 х 3 м. Тоді вже на шостий рік можна вийти на повну врожайність і в наступні кілька років мати максимальні врожаї. Коли крони зімкнуться, врожайність почне зменшуватися і доведеться кожне друге дерево активно обрізувати, а потім (приблизно на десятий рік) це кожне друге дерево – видалити. Дерева, які видаляють, можна пересадити на нове місце (хоча це досить важко) або зрізати і якийсь час ще використовувати як маточні дерева для отримання саджанців шляхом укорінення прикореневих пагонів.

Для ефективнішого використання вашої ділянки у перші 5 років у міжряддях можна вирощувати різні овочеві або ягідні культури.

Сонцелюбний фундук любить також воду. Це пов'язане з тим, що у нього поверхнева коренева система: більшість його коренів знаходиться у верхньому 50-сантиметровому шарі ґрунту. Тому в степовій зоні його треба поливати регулярно. У Лісостепу та на Поліссі фундук може добре плодоносити і без поливу. Однак полив і тут збільшить урожайність. Для кращого збереження вологи рекомендуємо мульчувати землю довкола кущів. Особливо чутливі до нестачі вологи саджанці у перші 2–3 роки після садіння. Не забувайте їх поливати!

Садіння фундука на схилах:
а – вигляд збоку (в розрізі);
б – вигляд зверху.
1 – протилежний нахил,
2, 3 – дренаж.

ВАЖЛИВІ МОМЕНТИ ПРИ САДІННІ ФУНДУКА

Період садіння. У південних та східних областях найкраще висаджувати фундук восени, за 2–3 тижні до морозів, за цей час він встигає вкоренитися, набратися за осінь–зиму вологи і рано навесні добре піти в ріст. У північних та центральних областях його можна висаджувати як навесні, так і восени. Проте навесні період садіння значно коротший, отож треба встигнути до початку вегетації (а фундук дуже рано йде в ріст) висадити його в ґрунт.

Шкідники. Личинки травневого хруща полюбляють ласувати корінцями фундука (як і суниці, малини та багатьох інших садових культур). Поріг небезпеки: дві личинки на квадратний метр. Якщо їх більше – поки не поборете, немає сенсу висаджувати. Рекомендуємо за рік наперед висіяти, як сидеральну культуру, гречку або люпин (для личинок хруща вони отруйні), або використати хімічні препарати, які вам порадять у відповідних магазинах.

Підґрунтові води мають бути не ближче 120 см. Виділяйте для фундука ділянки, що не затоплюються водою.

Захист від вітру. Висаджуючи фундук, бажано уникати місць, де він буде на сильних вітрах чи протягах.

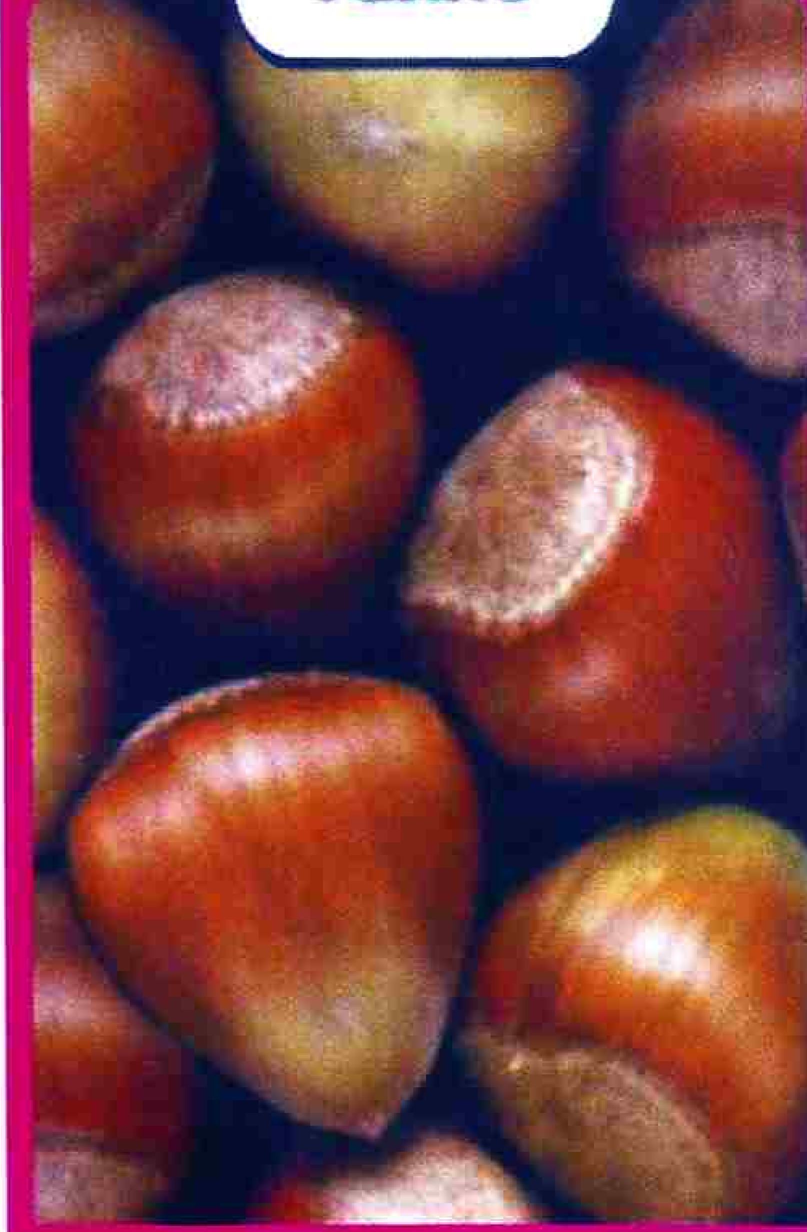
НОВІ СОРТИ

Барселонський

Кущ сильнорослий, утворює розлогу, густу крону. Досить витривалий за низьких температур. В умовах нашого клімату сягає висоти до 5 м. Листки великі або дуже великі (довжина – до 14 см, ширина – до 12 см), еліптичні або округлі, світло-зелені, з верхнього боку темніші, з нижнього – світліші, на жилках є трохи ворсинок. Восени листки стають світло-жовтими. Край листка має дрібні зубчики, на верхівці – сильно зазубрений. Сережки досить численні, великі (довжина – до 9 см, діаметр – близько 7 мм), зазвичай по 2–3 в гроні, салатового кольору. Час цвітіння середньоранній. Плодова обгортка дуже велика, майже у два рази довша, ніж горіх, широка, розхилена, як віяло. Краї мають довгі, вузькі зубчики. У період достигання горіхів оболонка розкривається і горіхи вільно випадають. Вони великі, навіть дуже великі, змінної форми, зазвичай обернено-яйцеподібні або тупоконусоподібні, злегка приплюснуті, рифлені або кутасті, часто тригранні. Виміри: висота до 25 мм, ширина – до 20, товщина – до 17 мм. Шкаралупа досить товста, червоно-коричнева, знизу блискуча, з темно-коричневими смугами, до верхівки світліша, замшіла. Верхівка горіха часто шпичаста. Основа велика або середня, конусоподібна, переважно трикутна або мінливої форми. Ядро велике, майже повністю заповнює шкаралупу, формою наближене до горіха, несиметричне, безформне, приплюснуте, соковите, солодке, смачне, вкрите зморщеною, дрібноволокнистою, тонкою коричневою оболонкою. Деколи всередині ядра є невеликий проміжок. Горіхи достигають у першій половині вересня. Сорт дуже родючий, рано починає плодоносити. Заслуговує на широке поширення у всіх типах насаджень, особливо товарних. Недоліком сорту є недостатня стійкість до моніліозу. Запилювачі: ***Галле***, Чудо з Больвіллер, Ламберта білий, Давіана.

Косфорд

Сорт вирощений в Англії, в місцевості Оксфорд у 1816 р. Кущ сильнорослий, має високу, густу крону. Середньовитривалий до низьких температур. Листки темно-зелені, широкі, овальні або обернено-яйцеподібні, трохи шорсткі, великі (довжина – до 14 см, ширина – до 12 см), восени червоніють. Сережки численні, довгі, гнучкі, коричневого забарвлення. Час цвітіння ранній.

Плодова обгортка трохи довша, ніж горіх. Біля основи щільно прилягає до горіха, зверху широко розкрита, зморщена й нерівна. Горіхи легко випадають. Вони великі, продовгуваті, широкоеліптичні, верхівки злегка приплюснуті і дещо заокруглені. Шкаралупа досить тонка, жовто-коричнева, по мірі достигання переходить у червоно-коричневу. Основа середньої величини, світла, 4-кутна або багатокутна, трохи опукла. Ядро покрите гладкою, коричневою, волокнистою оболонкою, не дуже щільно заповнює шкаралупу. Воно світло-кремове, соковите, смачне. Горіхи достигають у другій або третій декадах вересня.

Сорт рано починає плодоносити, дуже родючий. Потребує затишного, захищеного від вітру місця. Його варто садити в районах з теплішим мікрокліматом. Великою перевагою сорту є здатність до самозапилення. Він є добрим запилювачем для багатьох сортів: Галле, Чудо з Больвіллер, Вебба цінний, Ноттінгемський тощо. Сам вважається майже самозапильним. Крім того, добре запилюється такими сортами: ***Галле***, Ламберта червонолистий.

Галле (Галльський)

Німецький сорт, виведений у 1788 р. Кущ сильнорослий. Утворює велику, розлогу, середньозагущену крону. Виростає до 5,5 м. Розміщення листків досить густе, вони великі або середні (довжина до 12 см, ширина до 9 см), еліптичні або округлі, досить часто з кількома розрізами і невеликою, гостроконічною верхівкою. Листки темно-зелені, з шорсткими ворсинками. Є численні чоловічі суцвіття, у гронах до 6 штук, довжина до 7 см, діаметр – близько 5 мм, сірувато-коричневі з фіолетовим нальотом.

Час цвітіння середньоранній, зазвичай одночасно з іншими сортами. Плодова обгортка такої ж довжини, що й горіх, іноді буває довша або коротша, грубом'ясиста, біля основи має ворсинки. Край листка має зубчики, він рваний, з нерівними краями, щільно прилягає до горіха. У період достигання жовтіє і розкривається, горіхи досить легко випадають.

Вони великі або дуже великі, конусоподібні, сильно звужуються до верхівки. Розміри: висота до 28 мм, ширина – до 25, товщина – до 23 мм. Форма зазвичай правильна, злегка приплюснута. Шкаралупа досить товста, жовто-коричнева або коричнева з темнішими смугами, гладка, блискуча, на верхівці зі світлим нальотом. Основа дуже велика, злегка опукла, займає майже всю основу горіха, округла, чотирикутна, коричнево-біла, всередині темніша. Ядро велике, яйцеподібне, гостроконічне, покрите темно-коричневою, досить грубою волокнистою оболонкою, яку легко відділити. Воно світло-кремове, солодке, смачне.

Горіхи достигають досить пізно, зазвичай у другій половині вересня або на початку жовтня. Не треба поспішати зі збиранням врожаю, бо зарано зібрані горіхи втрачають у масі й смаку.

Гале – один з найродючіших сортів. Плодоносить регулярно і рясно. Горіхи великі, мають привабливий вигляд. Сорт потребує родючого ґрунту, теплого і багатого на гумус. Не вдається на холодних і підтоплюваних ґрунтах. Потребує підвищеного, захищеного від вітру місця. Перехреснозапильний, потребує хороших запилювачів, таких, як ***Барселонський, Косфорд***, Ранній довгий.

Остап та Любов Михаць

АБРИКОС: *від ранніх до пізніх сортів*

Весняно-літній сезон 2011 року, гадаю, запам'ятався садівникам і городникам двома своїми крайнощами: спочатку спекотним і сухим періодом (до середини червня), а потім надзвичайно дощовим та вогким липнем. Ранні суниця й черешня істотно припалилися, а пізні, давши щедрий врожай, масово погнили. Та був і один плюс такого незвичайного сезону: не надто часта висока врожайність багатьма улюбленої і безцінної, з погляду медицини, культури – абрикоса.

З п'яти останніх років саме весна 2011 р. під час цвітіння абрикоса не була дощовою, що врятувало нас від "навали" моніліозу під час цвітіння і увінчалося формуванням рясної й повноцінної зав'язі. А от достигання абрикосів що на півночі України, що під Києвом чи біля Запоріжжя – виявилося незвичайно раннім і досить розтягнутим.

Використання сортів різних груп стиглості дало змогу споживати, продавати й переробляти плоди абрикоса вже з 15–20 червня й до 5–10 серпня. Детально зупинимося на характеристиці сортів та їхньої значимості на основі особистих спостережень у Київській області.

ХАРАКТЕРИСТИКА СОРТІВ

Кумир. Дуже ранній сорт селекції Інституту зрошуваного садівництва (м. Мелітополь) виявився унікально вдалим – поєднує в собі ранню стиглість і великі (45–55 г), дуже смачні й сприйнятливі для шлунка плоди. Споживання його плодів почалося з 20 червня і тривало 6–7 днів. Оптимальними виявилися 2–3 знімання врожаю з інтервалом у 2–3 дні. Чисто десертний і прибутковий ринковий сорт.

Кумир

Дерева середньої сили росту, мають густу крону й "норовистий" ріст пагонів: як їх не обрізуй і не формуй – влітку всеодно набувають чіткого вертикального спрямування.

Самбурський ранній. Дуже ранній сорт селекції Інституту садівництва (м. Київ), за строками достигання – аналог Кумиру. Поступається першому за величиною плодів, але перевершує його за врожайністю. Період споживання аналогічний попередньому сорту. Чисто столовий сорт.

Дерева напрочуд технологічні – крона розріджена, розлога. Недолік сорту – надмірне формування зав'язі й дуже густе розміщення плодів, що не дає їм змоги

Зоряний

набрати оптимальної маси. Потрібне щорічне й сильне вкорочувальне обрізування.

Зоряний. Сорт селекції Інституту зрошуваного садівництва (м. Мелітополь) ранньо-середнього строку достигання, за врожайністю – справжній "трудяга". Має округло-видовжені плоди, більші за середні розміри – 35–45 г, доброго смаку, але з чітко вираженою кислинкою. Оманливо задовго до достигання набувають золотавого забарвлення. Споживання його плодів почалося з 10 липня і тривало 6–7 днів. Оптимальними виявилися три збирання врожаю з інтервалом у 2–3 дні. Маючи помітну кислотність, сорт не стільки десертний, як технічний – варення виходить збалансованим за кислотністю. Недолік сорту – досить важкувато відірвати плоди від дерева.

Дерева вищесередньої сили росту, з округлою й густою кроною. Однорічні пагони добре розлягаються у боки, що забезпечує легке формування міцної крони. Потрібне щорічне й сильне проріджувальне обрізування.

Ветеран Севастополя. Сорт селекції Інституту садівництва (м. Київ), за строками достигання також ранньо-середній і є аналогом Зоряному, але плоди більш цукристі й дуже смачні, масою 50–65 г. Споживання його плодів почалося з 10 липня і тривало 6–8 днів. Оптимальним виявилися 2–3 збирання врожаю з інтервалом у 2–3 дні. Гарний десертний і технічний сорт, але має недолік: під час достигання плоди відразу обсипаються. З іншого боку, в домашніх умовах це може бути й плюсом,тому що перед приготуванням варення плоди легко струсити й зібрати, не застосовуючи драбини.

Дерева навіть на абрикосовій підщепі мають середню силу росту, розлогу й розріджену крону.

Ветеран Севастополя

Поліський великоплідний. Сорт селекції Інституту садівництва (м. Київ), за строками достигання середньостиглий і унікально великоплідний. За грамотного обрізування дає майже круглі, як кульки, й величезні (60–80 г) плоди, у долоню поміщається не більше двох. Їхнє споживання почалося з 16 липня і тривало 6–8 днів. Кісточки легко відділяються і, що дивно, – вони дрібні. Оптимальним виявилося 3–4-разове збирання врожаю з інтервалом у 2–3 дні. Гарний "ринковий" і технічний сорт, і задовільний – як десертний, тому що смак бажає кращого. До повного достигання й пожовтіння плоди на деревах тримаються дуже міцно і лише потім з гуркотом приземлюються. Дерева вищесередньої сили росту, з кроною середньої густоти.

Олімп. Сорт селекції Нікітського ботанічного саду (м. Ялта). За строками достигання його слід віднести до середньо-пізніх. Має унікальне поєднання великих (60–70 г) і твердих, як горіхи, плодів відмінних смакових якостей, при досить високій урожайності. Споживання його плодів почалося з 20 липня і тривало 7–8 днів. Оптимальним також є 3–4-разове збирання врожаю з інтервалом у 2–3 дні. Маючи помітну кислинку і високу цукристість, сорт цінний і для десерту, й для переробки: під час уварювання часточки плодів повністю зберігаються, а варення виходить збалансованим за кислотністю. В цілому, завдяки високій щільності м'якоті, придатний для всіляких видів використання. Недоліки у сорту відшукати складно – хіба що важкувате відривання плодів від дерева.

Олімп

Дерева гарні й декоративні, за помірної сильнорослості мають розріджену крону, товсті пагони та великі листки. Не сорт, а "справжній полковник"! Але потрібне щорічне сильне вкорочувальне обрізування.

Краснощокий пізній. Сорт селекції Нікітського ботанічного саду (м. Ялта). Один із представників клонів (різновидів) відомого сорту Краснощокий – гарної давньої, але перевіреної роками класики. За строками достигання його слід віднести до пізніх. Споживання плодів почалося з 27 липня і тривало 6–8 днів. Оптимальними виявилися 2–3 збирання врожаю з інтервалом у 2–3 дні. Має добре виражену "краснобокість", унікальне поєднання великоплідності й добрих смакових якостей за досить високої врожайності. Повністю універсальний сорт – придатний для віх видів використання. Дерева середньої сили росту, з розлогою й не густою кроною.

Київський красень. Сорт селекції Інституту садівництва (м. Київ). За строками достигання – пізньостиглий і унікально великоплідний. За грамотного обрізування дає величезні (60–80 г) плоди хорошого кислувато-солодкого смаку. Їхнє споживання почалося з 3 серпня (у звичайні роки 5 – 8 серпня), і тривало 6–8 днів. Оптимальним є 3–4-разове збирання врожаю з інтервалом у 2–3 дні. При цьому щоразу знімаються найбільш великі і повністю жовті, з рум'янком плоди. Як і Поліський великоплідний, це – гарний столовий, "ринковий" і технічний сорт. У цілому завдяки високій щільності м'якоті підходить для будь-яких видів використання. До повного достигання й пожовтіння плоди міцно тримаються на дереві. Недолік сорту – не зовсім високе цукронакопичення.

Краснощокий пізній

Дерева гарні й декоративні – сильнорослі, із кроною середньої густоти, довгими й товстими пагонами, червонуватими молодими листками на верхівках.

Чому необхідне багаторазове збирання плодів?

Будь-який плід на дереві починається з квітки, а цвітіння, як ми всі помітили, розтягнуте й також поетапне: не всі квітки "стартують" одночасно. А надалі – хто перший перецвів, розвивається більш інтенсивно й достигає першим, особливо на периферії крони. Чим глибше всередину крони, тим сонця менше і достигання затягується. Але головна справа в грошах: максимальний прибуток визначається повністю товарними за величиною й стиглістю плодами. А при одному зніманні врожаю відсоток "зеленцю" становить до 25–35 %, то хто ж його буде їсти?

ОДВІЧНА БОРОТЬБА З МОНІЛІОЗОМ

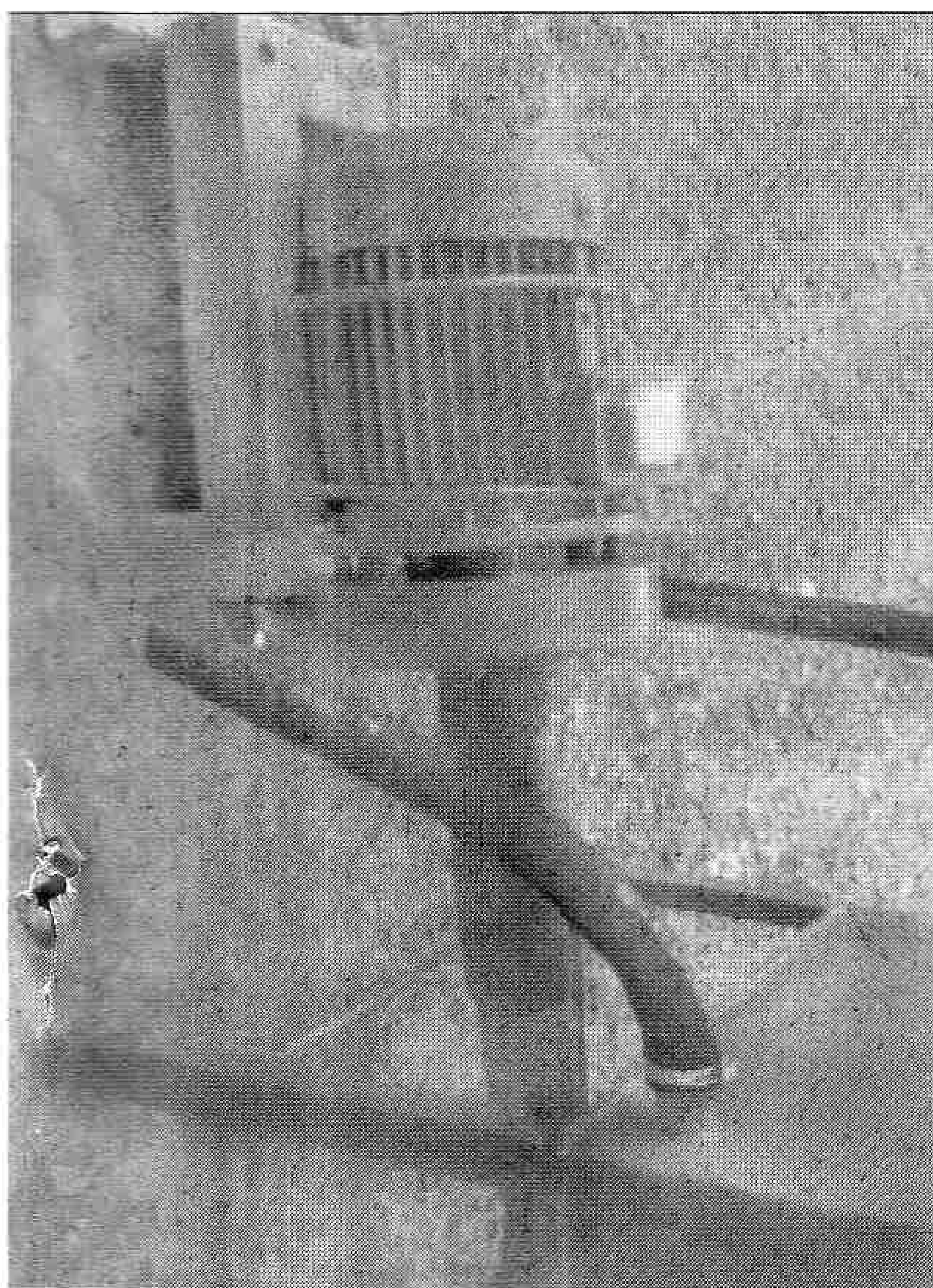
Якщо навесні 2011 року ми не мали негативного впливу на квітки завдяки відсутності дощів, то надмірно дощовий і вологий липень " уразив" нас кількістю гнилих плодів. Залежно від сорту – від 15 до 60 %. Останнє взагалі не притаманне абрикосу, як культурі посухостійкій, дереву сухого клімату. А от про вологостійкість якось раніше говорити не доводилося. І винуватий не сорт, а саме надлишкова волога, що спричинила розтріскування м'якоті та її загнивання. Обприскувати по плодах, які достигають, не можна, тож, доводилося змиритися із втратами. Але висновок один: на наступний рік обов'язкові обприскування фунгіцидами перед цвітінням і на початку формування повноцінної зав'язі.

В.В. Павлюк,
кандидат сільськогосподарських наук,
Інститут садівництва НААН,
м. Київ, (050) 545-67-73

БЕЗКОШТОВНИЙ ДОДАТОК ДО ЖУРНАЛУ "ДІМ, САД, ГОРОД"

ГОСПОДАР

ЖУРНАЛ У ЖУРНАЛІ

ГМК-500 – довговічний і надійний агрегат

Гідромлин-кормоприготувач ГМК-500.
Потужність двигуна: 4–5,5 кВт, 3000 об/хв.
Продуктивність: 500 і більше літрів корму за годину.
Можливість відгодівлі 150–200 голів свиней або великої рогатої худоби.

Гідромлин-кормоприготувач ГМК-500 розроблений за принципом технологічного процесу кавітаційного нагрівача. Він призначений для приготування напіврідкого кисілеподібного концентрованого корму з води й зерна у співвідношенні 3:1 для всіх сільськогосподарських тварин. Зерно можна застосувати будь-яке – від пшона до кукурудзи.

Подрібнення відбувається у вихровому потоці води на шляху від бункера до центрифуги з одночасним самонагріванням корму до 30°С (без жодних специфічних нагрівачів). Гідромлин-кормоприготувач-500 при потужності 5,5 кВт виробляє понад 500 літрів корму за годину й дає змогу господарям відгодовувати до 250 голів свиней або великої рогатої худоби з економічним ефектом 90–100 тонн зернових. Або ж за 10–15 хвилин можна приготувати невелику за об'ємом кількість корму для десятка свиней чи великої рогатої худоби. Саме тому гідромлин-кормоприготувач ГМК-500 придатний для використання не лише у фермерських, а й в особистих господарствах.

Переваги: швидка окупність гідромлина-кормоприготувача; можливість вводити у корм різні добавки – вітаміни, сіль, крейду, мінерали тощо; швидке поїдання корму (велика рогата худоба поїдає солому, присмачену кисілеподібним кормом без залишку).

Оскільки корм потрапляє в шлунок сільськогосподарських тварин ще теплим, то енергія їхніх організмів не витрачається на його нагрівання до температури тіла. Тому засвоюваність цього корму становить 95%, що позитивно позначається на вгодованості поголів'я. А відтак – термін відгодівлі свиней до 110–130 кг скорочується до 6 місяців. На приріст 1 кг живої ваги витрачається до 3,6 кг рідкого корму.

Завдяки відсутності рідкого гною забезпечується чистота у приміщенні для утримання тварин. Та чи не найголовніше, мабуть, те, що в підсобному господарстві господарі витрачають лічені хвилини на приготування корму. До того ж, малогабаритність гідромлина-кормоприготувача дає змогу уникнути захаращення кормоцеху і він може обслуговуватися лише одним працівником.

Отже, це довговічний і надійний агрегат, завдяки якому можна переробити понад 100 тонн зернових без заміни головної робочої пари – статора й ротора.

Короткий опис робочого циклу: кормоприготувач складається з двигуна з гідромлином, який двома шлангами з'єднується з бункером. У бункер заливають необхідну кількість води і запускають двигун. У вируючу воду насипається зерно (можна й насіння, шрот, висівки) і через 10–20 хвилин отримуємо повністю готовий до використання теплий кисілеподібний корм із запахом каші. Знявши верхній шланг, можна спрямувати струмінь корму у годівницю сільськогосподарських тварин.

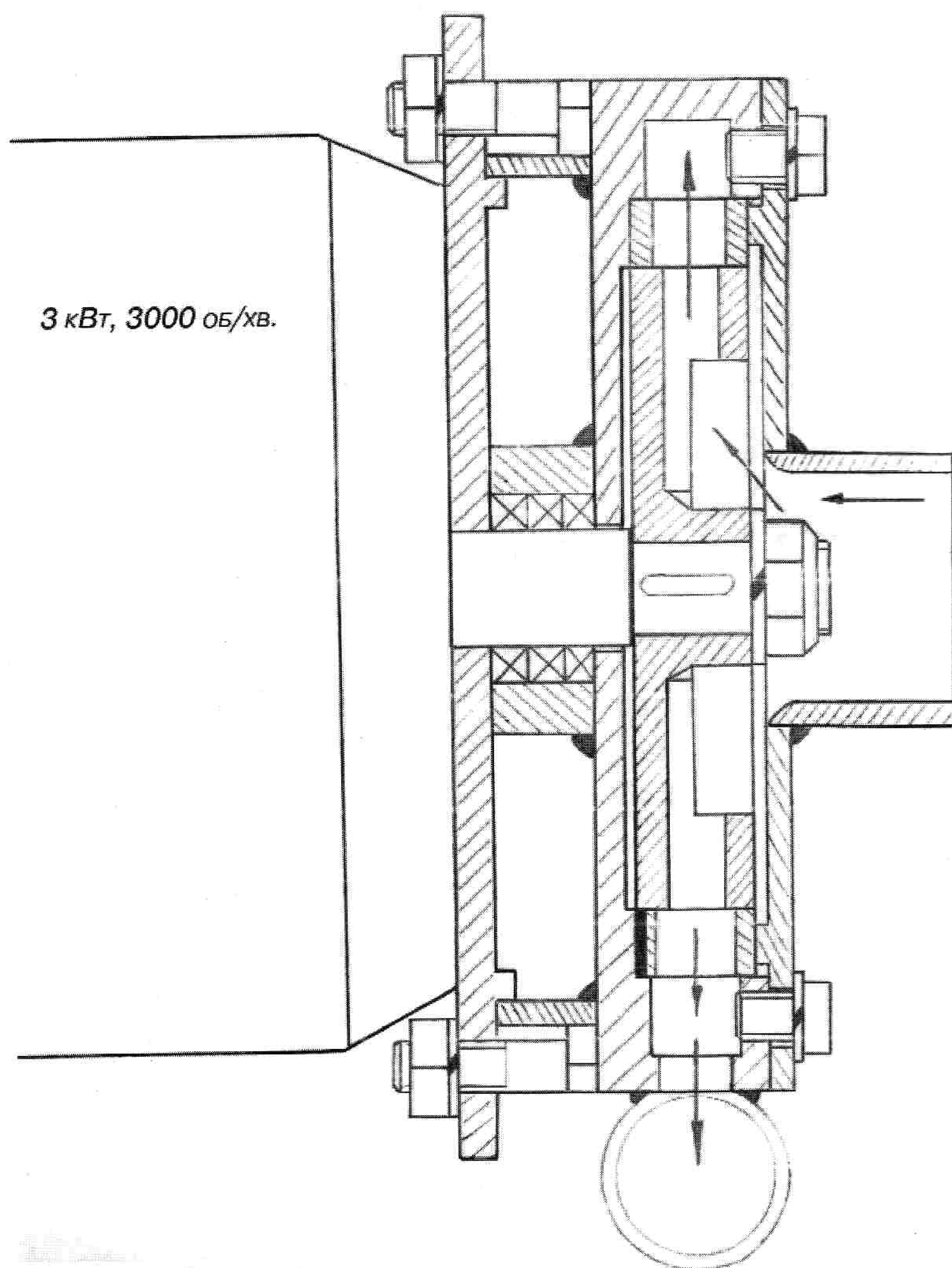
До складу гідромлина-кормоприготувача входить також двигун і спеціальний насос. Щодо останнього, то він дуже простий, складається з корпуса й головної пари – статора і ротора. Саме вони і становлять головний робочий орган.

Між корпусом і фланцем двигуна розташований чепцевий вузол із підтяжкою набивного сальника. Вода слугує для змащення набивки. Якщо не помітне підтікання рідини, щоб волога від центробіжної сили на валу двигуна не затягувалася всередину двигуна, між чепцевим вузлом і фланцем двигуна на його вал туго насаджена гумова відсічна муфта (кільце), яка розбризкує воду в боки. Гідромлин-кормоприготувач за допомогою всмоктувального патрубка з'єднується з бункером і двома шлангами – зворотним і роздавальним.

Для виготовлення кормоприготувача бункер можна використати будь-який. Наприклад, взяти пластикову бочку об'ємом 200–300 л із затискним пластиковим коліном і обварити на третину металевим корсетом на ніжках. Підставка – станина під гідромлин-кормоприготувач, вона довільного розміру, зварена, рамкової конструкції. Підключення електродвигуна здійснюється силовим кабелем із захисним електромагнітним пристроєм.

Гідромлин-кормоприготувач у зимовий період може стояти під відкритим небом. При цьому опускають на підлогу роздавальний патрубок, з якого виходить рідина, запобігаючи замерзанню.

Головна робоча пара виконана зі спеціальної високо-

ням тиску й підвищенням температури частини зерна "вибухають", розкладаючись на легкозасвоюваний крохмаль і глюкозу. Лопатками суміш перемішується на роторі до кашоподібного стану. Тобто, все відбувається, як під час приготування попкорну, який "спучується" на гарячій сковорідці, значно збільшуючись в об'ємі. А в гідромлині-кормоприготувачі зерно збільшується у потоці рідини.

І ще один важливий чинник. Як відомо, кожне зернятко вкрите пруїновим нальотом (природні дріжджі), майже непомітним для людського ока. Його можна побачити хіба що на темних ягодах слив, винограду тощо. Так ось у гідромлині-кормоприготувачі ці природні дріжджі вступають в окисну реакцію з повітрям під час перемішування насосом і відбувається початкова стадія бродіння – гомогенізація. Внаслідок такої реакції отримуємо гомогенізований (дріжджований) корм, що вважається найактивнішим і найсприятливішим для засвоювання кишечником, більше того – він навіть виліковує захворювання шлунково-кишкового тракту.

Варто також зазначити, що економічний ефект застосування такого корму – 50% зернових, про що вже йшла мова. І це правда. Приклад: добова доза сухого корму на 100-кілограмове порося становить 4,2 кг зернових, рідкого – 3,6 кг (або літрів). Як бачимо, різниця відчутна. А ще співвідношення 3:1, то в 3,6 кг корму зерна лише до 1,5 кг. Але ж корм дуже активний, поживний і його засвоюваність становить до 95%, тому жуйним тваринам потрібно норму знижувати вдвічі.

Щодо мого особистого досвіду використання в господарстві гідромлина-кормоприготувача, то за чотири роки активного використання я прийшов до висновку, що економія кормів від застосування даного пристрою становить понад 50% зернових. Крім того, за лічені хвилини можна приготувати корм для годівлі десятків тварин. Він придатний навіть для птахів. Тут застосовується голландський метод відгодівлі тварин рідким кормом. Шкода, що чимало вітчизняних тваринників ще не знають, що поросяті вагою 100 кг на добу слід примусово згодовувати два мінерали: сіль і крейду (біла глина) по 40 г, а великій рогатій худобі вагою 500 кг слід давати по 100–120 г солі і крейди. Лише за таких обставин можна сподіватися на вгодованість тварин, високі надої, жирне й високоякісне молоко. Жодний сольовий лизунець не відповідає таким вимогам. Тому я переконався, що сіль і крейду краще додавати безпосередньо у воду під час приготування корму.

вуглецевої сталі з поверхневою термообробкою СВЧ (струм високої частоти), загартуванням і цементацією з наступним взаємним шліфуванням до робочого зазору 0,5 мм. Такий зазор забезпечує кавітацію, тобто самонагрівання рідини. Головна пара має найменші радіальне й лінійне розширення під час нагрівання. Середина статора не загартована.

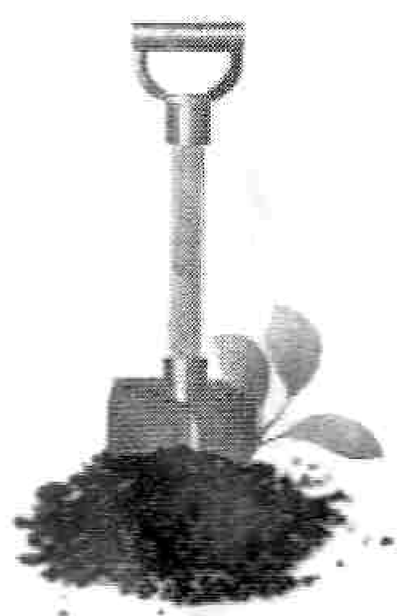
Слід зазначити, що робоча пара довговічна й зносостійка. Статор головної пари підтискується та фіксується кришкою корпуса гідромлина-кормоприготувача, відносно штифта в корпусі.

Ротор із привареними трьома лопатами для створення ефекту всмоктування відцентрового насоса посаджений на вал через шпонку, має різьблення для склянкового знімача. Наприклад, виготовлена пара зі сталі 5 при зазорі 0,5 мм і нагріванні рідини, розширюючись, заклинить, бо має велике лінійне розширення. За повного загартування інструментальної сталі виріб "веде" в розмірах (крутить), стає ламким і при 3000 об/хв. може розлетітися, пошкодивши корпус і двигун.

Розмелення корму в потоці води відбувається дуже мало, на початку зерна перерізуються на частини взаємними отворами. А потім відбувається наступне. Слід зазначити, що гідромлин-кормоприготувач – це насос, тож за падіння тиску до 4 атмосфер від завихрення води відбувається процес самонагрівання рідини (кавітація). Тому зі знижен-

Варто також зазначити, що найкращим кормом для сільськогосподарських тварин вважають солому м'яких сортів (ярих), адже вона найбагатша за вмістом клітковини. Одна проблема – через відсутність кольору і запаху велика рогата худоба дуже неохоче її поїдає, на відміну від солом'яної січки, присмаченої кормом, про який йшла мова вище. Він тваринам до смаку, тому вони поїдають його швидко й без залишку.

В. Цинклер,
п/о Чубарівка-1, Пологівський р-н, Запорізька обл., 70629

Для капусти – щербату лопату

Багато овочівників уже змирилися з тим, що під час збирання пізньої капусти доводиться працювати ножем або невеликою сокирою, а відтак – постійно нагинатися і докладати чимало зусиль для виконання цієї роботи. До того ж працювати необхідно здебільшого за холодної, а нерідко й дощової погоди. Чи не замислювалися ви, як полегшити працю?

Особисто я переконаний, що цю важку ручну працю можна легко перетворити на "дитячу" забаву. Але для цього слід звичайну совкову лопату трохи переробити, зробивши точно посередині леза V-подібний виріз. Краї цього вирізу необхідно заточити так, щоб вони були дуже гострими. Розмір вирізу добирають за середньою величиною капустяної головки.

Тепер, коли у вашому господарстві з'явилася така щербата лопата, можна буде одним ударом рубати головки капусти, які опинятимуться тут же, на самій лопаті. Бери лише їх і перекладай у ящик або корзину чи відразу кидай на воза, у багажник автомобіля тощо.

Я неодноразово мав змогу переконатися на власному досвіді, що працювати таким інструментом легко й просто, а головне – не потрібно часто нагинатися і брати по-осінньому холодні й мокрі головки капусти голими руками. Та й роботу можна виконати значно швидше.

ДЕЩО ПРО СЕКРЕТИ ЗБЕРІГАННЯ

Дехто з городників припускається великої помилки, закладаючи на зберігання капусту відразу ж після збирання. Саме через це вона зберігається у свіжому вигляді не дуже довго. Що ж робити за таких обставин?

Щодо мене, то я капусту у свіжому вигляді взагалі не зберігаю ні в підвалі, ані у погребі. Перед настанням морозів викопую в затишному місці на ділянці рівчак довільної довжини. Його глибина має бути приблизно з півметра, а ширина – трохи більше найбільшої капустяної головки, призначеної для закладання на зберігання.

Капусту на зберігання закладаю головками вниз із цілими здоровими листками. Потім засипаю їх сухим обпалим листям і щільно його утрамбовую. Від атмосферних опадів накриваю це сховище поліетиленовою плівкою, на якій зверху розкладаю соснове або ялинове гілля, щоб накриття не здуло вітром. У такому укритті капуста зберігається просто чудово.

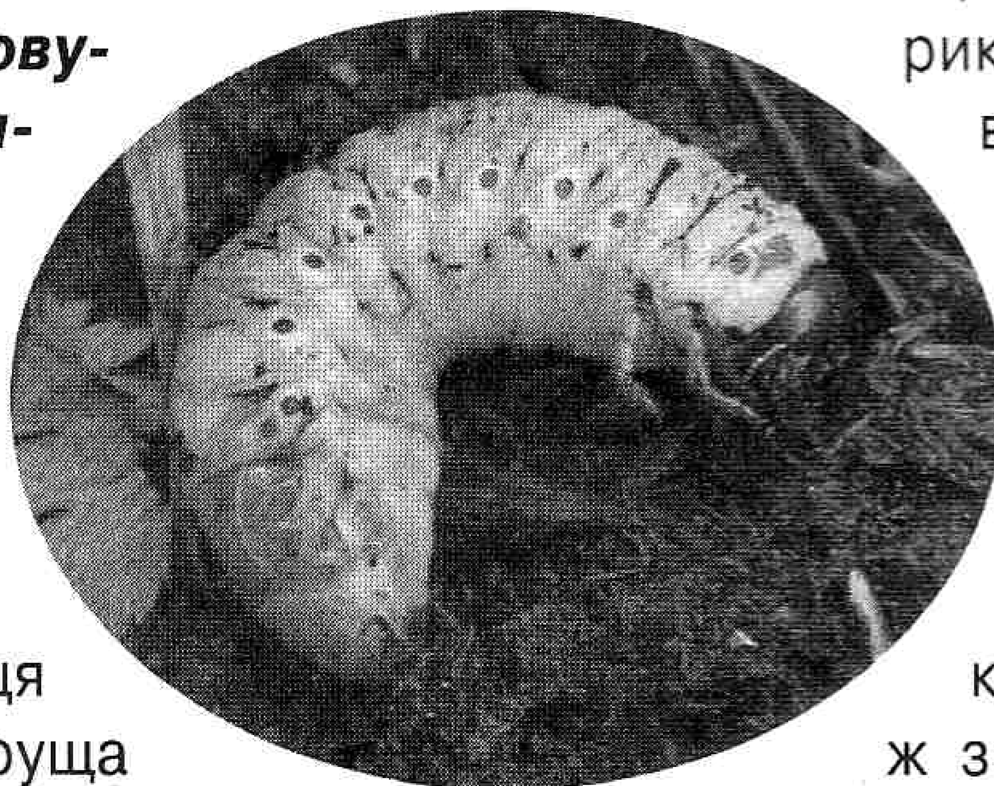
Скажу навіть більше: за моїми спостереженнями, якщо зібрати недостиглі, нещільні головки капусти, викопані з коренем, і помістити їх у траншею так, як було описано вище, то приблизно до лютого–березня їхня маса збільшиться і вони набудуть щільності, білосніжності та товарного вигляду.

До слова скажу, що я відмовився і від традиційних способів зберігання моркви у піску або глині. Замість цього застосовую поліетиленові пакети з-під цукру місткістю 5 кг, в які складаю коренеплоди моркви нижніми кінцями вниз по 25 штук в один пакет. У верхню частину пакета встромляю шматок трубки будь-якого діаметру, а інколи й звичайну очеретину, після чого пакет щільно зав'язую.

Такий спосіб зберігання дає просто вражаючі результати, бо морква тривалий час залишається свіжою, неначе щойно зібрана з грядки. Але таке можливе лише в тому випадку, коли на зберігання закладають коренеплоди без механічних пошкоджень, абсолютно здорові й добре просушені.

Здолаємо хруща... у жовтні

З личинками хруща боротися дуже важко. З усіх випробуваних городниками засобів найменш ефективними виявилися отрутохімікати. Саме тому їх і не радять застосовувати. Однак засіб для боротьби з личинками хруща все ж таки є. До того ж, він простий і майже безкоштовний. Але про все по порядку.

Майже на кожній дачній ділянці є компостні купи, в яких дозріває абсолютно незамінне для саду і городу добриво – компост. Однак найкращого місця для розмноження і розвитку личинок хруща просто не знайти. Здавалося б, у зимовий час від сильних морозів личинки мають загинути, але напередодні похолодання всі шкідники ховаються глибоко в землю, а навесні повертаються до своїх улюблених місць і потрапляють на город разом із добривами.

Тож, аби перемогти хруща, необхідно наприкінці вересня або в жовтні перекласти всю суміш із компостної купи на простелену поряд поліетиленову плівку, яка обов'язково має бути суцільною, без порізів і дірок.

Саме ця плівка і стане непереборною перешкодою для личинок хруща, коли вони спробують переміститися з купи в глибокі горизонти ґрунту. Взимку ж за сильних морозів без своєї надійної схованки шкідники загинуть.

М.С. Рітченко,
м. Луганськ

"Шуба" для коренів

В останні роки зими у нашій країні, особливо на півдні і південному сході, бувають малосніжними, а інколи сніговий покрив, який вкрив землю, швидко тане під час нетривалих відлиг і потім не відновлюється тривалий час.

Наступні за відлигою сильні морози здатні значною мірою пошкодити кореневу систему садових рослин, що може призвести до їхньої загибелі. Аби цього не сталося, чимало садівників вкривають пристовбурні круги перегноєм або торфом, але найчастіше – опалим листям. Безумовно, це дає хороші результати, але потребує великих витрат праці й часу.

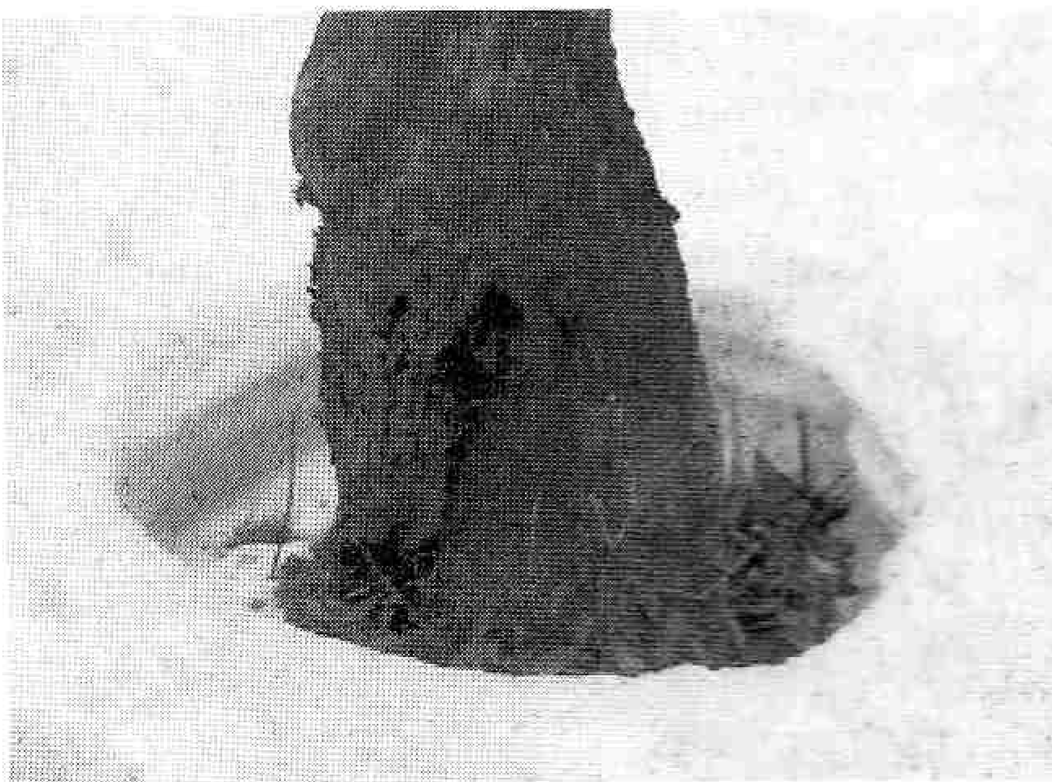
Переконаний, що мені вдалося вирішити проблему значно простіше. Спочатку я збираю старі автомобільні камери і розрізую їх так, щоб із кожної вийшло по два гумових кільця. Потім ці кільця ще раз розрізую навпіл у поперечному напрямку. У мене виходить чимало гумових півкілець, які я розкладаю під деревами так, щоб вся площа кожного пристовбурного круга була повністю ними вкрита.

Під такою "ковдрою" земля глибоко не промерзає. Крім того, восени до настання стійких морозів під гумовими стрічками збирається чимало слимаків та інших шкідників, які шукають собі надійної схованки на зиму. Зібрати їх і знищити не становитиме особливих труднощів. До того ж, таке укриття дуже просто укладати й знімати, а використовувати його можна багаторазово.

Надійний захист штамбів

Як свідчить практика, найуразливіше місце, на якому часто утворюються сонячні опіки й морозобоїни, – коренева шийка молодого деревця. До того ж, це місце досить часто піддається вимоканню, підпріванню та пошкодженню гризунами. Чому так буває?

Насамперед тому, що коренева шийка розташована на межі двох середовищ: землі і повітря. Крім того, вона постійно зазнає інколи дуже різких перепадів температури. Коли дерево припиняє ріст, то камбій перестає "працювати" спочатку на річному прирості гілок цього року, потім на старшій деревині, затим у розвилках скелетних гілок і, насамкінець, – біля кореневої шийки. Якщо ж осінь була затяжною, із дощами, то камбій залишається активним до настання сталих морозів. А відтак – перші сильні заморозки найчастіше вбивають цю тканину, без якої немає приросту деревини і кори, внаслідок чого дерево гине.

За свою багаторічну практику я випробував чимало різних засобів для захисту кореневої шийки зокрема і штамба загалом, але прийшов до висновку, що штамби дерев у саду найкраще обв'язувати руберойдом, а зверху закривати його світлою фольгою. За таких умов коренева шийка перебуває в теплі і залишається сухою. Крім того, вона одночасно захищена і від сонячних опіків, і від мишей.

Якщо ж фольги немає, то поверх чорного руберойду я обмотую штамби дерев шлаковатою, щоб запобігти перегріванню рослин у ранньовесняний період. Однак слід зазначити, що не можна обмотувати штамби безпосередньо шлаковатою або якоюсь тканиною, бо під ними кора мокне.

Руберойд заглиблюю в землю на 2–3 см, аби миші не змогли прорити під ним свої ходи, і прив'язую до стовбура так, щоб зверху не було щілин для доступу холодного повітря. Низ такого обв'язування трохи розширюю "курінцем" – на 4–5 см від стовбура.

Штамби обмотую, зазвичай, на початку листопада, ще до настання сильних морозів – до мінус 10°С. Знімаю обв'язування, коли ґрунт повністю відтане.

Садіння без помічників

Дуже часто власникам дачних і присадибних ділянок доводиться працювати поодинці, однак є такі роботи, під час виконання яких без помічників просто не обійтися. Це, насамперед, під час садіння дерев і кущів. Що ж робити за таких обставин?

Дехто із садівників насправді переконаний в обов'язковій присутності помічників під час садіння дерев, а тим часом навіть при виконанні такої трудомісткої роботи можна обійтися силами однієї людини. Для цього потрібні лише дерев'яний брусок із вирізом, рейка і два шматки мотузки.

Під час садіння ваші дії мають бути виконані у такій послідовності. У підготовленій до садіння ямі роблять горбок із землі, на який згодом встановлюють саджанець. Потім упоперек ями укладають брусок із вирізом посередині так, щоб цей виріз припав точно на центр ями, брусок фіксують кілками. Затим встановлюють на горбок саджанець, поряд укладають рейку впритул до саджанця і зв'язують брусок і рейку між собою (обидва кінці). Саджанець набуває вертикального положення і тепер можна спокійно засипати яму ґрунтом, дотримуючись при цьому обов'язкових правил щодо садіння дерев і кущів у саду.

М.С. Рітченко,
м. Луганськ

Є ТАКА ДУМКА

Кожен, безперечно, може мати свою думку щодо того чи іншого питання. Але для того, щоб її обґрунтувати і відстояти, потрібен певний життєвий досвід. За фахом я вчитель біології і хімії. Сад і город – моє захоплення. Картоплею серйозно займаюся більше десяти років. Вирощував кілька десятків сортів. Мав можливість спілкуватися з провідними спеціалістами в цій галузі. Отже, необхідний багаж практики і знань для підтвердження власних переконань маю. Цінність періодичних видань я бачу в їхній мобільності. В останній час з'явилося чимало періодики на сільськогосподарську тематику, і журнал "Дім, сад, город" – піонер у цій справі.

Якось прочитав про білоруські сорти картоплі – смачні та високоврожайні. Ще не так давно приклав би чимало зусиль для того, щоб придбати кілька нових білоруських чи російських сортів. Проте дедалі частіше, випробувавши новий "стійкий і урожайний сорт", я задавав собі запитання: "Кому потрібні всі ці численні сорти? Як ці сорти порівняти з тими, що у нас вже є?" Даю свій варіант відповіді на поставлене запитання.

1. Селекціонерам – бо то їхня робота. Вони просто вимушені створювати все це різноманіття у пошуках ідеального сорту (що практично нездійсненно).

2. Виробникам насіннєвої картоплі та її реалізаторам – це їхній бізнес. Різноманітність дає змогу задовольнити будь-які примхи клієнта.

А за вами вибір: ви хочете отримувати високі врожаї чи постійно вести пошукову роботу, вирощуючи не апробовані, не районовані сорти? Цікава робота. Але не завжди дає відповідну віддачу. У мене в цілому врожаї дещо знизилися після того, як районовані, досить таки "давні" сорти, потіснилися на користь новачків.

Як я вже зазначив, ідеальні сорти ніколи не будуть створені. Припустимо, з'явився надранній, надурожайний, повністю стійкий до хвороб, відмінний за смаковими якостями сорт. Рожево-червона шкірочка, жовта м'якоть... Вам він подобається, а ось тому пану подавай лише білошкіру та білом'ясу. "О вкусах не спорят!". На що ж потрібно звернути увагу при виборі сорту картоплі? Основне, я вважаю, – стабільна висока врожайність, висока пластичність сорту, стійкість до основних хвороб. Смакові якості повинні бути високими в першу чергу в тих культур, які споживаються свіжими, без термічної переробки, без додавання приправ. Ви часто їсте сиру картоплю? А картоплю в "кожушку" готуєте майже щодня? Смачними мають бути яблука і сливи, морква та огірки. Смак же картоплі залежить від дуже багатьох факторів (кліматичні й ґрунтові умови, агротехніка, умови зберігання, спосіб приготування) і від смакових уподобань споживача. Це одна з найбільш суб'єктивних ознак у характеристиці.

В останнє десятиріччя немов греблю прорвало. Сорти російські, білоруські, голландські, канадські, китайські... Цікаво, наскільки збагатився грибковий, бактеріальний і вірусний фонд наших городів та ділянок? В Україну, часто оминаючи карантинні служби, надходить контрабандний товар. Я вважаю, що на невеликих площах, де врожай бульб викопують лопатою, без сортозаміни і сортооновлення можна обійтися десятками років. За умови, що ви насіннєвий матеріал братимете не із загальної купи, а з найкращих кущів. У науці це називають клоновим відбором. Зробити його не важко. А що воно вам дасть? По-перше, зменшення фінансових витрат на придбання садивного матеріалу. По-друге, така своєрідна ізоляція зменшить ймовірність занесення на ділянку нових агресивних форм і рас збудників хвороб. По-третє, стабілізація високих врожаїв (а інколи й підвищення).

До речі, не обов'язково купувати для посадки картоплю по 5–10 гривень за кілограм. Старий і надійний спосіб – купити продовольчу картоплю у господарів, що серйозно займаються її вирощуванням для споживання. Ці люди вирощують перевірені і врожайні сорти. Вони своєчасно проводять сортозаміни. Це диктує їм ринок! Але раджу картоплю відразу помити в проточній воді, перебрати й обробити хоча б розчином марганцівки. А далі, відбираючи на насіння з кращих кущів, ви отримаєте значне підвищення врожайності.

500 КГ КАРТОПЛІ ІЗ СОТКИ – НЕ МЕЖА

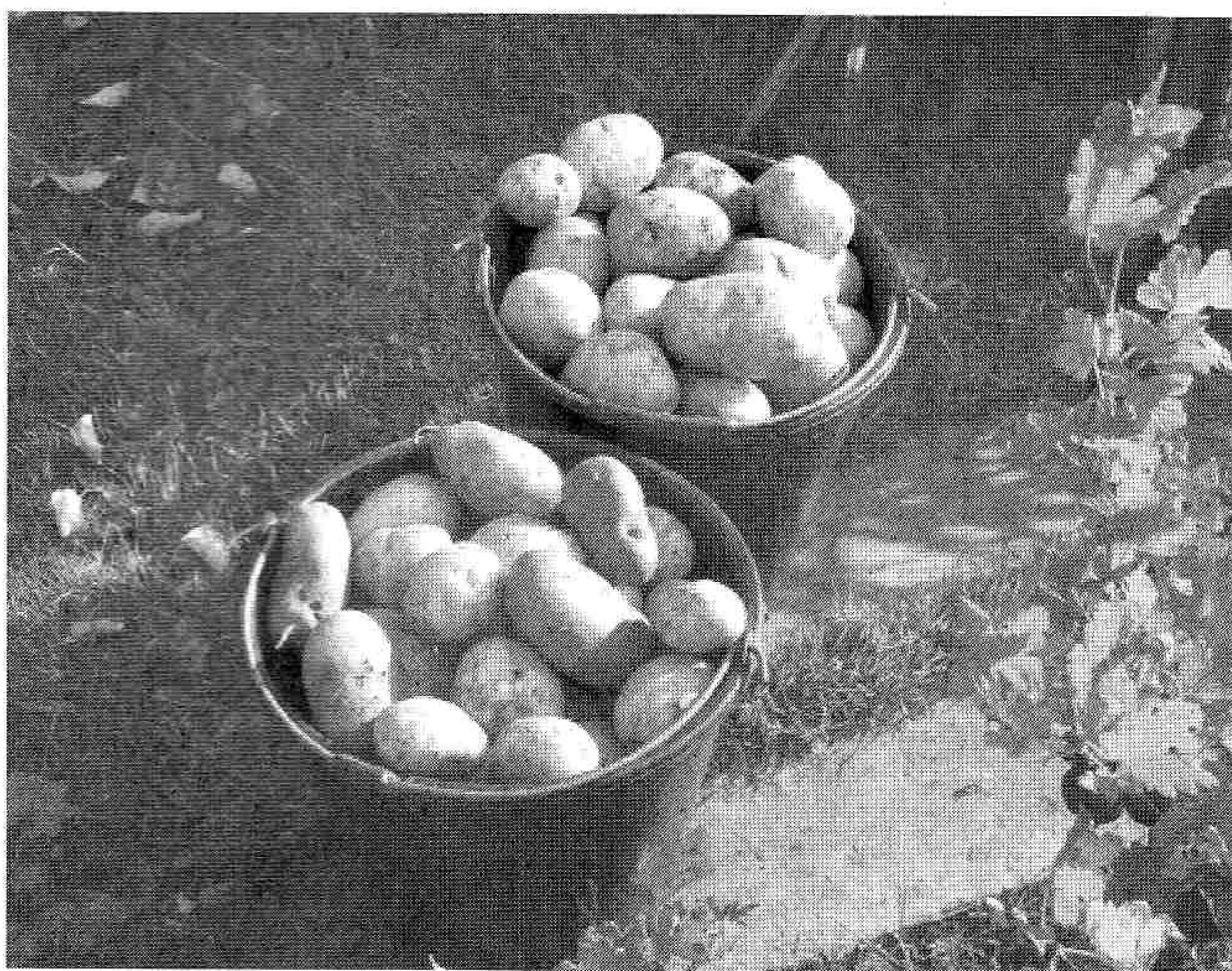
Після публікації моєї статті "П'ятсот кілограмів із сотки" в № 1 за 2003 рік я одержав багато листів з різних куточків України з проханням більш детально розповісти, як я отримую ті кілограми. 500 кг? З сотки? Дехто скаже, що отримує й вищі врожаї. Але ці 500 кг з піску, який, коли береш його влітку у жменю, просочується крізь пальці. Впевнений, що на кращих ґрунтах і тонна – не межа.

Для кого підходить ця технологія? Для тих, хто:

◈ має небагато землі або не хоче обробляти велику площу;

◈ зацікавлений в тому, щоб, витрачаючи менше фізичних зусиль, отримувати вищі врожаї;

◈ має у своєму розпорядженні бідні піщані ґрунти і хоче їх значно поліпшити;

◈ має достатньо органічних добрив (гній чи перегній) або можливість їх придбати (повірте, що це виправдане і вигідне вкладення коштів);

◈ має достатню кількість мульчувальних матеріалів, і не обов'язково хвою. Солом'яна січка незначно поступається їй і в багатьох випадках більш доступна. Ця технологія підходить і для тих, кому підходить така проста технологічна схема:

Осінь, зима, весна – підготовка ґрунту і мульчі.

Весна – посадка картоплі та її укриття мульчею.

Літо – 1–2 комплексні обробки проти жука та фітофтори.

Осінь – збирання врожаю, підготовка насіннєвого матеріалу.

Піщані ґрунти характеризуються високою проникною здатністю і низькою водоутримною. Тобто, добрива, які вносять, легко вимиваються, а вода також легко втрачається. Цим процесом перешкоджають мульча, органічні добрива, і звичайно, самі рослини. Тому поверхня ґрунту має бути постійно захищена рослинами або мульчею, а сам ґрунт містити достатньо органіки. Як органічне добриво я використовую і свіжий соломистий гній. За умов достатнього зволоження та вільного доступу повітря він швидко розкладається і стає доступним для живлення рослин. Саме завдяки мульчі й створюються такі умови.

Підготовка ділянки під картоплю

Восени, взимку під час тривалих відлиг або ранньою весною ділянку готую так. Копаю траншею трохи глибше ніж на півштика лопати (15 см) і шириною 25 см, рухаючись назад. За допомогою вил траншею заповнюю гноєм і засипаю її землею, копаючи слідуючу, дещо глибшу (20 см). Вона залишається без органіки. Таким чином, підготовлена ділянка має гребінчасту поверхню.

Маленькі секрети:

1. Якщо першу траншею викопати рівно (можна й під шнур), то інші теж будуть рівні, бо, копаючи далі, ви скрізь дотримуєтеся однієї й тієї ж ширини – ширини заступу (штика) лопати.

2. Копаючи траншею, лопату із землею високо не піднімаю, а лише трохи підваживши, перевертаю. Зусиль витрачається значно менше.

3. Ділянки краще робити довгими. Менша кількість переходів і змін знарядь праці (лопата-вила), якщо ви працюєте один, значно прискорює роботу.

4. Розташовуйте ділянки по довжині з півночі на південь. Завдяки цьому досягається краща освітленість кущів.

Вздовж ділянки нагромаджую мульчувальний матеріал. У моєму випадку – соснова хвоя.

Посадка та укриття

У квітні бульби саджаю в борозни на глибину близько 15 см. Відстань у рядку – 30 см, розташування на площі – шахове. В рядок між бульбами насипаю совочком деревний попіл (півсклянки або склянку). При досягненні рослинами висоти 10–15 см, перед можливими травневими заморозками, картоплю загортаю землею із гребенів, а частково й з рядків. Поверхня ділянки вирівнюється. На певний період картопля повністю захищена від негараздів. Під шаром ґрунту та мульчі гинуть і перші яйцекладки колорадського жука.

Картопля "вистрелює" з-під мульчі могутніми стеблами, ріст яких ніщо не може зупинити, адже коріння знаходиться в найоптимальніших умовах. Через мульчу вільно відбувається газообмін ґрунту з повітрям. Вона ж зберігає вологу. Поживних речовин вдосталь. Що ще корінню потрібно? Невисокої температури. "Шуба" з хвої або соломи справляється з цим не гірше, ніж ватяний халат азіата. Зверніть увагу, що для наповнення траншей я беру і нерозкладений соломистий гній. Контакту коріння з ним на перших порах немає, а надалі, в міру "дозрівання" органіки, корінці густою сіткою вплітаються в живильне середовище. Кущі швидко розростаються, змикаючись у міжряддях. Такий надійний захист ґрунту влітку має надзвичайне значення.

Літні турботи

За такого способу вирощування влітку з картопляною грядкою майже ніякого клопоту. При значному зростанні кількості колорадського жука роблю інколи дві комплексні обробки проти цього шкідника й фітофтори. Для літнього споживання викопую найбільш

пригнічені кущі, це профілактичний захід щодо поширення хвороб. Вириваю також окремі кущі березки, які з'являються з-під мульчі. Якщо у вас є можливість і бажання, картоплю можете поливати, провести позакореневе підживлення, обробити біостимулятором. Я цим практично не займаюся.

Збирання врожаю

Це одна з найвідповідальніших робіт, бо поєднується з відбиранням садивного матеріалу. У більшості випадків як це роблять? Зібрали врожай і розподілили: велику картоплю – на їжу собі, дрібну – друзям меншим. Середню відкладають на насіння. При цьому ця картоплинка може бути з хворого, виродженого куща, в якому вона була єдина... Всі потенційні можливості навіть новітніх сортів ви можете звести нанівець за один сезон.

Копаючи картоплю лопатою, бульби з кожного куща я залишаю на окремій купі. Після того, як викопана вся запланована площа, чітко видно, які кущі врожайніші. Ось з них я і залишаю бульби для посадки. Вони повинні бути правильної форми, без будь-яких ознак хвороб, бажано середнього розміру. Їх я мию у проточній воді, проводжу додаткове вибраковування, замочую на 5–10 хв. у рожевому розчині марганцівки і розкладаю на дні зимової теплиці до повного озеленення.

Це ж саме проводжу з насіннєвим матеріалом, отриманим зі сторони. Переконався, що такий постійний відбір забезпечує не лише збереження, але й збільшення врожайності. Відпадає необхідність у сортооновленні, сортозаміну можна не проводити багато років підряд. Весною, перед садінням, бульби лише прогріваю кілька тижнів у теплиці. Ще в погребі на них з'являються короткі товсті паростки.

Картоплю повертаю на попереднє місце на шостий рік. У мене таке чергування культур: картопля – коренеплоди (буряки столові і кормові, морква) – сидерати – овочі – гарбузи – сидерати – картопля. З-поміж сидератів на піску найкраще вдається у мене жито, суріпиця, олійна редька.

ЧИМ ЦІННА ЦЯ ТЕХНОЛОГІЯ

1. Вона забезпечує сім'ю стабільно високим якісним врожаєм з невеликої площі.

2. Ця технологія ґрунтозахисна, грунтовідновлювальна.

3. Основний комплекс робіт можна виконати у найменш завантажений період.

4. Можна використовувати без обмежень свіжий соломистий гній.

5. Зберігаються ваші нерви та здоров'я.

Свого часу відмовився від 15 соток городу, що знаходився за кілька кілометрів, в іншому селі, і не жалкую. Більшості відомо те відчуття, коли ви на вихідні прямуєте до свого городу і розмірковуєте: залишився ваш урожай, чи вже "допомогли" його прибрати.

Прочитавши книгу М.І. Курдюмова "Умный огород в деталях", вирішив розробити технологію вирощування картоплі без перекопування ґрунту. Гарних вам врожаїв!

С.В. Рябченко

ЮРИДИЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Рубрику веде Б.Дегтярьов, юрист

Якщо земельний пай в оренді

Мій земельний пай знаходиться в оренді у приватному підприємстві. Чи має право хазяїн приватного підприємства вираховувати прибутковий податок із суми, що належить мені за договором оренди?

В.І. Сліпченко,
с.Малодворянка
Єланецького р-ну
Миколаївської обл.

Відповідно до чинного законодавства використання землі в Україні є платним. Плата за землю справляється у вигляді земельного податку або орендної плати, що визначається залежно від грошової оцінки землі. Грошова оцінка земельної ділянки проводиться Державним комітетом України по земельних ресурсах за методикою, затвердженою Кабінетом Міністрів України. На 1 січня кожного року така оцінка уточнюється на коефіцієнт індексації.

Розміри податку за земельні ділянки, грошову оцінку яких не встановлено, визначають до її встановлення в порядку, встановленому Законом України "Про плату за землю". Указом Президента України від 03.12.99 р. №1529 "Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки" встановлено, що сертифікат на право на земельну частку (пай) є правовстановлюючим документом, який засвідчує право володіти, користуватися і розпоряджатися такою часткою. Тобто, власник сертифіката має право надати свою земельну частку (пай) в оренду.

З кожним таким орендодавцем має бути укладено договір оренди земельної частки (паю), типову форму якого затверджено наказом Держкомзему України від 17.01.2000 р. №5 та зареєстровано Мінюстом України 23.02.2000 р. за №101/4322, згідно з яким земельний податок за орендовану земельну частку (пай) сплачується орендарем.

Отже, якщо власник земельної частки (паю) передав земельну частку (пай) в оренду приватному підприємству, яке перебуває на загальній системі оподаткування, чи селянсько-фермерському господарству, податок сплачується орендарем за рахунок коштів орендодавця, зокрема, за рахунок орендної плати, адже власником земельної ділянки залишається орендодавець, а на орендаря лише покладено обов'язок з нарахування земельного податку та перерахування його до бюджету.

Біодинамічний календар

Листопад

У листопаді головною турботою садівників є підготування саду до зимівлі, а овочівники дбають про стан зібраного врожаю, закладеного на зберігання. Саме цьому й присвячені всі роботи на ділянці та в садибі.

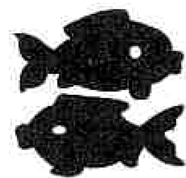

Водолій 2 (0:09) – 4 (9:19)
Перша чверть Місяця – 2 (18:38)

Дні під Знаком Водолія – не дуже прийнятні для роботи в саду і на городі, тому в цей період варто виконувати лише найнеобхідніші завдання. Зокрема, корисно буде приділити увагу зібраним з городу овочам, аби вони правильно зберігалися.

Білоголову капусту зберігають за температури 0–1°С і вологості повітря 90–95%. Коренеплоди моркви можна скласти по 2,5–3 кг у перфоровані поліетиленові пакети, заповнивши їх наполовину. Буряки, зазвичай, зберігають у ящиках, перешаровуючи коренеплоди піском.

Температура під час зберігання моркви й буряків має становити 1–2°С.

Риби 4 (9:19) – 6 (21:04)

Виноградарі повинні поспішати, аби виконати всі роботи з підготовки винограду до зимівлі. Зокрема, у першій декаді місяця слід закінчити обрізування винограду укривних сортів.

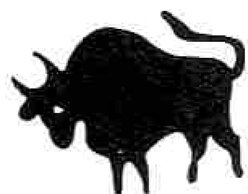
Якщо для укриття кущів на зиму застосовують ґрунт, то необхідно виконати цю роботу до того, як він промерзне, на відміну від інших укривних матеріалів (торф, тирса, хвоя), із застосуванням яких можна трохи зачекати. За таких обставин добре визріла лоза загартується і краще перезимує. Однак не забудьте для укриття винограду заздалегідь викопати рівчачки вздовж шпалери, доки ґрунт не замерз.

Овен 6 (21:04) – 9 (9:47)

Нагадаємо, що досвідчені овочівники, закладаючи на зберігання бульби картоплі, завжди сортують коренеплоди. Бо одні сорти картоплі зберігаються краще, інші – гірше. Саме тому різні сорти картоплі не варто змішувати. Адже за такого змішування від бульб з поганою лежкістю хвороби та гниль можуть потрапити на картоплю, призначену для тривалого зберігання, що призведе до значних втрат врожаю або навіть повного його псування. Щоб уникнути проблеми та зменшити втрати врожаю картоплі, в першу чергу на споживання слід використовувати ті сорти, які зберігаються гірше.

Аби запобігти псуванню бульб від загнивання, досвідчені картоплярі через 45–60 діб після збирання, вже в підвалі, зазвичай, ще раз перебирають картоплю, уважно оглядаючи, вибраковуючи та додатково сортуючи бульби. Порядок черговості їхнього споживання протягом зими залежатиме від розміру, якості та ступеня пошкодження бульб. При цьому для термінового споживання насамперед відбирають бульби з розрізами, тріщинами та різними ураженнями поверхні.

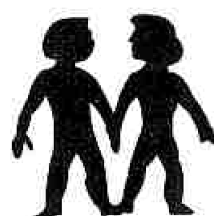

Тілець 9 (9:47) – 11 (22:12)
Повний Місяць – 10 (22:16)

Важливо пам'ятати, що коли Місяць уповні – це кризовий період для рослин, під час якого вони особливо вразливі. Тому не варто на цей час планувати будь-які садово-городні роботи. Краще перевірити, як зберігаються у погребі або в іншому сховищі овочі та коренеплоди.

Якщо в ньому надто волого і підвищилася температура, варто провітрити погріб та поставити в ньому миску з негашеним вапном, деревним вугіллям або сіллю, які добре вбирають вологу. І навпаки, якщо в приміщенні занадто сухо, то варто занести до нього велику ємкість із вологим піском.

Аби позбутися гризунів, у сховищах встановлюють мишоловки. Також господарі часто підпалюють старі вовняні речі, залишаючи їх у погребах тліти протягом певного часу. Запах паленої вовни відлякує гризунів, але при цьому слід бути дуже обережними і не забувати про протипожежні заходи.

Близнята 11 (22:12) – 14 (9:20)

Садівники якнайшвидше мають закінчити всі роботи, не виконані за браком часу у жовтні. Якщо випало чимало снігу, проводять снігозатримання і підгортають ним ягідники в саду.

Аби на погано захищених ділянках рослини суниці не вимерзли, їх вкривають на зиму торфом, ялиновим гіллям, соломою. Але робити це слід після промерзання ґрунту на глибину 5–8 см, інакше можливе випрівання рослин. Після того, як випаде сніг, суницю додатково вкривають ще й снігом.

Рак 14 (9:20) – 16 (18:19)

Якщо погода сприятлива, на заздалегідь підготовлені грядки висівають під зиму моркву, буряки, петрушку, пастернак, кріп, шпинат тощо. Можна також висіяти попередньо замочене й набубнявіле насіння ревеню. Висіяне насіння засипають піском або сухою землею шаром 2 см, а потім мульчують торфом чи компостом шаром 3–4 см.

Фахівці з ландшафтного дизайну рекомендують у саду обов'язково згребти обпале листя та інші рослинні рештки з газонів, але не варто їх викидати чи спалювати. Можна залишити таку "ковдру" на квітниках як додаткове укриття на зиму або закласти її в компостну купу.

Лев 16 (18:19) – 19 (0:20)
Остання чверть Місяця – 18 (17:09)

Квітникарі регулярно перевіряють, як зберігаються бульбоцибулини гладіолусів і цибулини або корені інших квітково-декоративних культур, вибраковуючи ті,

що мають ознаки гнилі. Аби запобігти її поширенню, матеріал, який зберігається поряд, обробляють фундазолом і перекладають до іншої тари, яка обов'язково має бути чистою та знезараженою.

Стежать за дотриманням режиму зберігання коренебульб жоржин, які, зазвичай, складають у ящики, застелені плівкою, і присипають вологим піском, торфом або тирсою. Температура зберігання має становити 4–8°С, відносна вологість – 70%.

Трапляється, що під час зберігання коренебульби починають всихати. За таких обставин слід терміново зволожити субстрат. Якщо ж з'явилися ознаки гнилі, уражені місця на коренебульбах необхідно вичистити, обробити ранки бордовим розчином перманганату калію і замінити субстрат на свіжий і сухіший.

Діва 19 (0:20) – 21 (3:18)

Садівники у безморозні дні обмазують садовою побілкою штамби і скелетні гілки плодових дерев, аби запобігти сонячним опікам. За відсутності розчину побілку можна замінити обмазуванням сумішшю коров'яку з глиною.

Для захисту садових рослин від мишей і зайців їхні стовбури обв'язують ялиновим гіллям або встановлюють саморобні захисні циліндри з толю, руберойду чи сітки з дрібними вічками. Щойно випаде сніг, його утоптують навколо плодових дерев, що також сприяє захисту від мишей.

Якщо снігу дуже багато, не забувайте струшувати його з гілок, особливо з хвойних рослин, аби уникнути їхнього обламування.

Терези 21 (3:18) – 23 (4:00)

Квітникарі більшість теплолюбних кімнатних рослин у листопаді тримають у добре освітлених приміщеннях за температури 18–22°С. Однак при цьому слід враховувати, що з настанням опалювального сезону повітря в квартирах стає сухим, тому рослини варто часто обприскувати і щотижня обмивати їхнє листя водою під теплим душем. Такі водні процедури запобігають появі шкідників.

Крім того, на батареї можна поставити ємкості з водою або вологим піском, що також сприятиме зволоженню повітря у приміщенні.

Скорпіон 23 (4:00) – 25 (3:59)

Овочівники перевіряють стан овочів, коренеплодів і фруктів, закладених на зберігання у погреби та підвали. Перебирають і знищують гнилі плоди. Підтримують необхідний режим зберігання, за безморозної погоди посилюють провітрювання сховищ.

Слід враховувати, що ріпчаста цибуля найкраще зберігається, якщо її заплести в коси. При цьому у сховищі має бути температура 5–10°С. Часник зберігають за температури 1–3°С і відносної вологості повітря 75–85%.

Якщо є час, то перевіряють насіння на схожість. При цьому слід уважно ознайомитися з інформацією на пакеті про умови та строки його пророщування. У багатьох культур насіння швидко втрачає схожість. Тому варто розкласти частину насіння на змочену паперову серветку, розстелену на блюдці, і помістити у плівковий пакет. Якщо через 15–20 днів насіння не проклюнеться, що для багатьох культур вважається граничним терміном, його можна викинути.

Стрілець 25 (3:59) – 27 (5:06)
Новий Місяць – 25 (8:10)

Нагадаємо, що у дні Нового Місяця краще не виконувати будь-яких робіт із садіння та пересаджування культурних рослин. Однак виноградарі за необхідності можуть виконати вологозарядковий полив грунту, звичайно, якщо не зробили цього раніше. Це дуже важливий агрозахід, бо зневоднений виноград гірше зимує.

У дні під Знаком Стрільця виноградарі також можуть очистити шпалери від залишків виноградної лози, зняти пристосування для підв'язування, полагодити та привести до ладу весь реманент, який використовували для робіт на винограднику, і скласти його до наступного сезону. А ще необхідно нагорнути земляні валки для затримання снігу та кращого уловлювання води.

Козеріг 27 (5:06) – 29 (9:03)

У листопаді з-поміж інших обов'язкових робіт у саду дуже важливим є укриття хвойних рослин. Чимало суперечок з-поміж садівників виникає щороку через те, який матеріал краще застосовувати з цією метою – спанбонд чи мішковину. Однак дехто робить ще простіше та економніше. Можна пошити мішки зі старих простирадл і вдягнути ці чохли на кілки, які встановлюють поряд із туями та іншими хвойниками. Потрібно лише, щоб кілок був трохи вищий за саме деревце. Виходить отакий "курінь", який надійно захищає рослину взимку.

Якщо ж рослина кулястої форми, тоді варто поставити навколо неї три кілки. Під таким укриттям хвойні рослини почуваються дуже комфортно: сніг верхівку не пошкоджує і рівномірно розподіляється по поверхні. Та й підпрівання навесні не буває, бо тканина "дихає". На відміну від плівкового укриття, під яким хвоя може інколи підіпрівати.

Водолій 29 (9:03) – 1.12 (16:47)

У дні під Знаком Водолія не варто саджати і пересаджувати культурні рослини. Рекомендується лише прополювання, обприскування рослин від хвороб і шкідників тощо. Саме тому квітникарі в ці дні приділяють більше уваги кімнатним рослинам, зокрема, тим, які належать до видів тропічного походження (сенполії, орхідеї тощо). Адже вони продовжують рости і цвісти, тому їх необхідно регулярно поливати, обприскувати теплою водою і досвічувати люмінесцентними лампами.

Для ампельних культур лампи встановлюють вертикально на відстані 15–20 см від звисаючих пагонів, для решти – горизонтально, на відстані 15–20 см над верхівками рослин.

Слід також враховувати, що квітам, які вирощують у кімнатах з вікнами, зверненими на північ, зазвичай, не вистачає світла. Тому більшість рослин необхідно досвічувати 12–14 годин на добу.

Часник лікує

Ще понад 4 тисячі років тому часник вживали в їжу і використовували як лікарський засіб. У Стародавньому Єгипті фараони наказували їсти його своїм рабам, аби вони не хворіли, були витривалі й сильні. А цілителі знали 22 види ліків, до складу яких входив часник: від головного болю й загальної слабкості до пухлин у горлянці. Мабуть, саме тому відомий лікар Авіценна рекомендував часник "...від усіляких захворювань".

В епоху Середньовіччя під час епідемій холери та чуми люди змащували тіло часниковим соком, щоб запобігти цим страшним захворюванням.

Існують достовірні статистичні дані про те, що в країнах, де часник систематично вживають у їжу, відносно низька захворюваність на рак.

Однак головна перевага часнику у вмісті складної органічної речовини аліцину, якій він зобов'язаний специфічним запахом, смаком та антибактеріальними властивостями. Часник також нормалізує тиск, має антивірусні й протигрибкові властивості та є природним "антибіотиком".

Лікуємося часником

◈ ***Від застуд, бронхіальної астми й коклюшу*** народні цілителі радять натирати груди кашкою із часнику, яку слід змішати з вершковим маслом або свинячим жиром.

◈ ***Під час застуд*** часникова кашка інколи може замінити гірчичники.

◈ ***Для лікування бородавок, лишаїв, екзем та інших шкірних захворювань*** можна накладати на уражені місця аплікації з свіжої кашки або соку часнику.

◈ ***Щоб позбутися бородавок***, радять також щодня натирати їх часником.

◈ ***Від цинги*** часник варто вживати у стравах під час їди та окремо з хлібом.

◈ ***Для виганяння гостриків*** кашку з розтертих зубочків часнику слід змішати з водою або молоком і зробити клізму: 2–4 столові ложки соку часнику на 0,5 склянки молока. Для дітей кількість соку необхідно зменшити у 2–4 рази.

◈ ***Від склерозу, спазмів судин головного мозку, серцевих спазмів і задишки та як ефективний судинорозширювальний засіб*** застосовують часникову олію: головку середнього розміру обчистити й розтерти товкачиком у кашку. Скласти в скляну банку й залити склянкою нерафінованої соняшникової олії. Поставити на нижню полицю холодильника. Наступного дня взяти лимон, зрізати шкірочку (звідти, де росте), вичавити 1 чайну ложку лимонного соку й злити в столову ложку. Туди ж долити 1 чайну ложку часникового соку, розмішати й випити. Приймати тричі на день за 30 хвилин до їди.

Курс лікування – від 1 до 3 місяців, потім місяць перерви й новий курс.

◈ ***За атеросклерозу*** необхідно пити по 1 столовій ложці тричі на день часниково-медову настойку: подрібнену на тертушці головку часнику й мед залити 1 л води, залишити в закритому посуді на 2 доби, після чого використовувати.

◈ ***Для очищення кровоносної системи, зниження тиску, очищення шлунка, цілющого впливу при спазмах судин головного мозку*** 1/3 скляної банки слід заповнити обчищеним і порізаним часником, залити горілкою або спиртом (50–60°). Настояти 14 днів у темному місці, щодня збовтуючи. Приймати по 5 крапель тричі на день до їди (на 1 чайну ложку холодної води).

◈ ***За гіпертонічної хвороби*** радять з'їдати на ніч 2–4 подрібнених зубочки у ложці конюшинового меду протягом двох днів підряд із дводенними перервами.

◈ ***За сечокам'яної хвороби*** 40 г подрібненого часнику слід настояти на 100 мл горілки, приймати по 10 крапель 2–3 рази на день за 30 хвилин до їди.

◈ ***До забитих місць, синяків*** можна прикладати настоянку: 3 столові ложки кашки часнику залити 300 мл 6%-ного оцту, настояти в темному місці за кімнатної температури добу, періодично збовтуючи. Процідити й розтирати забиті місця.

Протипоказання

Вживати часник в їжу не рекомендується за виразкової хвороби, гострих хронічних захворювань стравоходу (печія, ускладнене дихання) або грижі стравоходу, захворювань печінки та жовчного міхура, бо ефірні олії, які містяться в ньому, діють подразнююче й погіршують перебіг захворювань.

Свіжий часник і препарати з нього протипоказані при захворюваннях нирок, епілепсії та вагітним жінкам.

Не варто за один раз з'їдати більше 2–3 зубочків часнику (добова норма), бо за вживання більшої кількості часнику або передозування під час лікування може трапитися спазм коронарних судин серця й головного мозку. Споживання надмірної кількості часнику може також призвести до подразнення шлунково-кишкового тракту, болів у животі, метеоризму і блювоти.

Дослідження окремих учених свідчать, що надмірне вживання часнику збільшує ризик виникнення кровотечі через його антикоагулянтні властивості. Тому часник не слід вживати пацієнтам напередодні хірургічних втру-

чань, особливо на фоні антикоагулянтної терапії та за високого ризику виникнення кровотеч.

Отже, не варто застосовувати препарати із часнику без попередньої консультації з лікарем, особливо під час курсу лікування з приводу будь-яких проблем зі здоров'ям.

Хочете бути красивими?

◈ ***Щоб зміцнити волосся та запобігти його випадінню***, сік часнику рекомендують втирати в шкіру голови один раз на тиждень (через 15 хвилин слід помити голову).

◈ ***Крем для освітлення ластовиння та пігментних плям***: взяти порівну часниковий сік, бджолиний віск і пелюстки білої лілії (подрібнені). Перемішати все й потримати 5–10 хвилин на паровій бані. Коли маса охолоне, збити міксером. Змазувати отриманим кремом ділянки шкіри з плямами та ластовинням щодня.

◈ ***Від прищів*** подрібнити кілька зубочків часнику, змішати з олією й накласти отриману кашку на проблемні ділянки шкіри товстим шаром. Бажано потримати хоча б 30 хвилин. Для посилення ефекту рекомендують робити таку процедуру щодня вранці та ввечері. Або ж можна просто протирати місця із прищиками часниковим соком.

Маски з часнику

◈ ***Для еластичності й пружності шкіри*** косметологи радять 1 столову ложку часникового соку розмішати з 2 столовими ложками морквяного соку й додати 1 чайну ложку меду. Змазати отриманою сумішшю обличчя і залишити на 10 хвилин. Змити водою кімнатної температури й нанести зволожуючий крем, який підходить до вашого типу шкіри.

◈ ***За сухої шкіри*** можна натерти на тертушці кілька зубочків часнику й змішати з 1 столовою ложкою цибулевого соку та 2 столовими ложками жирного домашнього сиру. Нанести отриману масу на обличчя на 15 хвилин, потім зняти ватним тампоном, змоченим у теплій воді.

Страви з часником

Маринований часник

Для приготування маринаду потрібно: на 1 л води – по 2 столові ложки солі та цукру. Кип'ятити 2–3 хвилини, додати 0,5 склянки столового оцту.

Молоді головки помити, обчистити від верхнього лушпиння. Обшпарити окропом і відразу ж охолодити у холодній воді. Скласти в банки, залити гарячим маринадом. Банки накрити металевими кришками і стерилізувати (літрові – 5 хвилин), потім закатати.

Часник у розсолі

Молодий часник обчистити, промити й нарізати шматочками завдовжки 2 3 см, потім опустити в підсолений окріп, через 30–60 секунд вийняти шумівкою й охолодити в холодній воді. Скласти в банки й залити холодним розсолом (води й оцту порівну, 0,5 склянки солі на 1 л води), покласти гніт, щільно закрити і поставити в холодне місце. Через тиждень часник готовий до вживання.

Часникові тости

Для приготування потрібно: 1 довга булка, 100 г вершкового масла, 2 столові ложки тертого сиру, 2 зубочки часнику (дрібно порізаного), сіль, перець – за смаком.

Порізати булку на шматочки завтовшки 2–2,5 см. Ретельно перемішати масло, тертий сир, часник, сіль і перець.

Суміш рівним шаром нанести на один бік булки. Покласти шматочки в духовку або мікрохвильову піч. Готовий тост має бути золотаво-коричневого кольору. Замість часнику можна додати до суміші 2 столові ложки подрібненої зелені петрушки.

Суха часникова заправка

Для приготування потрібно: на 200 г меленого часнику – 2 столові ложки меленого перцю й 3 столові ложки подрібненого кореня петрушки.

Для приготування можна використати часник, не придатний для тривалого зберігання. Зубочки обчистити й порізати на дрібні часточки. Висушити їх на відкритому повітрі (можна досушити в духовці). Сухий часник подрібнити в кавомолці, розмолоти сухий корінь петрушки й пекучий червоний перець. Усе перемішати, додати сіль (дрібну) за смаком. Заправку засипати в скляні банки з кришками, що загвинчуються. Зберігати за кімнатної температури.

На замітку: запах часнику з рота можна усунути, якщо трохи пожувати корінь петрушки або селери.

Щиро зичимо вам здоров'я!

О. Кисленко, Р. Овсієнко

<u>Від редакції:</u>

Шановні читачі! Нагадуємо, що ви можете надсилати до редакції статті з простими й доступними рецептами з народної медицини. Найцікавіші з них ми обов'язково надрукуємо у рубриці "Допоможи собі сам".

Складові органічного землеробства

Шановна редакція! Сьогодні досить часто можна почути про так зване органічне землеробство. Що це таке, які його складові?

С.Р. Гавриленко,
м. Прилуки, Чернігівська обл.

Редакція журналу звернулася до С.О. Донцова, керівника підприємства "Академ Інвест", яке не тільки вивчає цю проблему, а й вносить свій вклад, втілюючи в життя рекомендації науки, досягнення передового досвіду.

С.Д. Дійсно, український споживач харчової продукції дізнається з літератури, передач радіо і телебачення про так звану продукцію органічного землеробства. Європейці, американці, інші народи цивілізованого світу можуть скористатися результатами органічного землеробства, тобто одержання врожаю і його підготовки до виготовлення продукту, який потрапляє на обідній стіл людини, без застосування гербіцидів, фунгіцидів та інших складових технологічного процесу на полі і фермі, що сьогодні базуються на досягненнях хімічної індустрії.

Кор. В Європі, у Сполучених штатах Америки тепер повсюдно в продовольчих магазинах людина може придбати таку продукцію. Коштує вона, звичайно, значно дорожче.

Напевно, органічне землеробство дуже затратне, якщо його продукція продається дорожче, і до нас надійде, мабуть, не скоро?

С.Д. Це хибна думка. Селяни старшого віку пам'ятають, що і хліб, і картоплю, й фрукти та овочі вони вирощували без "хімії", як тепер називають мінеральні добрива та засоби боротьби з хворобами і шкідниками, тощо. А сьогодні ті ж яблука, помідори, огірки та інша продукція, яка потрапляє на наші ринки із зарубіжних країн, не виробляються без хімічних складових промислових технологій аграрного сектора економіки. Обприскують ту яблуню чи помідорне поле неодноразово, до того часу, поки кожна комаха не впаде догори лапками.

Звичайно, одержати врожай без підтримання родючості грунту не вдасться. Але ж у нас колись навіть без агронома кожний селянин знав, що одержати добрий врожай можна, якщо дуже щедро заправити грунт гноєм, перепрілою тирсою і листям з гноївкою, попелом тощо.

Кор. Все це зрозуміло, але ж навіть у селах немає цих добрив, бо там, де раніше було в кожному дворі по корові, а на фермах сотні голів худоби, тисячі голів птиці, тепер поголів'я порахувати можна на пальцях. От вам і органічне землеробство!

С.Д. Згодний, абсолютно справедливе зауваження. На щастя, не скрізь така картина, про яку ви кажете. Негатив – це результат бездумного керівництва нашою аграрною галуззю.

До речі, за кордоном також не в кожного фермера є худоба, але її багато у спеціалізованих великих господарствах, щоб виробляти сільськогосподарську продукцію в достатку і задовольняти попит громадян своєї країни, та ще й вивозити її в інші держави.

Кор. А як же з органічним землеробством?

С.Д. Вся справа в тому, що попит, як кажуть, народжує пропозицію. Розповім про один із способів створення середовища для успішного росту й розвитку рослини, якій необхідні поживні речовини. Не знаю, чи всі бачили, як під час переорювання поля біля хати кури, а на великих площах дикі птахи визбирують слідом за плугом дощових черв'яків. Селяни знали: чим більше їх на полі, тим грунт кращий. Справа в тому, що черв'як "переробляє" органічні речовини у відмінний грунт. Так от, біологи ретельно вивчили цей процес і запропонували своєрідну технологію, яка базується на природних процесах. Зокрема, зараз у всьому світі, в тому числі й в Україні, існують величезні комбінати з виробництва яєць та м'яса. У них накопичується багато посліду. Ось цей послід наука запропонувала переробляти за допомогою черв'яків (Essenia foetide) у високоякісне, екологічно чисте добриво, яке є відмінним стимулятором рослин та антагоністом патогенної мікрофлори.

Для того, щоб споживачу було зручніше цим добривом користуватися, інженери-аграрники сконструювали устаткування для виготовлення на основі цього добрива (вермікомпосту) живильного грунту у формі круглих таблеток.

Другою складовою таблетки є торф. Завдяки цьому цей екологічно чистий таблетований продукт без будь-якого насіння бур'янів та іншої патогенної мікрофлори містить необхідну для рослин поживу в потрібній для них формі.

У європейських країнах, у Сполучених Штатах Америки, в Ізраїлі, Японії, Китаї ця технологія широко застосовується для вирощування розсади, підживлення плодових, ягідних, овочевих культур, квітів, декоративних рослин.

Таким чином, наукові розробки й інженерне їх втілення в аграрні технології допомагають поставити вирощування рослинної продукції на надійну основу науково-технічного прогресу.

Кор. Зрозуміло, що виробники сільськогосподарської продукції світу пильно слідкують за змінами в сільському господарстві, запозичуючи ефективні новинки. А що в цьому напрямку робиться у нас в Україні?

С.Д. Ми трохи відстали від світових досягнень. Але зараз, я б сказав, доганяємо передові країни, і вже освоїли технологію, про яку йдеться. Зокрема, в Україні виробляють вітчизняну таблетовану продукцію під назвою "Достаток". Таблетки круглі, діаметр – 30 мм, висота – 14 мм.

Торфо-біогумусний таблетований продукт має високий енергетичний потенціал, виготовлюється з екологічно чистої продукції, що містить у собі необхідні речовини для росту й розвитку рослин, причо-

му в найдоступнішій для них формі.

Торфово-біогумусний продукт має ряд переваг порівняно з гноєм. Відомо, що у добриві, яке вивозять на поле з гнойової купи тваринницької ферми чи з-під хліва селянської садиби на поле, міститься насіння бур'янів, збудники хвороб і шкідники, які збереглися у гної. В таблетках нічого цього немає. Навпаки, вони виготовляються з високоякісного органічного продукту – пташиного послiду і торфу. Під час виробництва таблеток, під дією високої температури, вся патогенна мікрофлора гине, а пожива для росту й розвитку рослин зберігається. Аналіз складу таблетки підтверджує, що вміст органічної речовини в ній перевищує 50 відсотків, гумусу – не менше 8, азоту, фосфору, калію – до 2,3–2,5 відсотка, практично немає солей важких металів. Під час виготовлення таблеток не зникає агрономічно корисна мікрофлора, в тому числі фосфоромобілізуючі та азотфіксуючі мікроорганізми. Якщо продукція потрапляє під вплив низьких атмосферних температур, то корисні властивості не зникають. Продукція зберігається до 5 років, причому і за плюсової температури до 40 градусів.

Реанімація плодових дерев

Часто і густо дачник чи садівник стикаються з випадковим в'яненням саджанців або живців, підмерзанням крони і коренів плодових дерев. А також надлому пагонів і стебел від маси врожаю. Або ж необережного поводження з ними. При цьому завжди, якщо не вжити заходів, такі дерева приречені на загибель.

Минулої осені на плодовому ринку Києва я був свідком жахливої картини. Де за сонячної погоди продавались саджанці плодових культур, в яких була зовсім оголена коренева система.

На питання продавцеві – чому не вкривається коріння дерев від сонця, та відповіла. Що ми знаємо, що робимо і не потрібно нас учити.

На такі дерева, які продавалися не один день, а можливо і місяць, було боляче дивитись. Від них було марно очікувати доброго приживлення при садінні. Особисто я ніколи не куплю саджанців на ринках, бо від таких саджанців потім буде мала віддача.

Але все ж таки, якщо ви й купили такі саджанці, буде корисно озвучити особистий досвід і досвід інших дачників і садівників з реанімації ослаблених дерев.

Оживити такі саджанці і живці, опираючись на власний досвід можна за допомогою камфорного спирту. Для цього в півлітрову банку з водою вливають 10–15 крапель цього спирту, вміст змішують і в нього поміщають коренями засохлий саджанець, змочуючи цією рідиною його штамб. Як правило,через 3–4 години саджанець оживає, його гілки виправляються, а листя набуває здорового вигляду. Після цього саджанець висаджується в призначене для нього місце, причому його потрібно добре залити водою, а штамб знову замочити цією рідиною. Аналогічно чинять і з підсушеними живцями, але перед вмоканням їх у камфорну воду необхідно зрізати з них нижню частину для того, щоб дерев'янисті клітини більш інтенсивно втягували вказану воду.

І.А. Дзигора,
учений агроном, с.Оникієве,
Кіровоградська обл.

Шановні наші читачі!

Оголошення на сторінках нашого журналу платні. Якщо ви бажаєте розмістити свої оголошення, вам потрібно переказати на розрахунковий рахунок № 26006000021176 у ПАТ "Укрсоцбанк", м. Київ, МФО 300023, код 25662848 по 3,00 грн. за кожне слово, враховуючи адресу, прізвище і телефони та рекомендованим листом надіслати текст оголошення і квитанцію про оплату на адресу редакції. Коли ви самостійно рахуєте свій текст, будь-ласка, враховуйте всі слова і знаки більше двох; номер телефону – як три слова.

До чергового номера включаються ті оголошення, що надійшли за місяць до випуску журналу. Всі тексти оголошень здаються до друку до 1-го числа кожного місяця.

Адреса редакції: вул. Заболотного, 19, м. Київ-680, 03680, МСП-680.

Шановні читачі!

Передплачуйте найпопулярніший в Україні журнал "Дім, сад, город" на І півріччя 2012 року!

Безкоштовна лотерея

тільки для передплатників журналу

"Дім, сад, город".

Заповніть талон (див. на звороті) і надішліть його на адресу редакції до 20 грудня 2011 року. Не втрачайте щасливої нагоди одержати набір високоякісного насіння кращих сортів овочевих і квіткових культур і набір цікавої та корисної літератури.

Підсумки лотереї будуть опубліковані в журналі "Дім, сад, город"

Передплата-2012

Пропоную…

...**кролі** великих елітних порід, багатоплідні (австрійської, словацької селекцій).

Володимир Федорович Гордієнко,
м. Вінниця, тел. (097) 308-20-95

...квіти–поштою. Подробиці на сайті *www.Kvity.at.ua*

...поросят, свиней породи мангал.

Волинська обл.,
тел. (03352) 96-3-35, (097) 640-73-15

...шиншили дорослі і молодняк.

Тел. (050) 98-205-90

...квіти: багаторічники і цибулинні, клематис, ромашки різні і багато ін.

Ярослава Михайлівна Тиркус,
вул. Бакинська, 25/1, м. Львів, 79022

...постійно найкращі новинки сортів суниці великоплідної: Альбіон, Морський пейзаж, Флорін, Дарсеваль, Сірано, Сізоже, Рабунда, Сірафін, Дженто, Фігаро, Маестро, Остара, Дарселект та інші. Малина, ожина, смородина, аґрус, порічка. Опт, роздріб.

Ю.В. Коміренко,
вул. Леніна, 399, с. Мошни, Черкаський р-н,
Черкаська обл., 19615, тел. (097) 575-77-81

...саджанці суниці садової: Альба, Азія, Роксана, Адрія, Сірія, Альбіон, Санте Адреас, Ірма. Ціна – 5 грн. Саджанці ківі.

Кізіменко,
с. Козачі Лагері, Херсонська обл.,
телефони: (050) 315-9370, (098) 110-75-75,
Італія + 393204847914

...чистопородні мангали, королівські кармали.

П.М. Коломієць,
с. Журавка,
тел. (096) 338-45-43, (099) 047-77-37

...велику колекцію квітів. Каталог з фото – безкоштовно у вашому конверті.

В.О. Головко,
с. Олексіївка, Арбузинський р-н,
Миколаївська обл., 55333

Талон
для участі в лотереї ("Передплата–2012")

Поштова адреса ....

....

П.І.П. ....

Телефон ....

Номер передплатної квитанції або її ксерокопія на I півріччя 2012 р. ....

....

Увага! Ксерокопія талона не дійсна.

"Дім, сад, город"

50 виграшів

...саджанці троянд колекції Каньовського Віталія Михайловича. Чайно-гібридні, плетисті, кущові, бордюрні, ґрунтовопокривні, флорибунда. Конверт – каталог.

Григорій Михайлович Мостіпака,
вул. Трояндова, 29, с. Кугаївці,
Чемеровецький р-н, Хмельницька обл., 31632,
тел. (03859) 9-86-19, (066) 706-51-98,
веб-сайт: picasaweb.google.com/rozamgm

...розсадник пропонує на осінь 2011 року садивний матеріал плодових, ягідних та декоративних культур: саджанці яблунь, груш, слив, персика, нектарина, абрикоса, черешні, вишні, малини, троянди, аличі, аґрусу; підщепи М9, М99, Д1071, ІС-2-10, ІС-4-6, 54-118, сіянці шипшини. Виростимо саджанці за попереднім замовленням. 25 років вирощуємо саджанці для оптових покупців. Опт від 100 саджанців. Потрібні реалізатори – торгові представники у містах України.

О.В. Живов,
вул. Підгірна, 42, с. Артемівське-2,
Артемівський р-н, Донецька обл., 84510,
тел. (050) 627-54-03, (050) 627-54-05,
Zhivovsad@mail.ru

...плодові і декоративні саджанці; проектування та закладання садово-паркових насаджень; крупномірні дерева; оригінальні сорти та екзотичні види (Катальпа, Церціс канадський, Іудине дерево, Павловнія); авторські розробки конструктивних садових елементів та ландшафтного (природна альтанка) дизайну.

Микола Матвієнко,
тел. (044) 526-27-06; моб. (067) 296-40-11,
E-mail:infosadok@gmail.com,
http://www.hochusad.com

...мангали.

Люба,
Барський р-н, Вінницька обл.,
тел. (097) 235-35-84

...високоякісну насіннєву картоплю (80); саджанці великоплідної смородини (30); порічок (30); аґрусу (35); малини (15). Конверт – каталог.

В.Б. Мостіпан,
пров. Чайковського, 8, м. Прилуки, 17502

...саджанці і чубуки новітніх комплексностійких сортів винограду селекції Капелюшного, Крайнова, Павловського та ін. Конверт – каталог.

Володимир Аполлінарійович Шпак,
вул. 60 років Жовтня, 55-А,
м. Карлівка, Полтавська обл., 39500,
тел. (05346) 2-46-47, (050) 304-15-42,
E-mail:Shpakvino@mail.ru

...високоякісну сортову картоплю вітчизняної та іноземної селекції. Новинки і суперновинки 2011 року. Конверт – каталог.

С.А. Пилипков,
с. Ковтунове, Шосткинський р-н,
Сумська обл., 41122,
тел. (095) 932-27-47, (096) 884-66-81

...післяплатою гофровані гладіолуси 350 сортів. Новинки з Росії. Осінні знижки. Реалізація з 25 жовтня 2011 р. Конверт – каталог.

В.В. Трепачко,
вул. Нагірна, 29, смт Талалаївка, Чернігівська обл., 17200

...саджанці морозостійкого винограду, актинідії, жимолості, аґрусу, малини, смородини, гумі, барбарису та ін. Декоративні кущі та ліани. Конверт – каталог.

Олександр Федорович Дейцев,
вул. Жовтнева, 137, с. Садки,
Кременчуцький р-н, Полтавська обл., 39764,
тел. (066) 222-01-77, (098) 974-33-08

...саджанці, чубуки елітних столових, технічних, безкісточкових сортів винограду. Найкращі сорти великоплідної малини, суниці (ремонтантної, шпалерної, надранньої, з рожевими квітками...). Ожина безколючкова, жимолость, фундук, калина, актинідія, чорниця канадська, смородина, аґрус, гібіскус. Штамбові смородина, аґрус. Конверт – каталог.

О.М. Онищенко,
вул. Санітарна, 19, м. Запоріжжя, 69118,
тел. (066) 755-50-38, E-mail:o-naslada@mail.ru,
www.o-naslada.com.ua

...поросят м'ясної породи: п'єтрен та окорочкових.

Тел. (097) 271-91-12

...чубуки та саджанці кращих сортів винограду. Конверт – каталог.

Григорій Віталійович Теслюк,
вул. Комсомольська, 35, м. Карлівка,
Полтавська обл., 39500, тел. (050) 630-93-74

...недорого гладіолуси, тюльпани, гібіскуси, дейція, міні-троянди та ін. Каталог – у вашому конверті.

Галина Миколаївна Дейцева,
а/с 75, м. Кременчук-25, Полтавська обл., 39625,
тел. (05366) 68951, (068) 898-06-49

...реалізую за помірними цінами саджанці та чубуки винограду різних сортів і строків достигання. Конверт – каталог.

В.І. Пришляк,
вул. Скоробрехи, 5, смт Маньківка,
Черкаська обл., 20100, тел.. (04748) 612-07

...саджанці, чубуки винограду. Каталог.

Ю.О. Дворовенко,
вул. Гурамішвілі, 11, кв. 80,
м. Карлівка, Полтавська обл., 39500,
тел. (066) 935-23-80

...велика колекція осінніх цибулинних. Ціна невисока. Можливий опт. Троянди, клематиси, гібіскуси і багато інших квітів.

Наталія,
тел. (096) 248-30-24, (095) 935-33-91

...сортове насіння овочів. Багато новинок. Конверт – каталог.

Валентина Іванівна Чебаненко,
с. Бреусівка, Козельщинський р-н, Полтавська обл.,
39150,тел. 0534298119, (067) 300-61-48

...плодовий розсадник "Вишенька" реалізує оптом та вроздріб поштою та самовивозом саджанці плодових, ягідних та декоративних культур (понад 200 сортів): смородину чорну, білу, червону (Краса Львова, Селеченська 2, Сластьона та ін.), аґрус (Уральський безколючковий, Сливовий, Берил...), малину (Ізобільна, Гордість та Краса Росії, Поляна, Феномен, Брусв`яна, Геракл...), ожину безколючкову, суниці (Королева Єлизавета, Єлизавета-2, Ольвія...), жимолость, гумі, виноград (Лівія, Софія, Віктор, Ювілей Новочеркаська...), фундук та ін. Конверт – каталог.

А.Д. Драганов,
вул. К. Маркса, 34, смт Вільшанка,
Кіровоградська обл., 26600,
тел. (098) 245-08-70, E-mail:agrokg@yahoo.com

...тільки опт: дво-, трирічні саджанці аґрусу понад 20 сортів – по 10 грн., малина – 8 грн., смородина – 8 грн.

Андрій,
тел. (066) 354-01-54, agrokg.1@mail.ru

...саджанці та живці яблунь, груш, персика, винограду, малини, смородини, суниці, картоплю. Конверт – каталог.

Борис Михайлович Гаврилюк,
с. Княже, Снятинський р-н, Івано-Франківська обл., 78360,
тел. (03476) 35545, 0973327394,
E-mail:havrilyuk b@ukr.net

...найкращі сорти картоплі вітчизняної та зарубіжної селекції – 70 сортів.

О.А. Горбач,
вул. Гагаріна, 18, м. Сарни, Рівненська обл., 34503,
тел. (096) 467-63-00

...саджанці персика і нектарина (28 сортів), відібраних з-понад 150 сортів за морозостійкістю, товарністю та смаковими якостями, а також швидкостиглого грецького горіха (8 сортів). Конверт – каталог.

Федір Борисович Стойков,
вул. Спеціалістів, 8, с. Калинівка,
Єланецький р-н, Миколаївська обл., 55553,
тел. (093) 752-45-46

...велика колекція (понад 300 найменувань). Саджанці і насіння лікарських, пряних, овочевих культур, декоративних кущів, ґрунтопокривних рослин, садових квітів, екзотичних кімнатних. Конверт – каталог.

Лідія Іванівна Єлагіна,
вул. Ювілейна, 5, с. Придніпровське,
Нікопольський р-н, Дніпропетровська обл., 53280,
тел. (050) 533-85-78, (0566) 675-066

...кури – брама: чорна, світла, пальова, куріпчаста; кохінхін: голубий, чорний, фавероль; індокачка, каченята.

Тел. (050) 108-47-80, (050) 969-30-69

...суницю, малину, аґрус, смородину, ожину, виноград. Конверт – каталог. Кольоровий каталог на сайті: www.olna.com.ua з повним описом сортів і догляду за ними.

О.А. Крохмаль,
с. Соснівка, Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27322

...сучасні великоплідні сорти малини: Патриція, Краса Росії, Оранжеве чудо, Рубінове намисто та ін.; суниця: Альбіон, Принцеса Діана, Чеська красуня, Клері та ін.; ожина безколючкова.

М.М. Макаренко,
с Любомирка, Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27316,
тел. ((099) 654-55-31

...іриси, лілійники, хризантеми, жоржини, піони.
Сайт: http:cvetochniy-magazin.from.ua

...виноград для всіх зон! Високоякісний садивний матеріал з колекції понад 200 сортів. Для початківців – два саджанці популярних Аркадії та Кодрянки з витратами на пересилку за 35 грн.! Засоби захисту та стимулятори (гіберелін, гетероауксин тощо). Накопичувальні системи знижок, безплатна лотерея, акції, які приємно здивують вас. Пишіть, телефонуйте – не пошкодуєте! Конверт – каталог.

Мерцалов Володимир Костянтинович,
а/с № 1-Тандем, м. Оріхів-2,
Запорізька обл., 70502,
тел. (06141) 420-10, моб. (050) 260-20-48;
(097) 590-53-52; E-mail: dyana.vin@mail.ru

...поросят мангал.
Миронівський р-н, Київська обл.,
тел. (066) 009-15-69

...живці, саджанці неукривних винних, кишмишних і нових селекцій столового винограду; культурну ліщину; швидкостиглий морозостійкий горіх.

Н.Ф. Туркоман,
вул. Краматорська, 24, м. Костянтинівка,
Донецька обл., 85106,
тел. (066) 942-88-86, (06272)4-53-62

...кролі: віденський голубий, панон, каліфорнійський, бургундський, новозеландська біла, червона. Кури: темна брама, орпінгтон, гамбургські.

Сергій,
м. Вінниця, тел. (097) 413-88-28

...саджанці декоративних кущів, ліани, хвойні, троянди, іриси, лілійники, флокси, астильба, канни, водяні – німфеї. Плодові: ожина, смородина, зізіфус, аґрус та ін. Конверт – каталог.

С.В. Тимофєєва,
вул. Вечірня, 11, м. Севастополь, 99018,
тел. (095) 304-05-21

...виноград: саджанці столових сортів. Маю новинки. Конверт – каталог. Можливий опт.

Вячеслав Шабельник,
с. Василівка, Полтавський р-н,
Полтавська обл., 38743,
тел. (099) 90-31-311,
E-mail:shabelnik-vino@meta.ua

...насіння і саджанці з власної колекції. Каталог – великоформатний конверт з марками на 2,2 грн.

О.І. Джус,
с. М. Крушлинці, Вінницький р-н,
Вінницька обл., 23242

...насіння і саджанці овочевих, ягідних, нових малопоширених, екзотичних, лікарських культур та квітів. Понад 1200 найменувань. Каталог – великий конверт з марками на 2,2 грн.

В.М. Головатенко,
с. Малі Крушлинці, Вінницький р-н,
Вінницька обл., 23242

...саджанці гінкго білоба, хурми вірджинської, тюльпанового дерева, кампсису (обвиває альтанки, стовпи, рясно цвіте) та інших декоративних рослин.
Тел. (034) 3069101, ввечері і зранку, (096) 474-80-50

...високоякісну насінневу картоплю старої вітчизняної селекції (відмінний смак; не вироджується); середньоранній сорт; народна назва "сорокаденка".

Ольга Марківна Табанюк,
С. Теофилівка, Бершадський р-н,
Вінницька обл., 24433,
тел. (04352) 47-548, (067) 868-13-77

...щоб зібрати 1–1,5 тонни ранніх помідорів та інших овочів з сотки, я з осені закладаю грядки за своїм методом. Витрати на удобрення, полив, догляд за розсадою у 3–5 разів менші. Надішлю інструкції, насіння.

Максим,
тел. (067) 148-57-14

...картоплю найкращих, найврожайніших, найсмачніших сортів, у тому числі суперновинки 2011 року. Конверт – каталог.

О.А. Іллющенко,
а/с 61, м. Прилуки, Чернігівська обл., 17500,
тел. (066) 712-06-90

...насіння з кращої на Західній Україні колекції помідорів, перцю, стевії медової, ліппії солодкої, лікарських рослин з рецептами та ін. Конверт – каталог.

П.М. Олексюк,
вул. Київська, 12/188, м. Тернопіль, 46023

...поросята елітні м'ясні травоїдні: ландрас, мангалиця, мангал, угорська пухова.

Олена,
м. Вінниця, тел. (097) 257-52-28

...саджанці яблуні, груші, малини, порічок та ін. Підщепи ММ-106, 62-396, 54-118, Пуміселект, ВА-29 та ін.

Сергій Петрович Мейта,
тел. (096) 811-36-53, E-mail:ukrsad-2011@mail.ru

...камін обігріває весь будинок, кухонна цегляна піч на тирсі – горить 18 годин. Гарна для будинку, теплиць. У 70 разів можна збільшити тепловіддачу будь-якої печі, не руйнуючи її. Економія газу для старих котлів, колонок. 1 літр бензину на 100 км дороги. 2 конверти – каталог.

Євген Олександрович Ляховець,
Вул. Мочаліна, 4, с. Мирне,
Каланчацький р-н, Херсонська обл, 75822,
тел. (050) 76-37-708

...відмінну насіннєву картоплю ранніх та середньоранніх сортів (Беллароса, Сказка, Легенда, Альвара, Рікея, Повінь, Слов'янка, Розара).
Тел. (067) 887-5-881

Як боротися з гризунами

Усім відомо, що гризуни завдають великої шкоди людям і тваринам. Саме щур, заселивши міста, став розносником найстрашніших епідемій середньовіччя й досі завдає гігантських економічних збитків. За оцінками спеціалістів, чверть усіх пожеж та обривів дротів з невідомої причини – результат "любові" щурів до дротів. Сірий щур може знищити цілий курятник, а іноді й поросят.

Сірий щур живе 3–4 роки, двомісячна самка вже статевозріла і може народжувати до 17 щурів один раз на три тижні, за умови, що їм є чим годуватися.

Як боротися

Отрута швидкої дії та пастки, як відомо, швидко втрачають свою дію на конкретну популяцію щурів через їхню славнозвісну обережність і колективну працю – якщо член зграї гине, покуштувавши отрути, решта щурів уже не потраплять у таку пастку.

Найбільш ефективний спосіб боротьби з гризунами на сьогодні – використання "розумної" готової принади "Крысиная смерть № 1". Така форма, на відміну від брикетів, гранул та зернових принад, не боїться вологи й добре розповсюджує запах, який приваблює гризунів. Скуштувавши принаду, гризуни відчувають нестачу кисню, виходять із нірок та місць укриття (завдяки цьому не треба зривати підлогу). Помітно діяти препарат починає на третю добу, не викликаючи у гризунів підозри щодо небезпечності принади.

Придбати принаду
"Крысиная смерть № 1"
можна на ринках.

Шкідливі комахи

Великою проблемою для дачників є оси, мурашки, мухи та інші комахи.

Оси завдають шкоди стиглим ягодам і фруктам, перегризаючи їхню шкірочку та висмоктуючи солодкий сік. Шершні, оселяючись поблизу пасік, знищують медоносних бджіл, крім того, вони можуть спричиняти у людини сильну алергію. Алергічні реакції на укус в окремих випадках можуть призвести до летального кінця.

Мухи переносять збудників інфекційних захворювань, таких, як туберкульоз, дифтерія, холера, сибірська виразка та деяких очних хвороб. До того ж, окремі личинки мух можуть поселитися в організмі людини, провокуючи тим самим цілий букет хвороб – від шкірних до кишково-шлункових та сечостатевих.

Давно відомо, що таргани переносять різні інфекції і викликають алергію і астму. Дослідники з Медичного Університету префектури Кіото виявили, що таргани самі по собі можуть бути причиною онкологічних захворювань.

Як боротися з комахами?

Боротьба з побутовими комахами потребує великої кількості різних засобів. Тобто, ми купуємо від тарганів один засіб, від ос – другий, від мух – третій, перераховувати можна довго. На все це ми витрачаємо час, гроші, хоча й не впевнені в тому, що комахи загинуть. Крім того, вибираючи засоби для знешкодження комах, слід пам'ятати, що вони мають бути безпечними для людини.

Не радимо використовувати аерозольні упаковки, оскільки в них є озоноруйнівні речовини та ДДВФ (фосфорорганічна сполука) – речовина, яка може спричиняти онкологічні захворювання.

Нещодавно в продаж надійшов універсальний засіб від усіх комах, що повзають та літають: тарганів, мурашок, пилових кліщів, бліх, молі, клопів, мух, ос, комарів, стоніжок та інших – "Смерть шкідникам № 1". Це засіб широкого спектру дії з подвійним ефектом (миттєва дія і тривалий ефект).

Нехай літо принесе всім добрий врожай, а засіб "Смерть шкідникам № 1" – радість від роботи на дачі без шкідливих комах.

Придбати засіб
"Смерть шкідникам № 1"
можна на ринках.

З питань придбання засобів звертатися за телефонами:

Вінницька	04344-2-17-87	**Івано-Франківська**	067-343-70-14	**Рівненська**	0362-64-51-50; 0362-26-44-45
Волинська	03322-40-500	**Київська**	044-538-16-63, 044-581-58-56, 044-599-04-81	**Сумська, Чернігівська**	067-632-49-47, 067-150-00-03
Дніпропетровська	056-790-98-42	**Кіровоградська**	067-520-38-27	**Харківська**	057-757-35-25, 050-323-76-20, 067-577-58-08
Донецька	062-348-84-11, 050-443-42-08	**Крим**	0625-54-28-43, 0652-57-43-08, 095-216-08-55	**Хмельницька**	067-372-06-49
Житомирська	041-33-516-82	**Луганська**	050-699-02-40, 050-443-42-08	**Черкаська**	0472-65-32-06, 096-752-44-26
Закарпатська	050-514-99-64	**Одеська**	067-485-09-54	**Чернівецька**	097-133-90-37
Запорізька	061-222-71-60, 061-787-44-81, 050-900-32-00, 050-322-24-35				

Хеномелес

Чув, що плоди хеномелесу за вмістом вітамінів та лікувально-дієтичними властивостями не поступаються плодам лимона. Планую цієї осені посадити на своїй ділянці декілька кущів хеномелесу. Тож хотів би якомога більше дізнатися про цю культуру і технологію її вирощування.

Юрій Резлер,
с. Петрушин, Чернігівська обл.

Хеномелес – цінна декоративна і плодова рослина. Походить із гірських районів Японії. В дикому вигляді трапляється також у Китаї. Тривалий час цю рослину вважали близьким родичем айви звичайної і називали айвою японською. Потім з'ясувалося, що вони за своїми генетичними та морфологічними ознаками дуже різні. Тому ботаніки виділили два роди: цідонія (айва звичайна) та хеномелес. Але ще й до цього часу в літературі і з-поміж садівників-аматорів хеномелес часто фігурує під назвою айва японська.

В Україні поширені два його види: хеномелес японський (айва японська висока) і хеномелес Маулея (айва японська низька). Є також багато гібридних садових форм, одержаних в результаті природної гібридизації. Трапляються форми з махровими квітками.

Сорт Сіверський 2.

Хеномелес Маулея – декоративний і плодовий кущ заввишки 1 м. Стовбур і гілки тонкі, 1,5–2 см у діаметрі, пагони з колючками. Листки великі, яйцеподібні, блискучі, квітки оранжево-червоні, великі – до 4,5 см у діаметрі (буває більше 200 штук на одному кущі). Квітування триває 20–25 днів (третя декада травня – друга декада червня). В цей час рослини дуже декоративні.

Плодоношення щорічне. Плід – несправжнє яблуко масою 30–50 г, при достиганні яскраво-жовте, кисле, ароматне.

Хеномелес японський – кущ заввишки до 3 м з пониклими до землі гілками бурувато-сірого забарвлення. Молоді пагони вкриті гострими колючками. Листки шкірясті, овальні або округло-овальні, з тупою верхівкою. Квітки яскраво-червоного, рожевого або білого забарвлення, діаметром до 5 см, цвітуть 4–5, інколи 6–7 днів. На одній рослині може бути декілька сотень квіток. Розпускаються вони неодночасно, у зв'язку з цим квітування, як і в попереднього виду, триває 20–25 днів.

Плоди округлі або грушоподібні, при достиганні жовтого забарвлення, з червонуватими крапками. Є також форми з жовто-коричневим, світло-зеленим і зеленим забарвленням.

Ці види квітують досить пізно, після весняних заморозків. Узимку витримують зниження температури до мінус 30°С, посухостійкі. У плодоношення вступають рано (на другий – третій рік після садіння) і характеризуються високою щорічною врожайністю.

Плоди багаті на біологічно активні речовини. Можуть містити до 200–360, а в окремі роки – навіть до 450 мг% вітаміну С, що в декілька разів більше, ніж у плодах цитрусових, 2,5–5,2 % органічних кислот, 1,5–6,6 цукрів, 0,8–2,3 дубильних і 1,5–3,5 % пектинових речовин. Вміст вітаміну Р в них може бути у 8 –10 разів більший, ніж у яблуках (до 900 мг%). Крім вищезгаданих, у м'якоті плодів виявлено також вітаміни B_1, B_5, B_6, каротиноїди. В насінні містяться вітаміни Е і F та ряд інших біологічно активних сполук. Для плодів хеномелесу характерний сильний стійкий аромат, зумовлений наявністю у шкірочці ефірних олій. Тож плоди хеномелесу є справжнім джерелом вітамінів С і Р, органічних кислот, пектинів та ряду інших речовин, необхідних у харчуванні людини. Знаючи і враховуючи їхню користь за тих чи інших захворювань, можна використовувати плоди й продукти їхньої переробки з профілактичною та лікувальною метою.

Із плодів хеномелесу отримують смачне й ароматне варення та повидло, виготовляють компоти, соки, вина. Останні характеризуються чудовим букетом і гарним золотисто-бурштиновим кольором.

Завдяки високому вмісту пектинових речовин, які забезпечують хороше желювання, плоди хеномелесу – добра сировина для виготовлення таких кондитерських виробів, як желе, джем, мармелад, пастила тощо. Їх використовують також для виробництва вітамінних концентратів, а з вичавок отримують технічну лимонну кислоту та міцний оцет.

Хеномелес – гарна декоративна рослина, а тому її застосовують у парковому будівництві. Навесні вона виділяється великими яскравими квітками, влітку –листками, як вічнозелені рослини, восени – численними лимонно-жовтими плодами. Селекціонерами створені форми хеномелесу з простими й махровими, великими та дрібними квітками білого, рожевого і кривавочервоного забарвлення.

Рослини хеномелесу чудово піддаються підстриганню, є добрим медоносом. Хеномелес не вибагливий до умов вирощування. Його, практично, можна успішно вирощувати у будь-якій ґрунтово-кліматичній зоні України.

ВИРОЩУВАННЯ

Хоча хеномелес не вибагливий до ґрунтів, але краще росте й плодоносить на більш легких та родючих. Це – світлолюбна культура. Передсадивна підготовка ґрунту, дози і строки внесення добрив такі самі, як і для кущових ягідників.

Висаджувати можна навесні або восени. У північних районах України перевагу потрібно віддавати весняному садінню (квітень), а в середній та південній смугах – осінньому (жовтень – перша декада листопада).

Ями для садіння копають глибиною 50–60 см і такого самого діаметру. Засипають їх на 1/2 верхнім шаром ґрунту, перемішаного з 8–10 кг перегною або компосту. Для садіння використовують дворічні сіянці чи однорічні саджанці. Висаджені рослини добре поливають. Землю довкола них мульчують, тобто вкривають торфом, компостом тощо. Оптимальна схема садіння 2 – 2,5 x 0,75 – 1,5 м. Для створення живоплоту рослини потрібно висаджувати з відстанню 0,5–0,7 м одна від одної.

Хеномелес плодоносить щороку впродовж 12–15 років. Для одержання високих урожаїв рослини потрібно періодично обрізувати. Кущ формують так, щоб він мав 7–12 різновікових гілок, в тому числі 3–5 однорічних, 3–4 дворічних, 3–4 трирічних. Найкраще плодоношення забезпечують трирічні. Гілки віком понад п'ять років потрібно видаляти.

ЗБИРАННЯ ВРОЖАЮ

Плоди знімають у вересні – жовтні в міру їхнього достигання. Зібрані плоди після 10–14 днів зберігання стають м'якшими та ароматнішими, набувають золотисто-жовтого забарвлення. У холодному приміщенні за температури 0... +5°С їх можна зберігати до травня наступного року. Під час зберігання збільшується цукристість плодів, але зменшується кількість вітаміну С та дубильних речовин.

НОВІ ЕЛІТНІ ФОРМИ ХЕНОМЕЛЕСУ

В Інституті садівництва УААН останніми роками створено ряд високопродуктивних елітних форм хеномелесу з простими й махровими, малими та великими квітками (селекціонер – І. П. Надточій). Наводимо коротку характеристику деяких з них.

Сорт Сіверський 2. Безколючковий кущ заввишки до 1,5 м. Середня маса плодів 74–88 г. В умовах Київської області достигають у другій половині вересня. Урожайність 6–8-річних рослин 5,1–5,9 кг з куща. Плодоносить щорічно.

Плоди ароматні, грушоподібної форми, містять до 212 мг% вітаміну С, 2,1–2,9 % органічних кислот, до 2,7 % пектинових речовин.

Елітна гібридна форма 2–32. Кущ заввишки до 1,7 м.

Елітна гібридна форма 2-32.

Елітна гібридна форма 3-35.

Середня маса плоду 117–128 г. Урожайність 6–8-річних рослин 4,5–5,2 кг з куща. Плодоносить щорічно. Плоди округлої форми, містять до 230 мг% вітаміну С, 3,4–4,1 % органічних кислот, до 210 мг% Р-активних речовин, до 2,2 % пектинових речовин. Достигають в умовах Київської області у першій половині жовтня.

Елітна гібридна форма 3–35. Безколючковий кущ заввишки до 1,5 м. Середня маса плоду 109–117 г. Урожайність 6–8-річних рослин 6,2–6,5 кг. В умовах Київської області плоди достигають у першій половині жовтня. Вони овально-видовженої форми, містять до 270 мг% вітаміну С, 2,3–2,7 % органічних кислот, до 2,7 % пектинових речовин. Достигають в умовах Київської області в першій декаді жовтня. Стиглі плоди жовтого кольору з рожевим рум'янком.

Додаткові дані про хеномелес можна отримати за телефоном 050-223-33-65.

ВИКОРИСТАННЯ ПЛОДІВ

Чай із плодів хеномелесу. Плоди миють, натирають на тертушці, висушують у духовці. Висушену масу розмелюють у кавовому млинку і просівають на решеті. Зберігають за кімнатної температури в скляних банках, закритих кришками. Для приготування напою беруть одну столову ложку суміші і цукор за смаком.

Варення. Стиглі плоди миють, очищають, видаляють насіннєву камеру, нарізують на часточки, складають у каструлю, заливають водою, кип'ятять близько 30 хвилин до розм'якшення, потім бланшують. Воду після бланшування застосовують для приготування цукрового сиропу. У киплячий сироп висипають бланшовані плоди і варять на слабкому вогні до готовності.

На 1 кг плодів, підготовлених для пастеризованого варення, необхідно 0,5–0,7 кг цукру і 300 мл води, для не пастеризованого – відповідно 2 кг і 300 мл.

Мармелад. Стиглі плоди миють, нарізують на часточки, складають у каструлю, заливають невеликою кількістю води і варять до повного розм'якшення, потім протирають крізь сито й уварюють. Під кінець варіння додають цукор з розрахунку 0,6 кг на 1 кг плодів.

Плоди в цукрі. Стиглі плоди миють, нарізують на часточки і пересипають цукром. Потім розкладають у стерилізовані скляні банки, закривають кришками і зберігають у прохолодному місці.

І.П. Надточій,
кандидат сільськогосподарських наук
(Фото автора)

Малина аж до морозів

Донька Вікторія з гілкою малини сорту Полка.

Проживаю на Волині поблизу західного кордону України і часто буваю в Польщі. Теж аграрна країна,тільки на відміну від нас там набагато більше уваги приділяють вирощуванню ягід і плодів. Складна і делікатна справа,звичайно, вирощувати ягоди,але набагато рентабельніша ніж, скажімо, зернові чи картоплю. В цьому році мене зацікавили нові сорти малини, ягоди якої в невеликій кількості збирають вручну, а на великих плантаціях – комбайном.

Два роки тому я придбав саджанці малини ремонтантного сорту Полка. Сорт виведений у Великобританії в 1993 році, починає плодоносити наприкінці липня й аж до морозів. Ягоди великі (3–6 г),темно-червоного кольору, злегка видовженої форми. Сорт дуже врожайний. Кущ компактний, середньорослий, стійкий до грибкових хвороб,зона плодоношення – по всій довжині пагона. Треба зазначити, що врожайність цих сортів за технології отримання лише осіннього врожаю вища, ніж сумарна урожайність при вирощуванні їх для літнього й осіннього збору, і також більша від урожайності сортів звичайної малини.

Садив кущі восени, було тоді дуже холодно й вогко, тому при висаджуванні обійшлося без поливу. Саджанці висаджував у рядку на відстані 70 см з міжряддями 2 м. Коли всі саджанці висадив, то пообрізував усі кущики, лишаючи від землі пагінець 10–15 см. Малина – рослина лісова й садова, тому краще її висаджувати на захищеному від вітру місці. Ця багаторічна культура може рости на одному місці та плодоносити 15 років і більше. Вона невибаглива, але, щоб краще плодоносила, потрібно час від часу неглибоко розпушувати ґрунт навколо куща хоча б 3–4 рази впродовж вегетаційного періоду та вносити органічні добрива з розрахунку 2–3 кг на 1 квадратний метр. Коренева система у цієї культури дуже розвинена. Ранньою весною під час розпушування ґрунту потрібно залишати на 1 метрі квадратному тільки 10–15 добре розвинених сильних пагонів.

Сорт Ляшка.

Окремі корінці малини можуть проникати в глибину до 1,5 м, забезпечуючи рослину водою та додатковими мінеральними речовинами в критичні періоди. Але надмірна вологість (затоплення) може згубно вплинути на рослини.

З ранньої весни та впродовж літа потрібно час від часу видаляти бур'яни. Цикл розвитку надземної частини ремонтантної малини дворічний, як і у звичайної. Однак є відмінності у біології рослин. При вирощуванні ремонтантних сортів малини ми можемо отримати в одному році два врожаї: у літній період – на минулорічних стеблах і в літньо-осінній – на молодих пагонах поточного року. Однак, другий осінній урожай формується переважно на початку осені, отож ягоди мають розтягнутий період достигання. Значна частина недостиглих плодів потрапляє під осінні приморозки, внаслідок чого урожай знижується.

Для прискорення достигання плодів у другій половині вегетації вживають ряд заходів. Одним з них є технологія вирощування ремонтантних сортів для отримання лише одного осіннього врожаю на пагонах поточного року. Основною умовою даної технології є видалення всіх пагонів після збирання ягід. Тобто, кожної осені після перших приморозків потрібно обрізати пагони при землі (можливий невеликий пеньочок 3–5 см). Наступного року рано навесні починають інтенсивно відростати нові пагони, які вже до середини літа формують плодові утворення, а з другої половини серпня і аж до морозів плодоносять. Таким чином, щороку підтримується однорічний цикл одержання ягід малини.

Переваги такого способу вирощування полягають у можливості отримання екологічно чистого врожаю при зведенні до мінімуму витрат на захист насаджень від хвороб та шкідників (позаяк біологія розвитку шкідників не збігається з фазами розвитку малини ремонтантних сортів і їхні ягоди не бувають "червиві" навіть без всяких хімічних методів боротьби з шкідниками). Ягоди осіннього врожаю також значно менше уражуються сірою гниллю, ніж літнього. Це пов'язане з тим, що формування врожаю осінніх ягід відбувається за контрасту денних і нічних температур (добові коливання сягають 10–17°С), що затримує розвиток сірої гнилі і водночас стимулює утворення більш щільної м'якоті і товстої шкірки ягід.

Все це і дає змогу одержати високоякісний еко-

логічно чистий урожай. Проблеми з перезимівлею стебел відпадають, позаяк рослини плодоносять на однорічних пагонах, які після плодоношення видаляються з плантації.

Навесні 2011 року я посадив ще кілька саджанців малини новітньої селекції: ***Ляшка, Глен-Емпл, Покуса,*** якими я також дуже задоволений. Наводжу їхню характеристику.

Ляшка
(Польща)

Сорт дуже ранній, сильнорослий, ягоди дуже великі, продовгуваті, довжиною до 4 см, високоврожайний, хворобо- та морозостійкий. Добре зарекомендував себе в нашій місцевості. Вражають перші ягоди масою 10–12 г, що для малини є своєрідним рекордом.

Малина Глен-Емпл.

Глен-Емпл
(Швеція)

Середньопізній високорослий сорт з дуже великими ягодами кулястої форми,надзвичайно врожайний. Ягоди тверді і не пошкоджуються навіть за кількаденного дощу. Середня маса ягід становить 8 г, а врожайність – 20 тонн з гектара. Стебла сягають висоти понад 2 м.

Покуса

Ремонтантний високорослий сорт з великими червоними ягодами, надзвичайно врожайний. Я задоволений їхнім смаком і ароматом, сподіваюся, що також плодоноситиме до морозів. У нього сильні, міцні стебла.

Тож, щоразу із захопленням заходжу в сад глибокої осені. Надворі холодно і похмуро, сонечко зрідка виглядає, а малина красується яскраво-червоними ягодами та милує око. Впевнений: кожний справжній садівник хотів би мати у своєму саду таку красу.

А.І. Гончар,
Волинська обл.,
т. 0673325242

Розмноження тюльпанів

У природі тюльпани зазвичай розмножуються насінням. А здатність до вегетативного розмноження (утворення діток) – досягнення селекції, тому особливо важливо створити оптимальні умови для збереження цієї якості.

Кожний сорт тюльпанів – це клон, тобто потомство однієї вегетативно розмноженої рослини. Не всі особини цього клону рівноцінні за своїми біологічними особливостями. Заміщуюча цибулина поряд зі здатністю до цвітіння наслідує від материнської вікові фізіологічні зміни, накопичує ознаки старіння. Тому з метою розмноження, збереження й підтримання сорту для садіння відбирають тільки молоді бічні цибулини

Доктор Ванс Деккер.

(діаметром менше 2,5 см) та дітки першого розбору правильної округлої форми.

Найбільші цибулини (екстра, першого та другого розборів) реалізують або використовують для вигонки, вирощування на зріз чи оздоблення квітників. Дрібні дітки за наявності в сорті достатньої кількості садивного матеріалу висаджувати недоцільно, тому що для вирощування з них великих товарних цибулин потрібно 4 роки. З цибулинок менше 2 см товарні цибулини отримують протягом року, а з великих діток – упродовж 2–3 років.

Відомо, що сорти тюльпанів відрізняються між собою коефіцієнтом розмноження. Сорти з великим коефіцієнтом розмноження за нормальних умов зберігання дають у наступному сезоні достатньо діток для подальшого розмноження. А якщо сорт належить до групи сортів із середнім (більшість тюльпанів) або низьким коефіцієнтом розмноження, тоді утворення та розвиток заміщуючих цибулин і діток можна стимулювати регулюванням температури під час зберігання.

Якщо необхідно від найбільших цибулин (екстра) отримати максимальну кількість заміщуючих цибулин та

Куммінз.

Холланд Чік.

Фенсі Фрілс.

діток, їх зберігають на початку за більш високої температури (30°С), яка пригнічує, а затим зупиняє формування та розвиток квіткової бруньки. Далі температуру знижують до 20°С (див. таблицю).

У насадженнях тюльпанів, призначених для отримання великого садивного матеріалу або для збільшення коефіцієнта розмноження, важливим прийомом є видалення квіткових головок (декапітація), котрий обов'язковий при дорощуванні дрібних цибулин та цибулин після вигонки. Своєчасне видалення квіток дає змогу підвищити відтік поживних речовин до цибулин. Завдяки цьому маса цибулин збільшується не менш ніж на 25%.

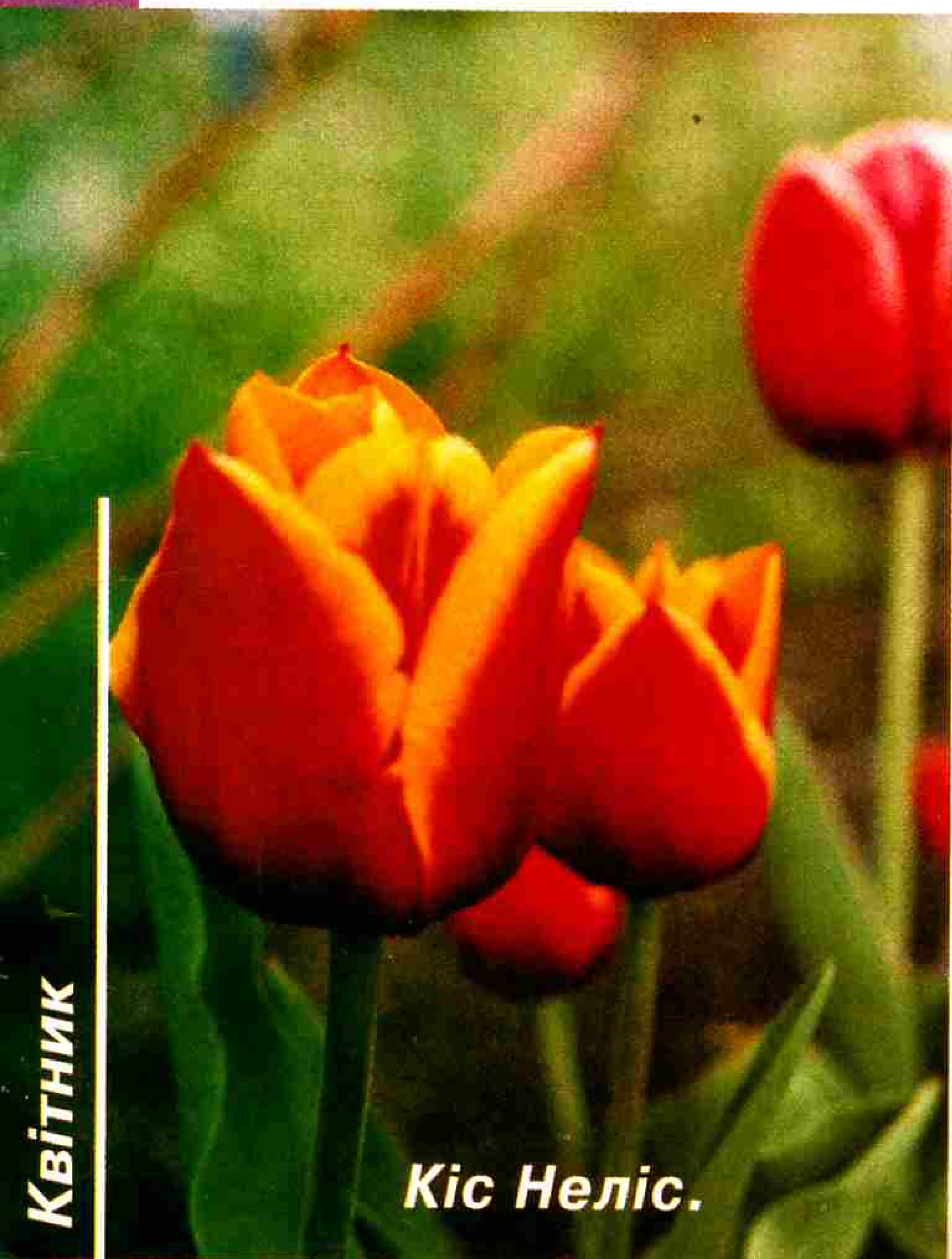
Декапітацію краще виконувати через 3–4 дні після розкривання бутонів. У цей час можна по квітці точно встановити сортову приналежність та зараженість вірусом пістрявості. Головки квіток потрібно відламувати, а не зрізувати, щоб запобігти перенесенню хвороб із соком рослин, а видалені головки прибирати за межі ділянки й знищувати (компостувати не бажано, краще – спалити або закопати в такому місці, де ніколи не ростимуть тюльпани).

Сподіваюсь, що ці прості поради допоможуть вам зберігати та примножувати колекції "аристократів садів" – тюльпанів.

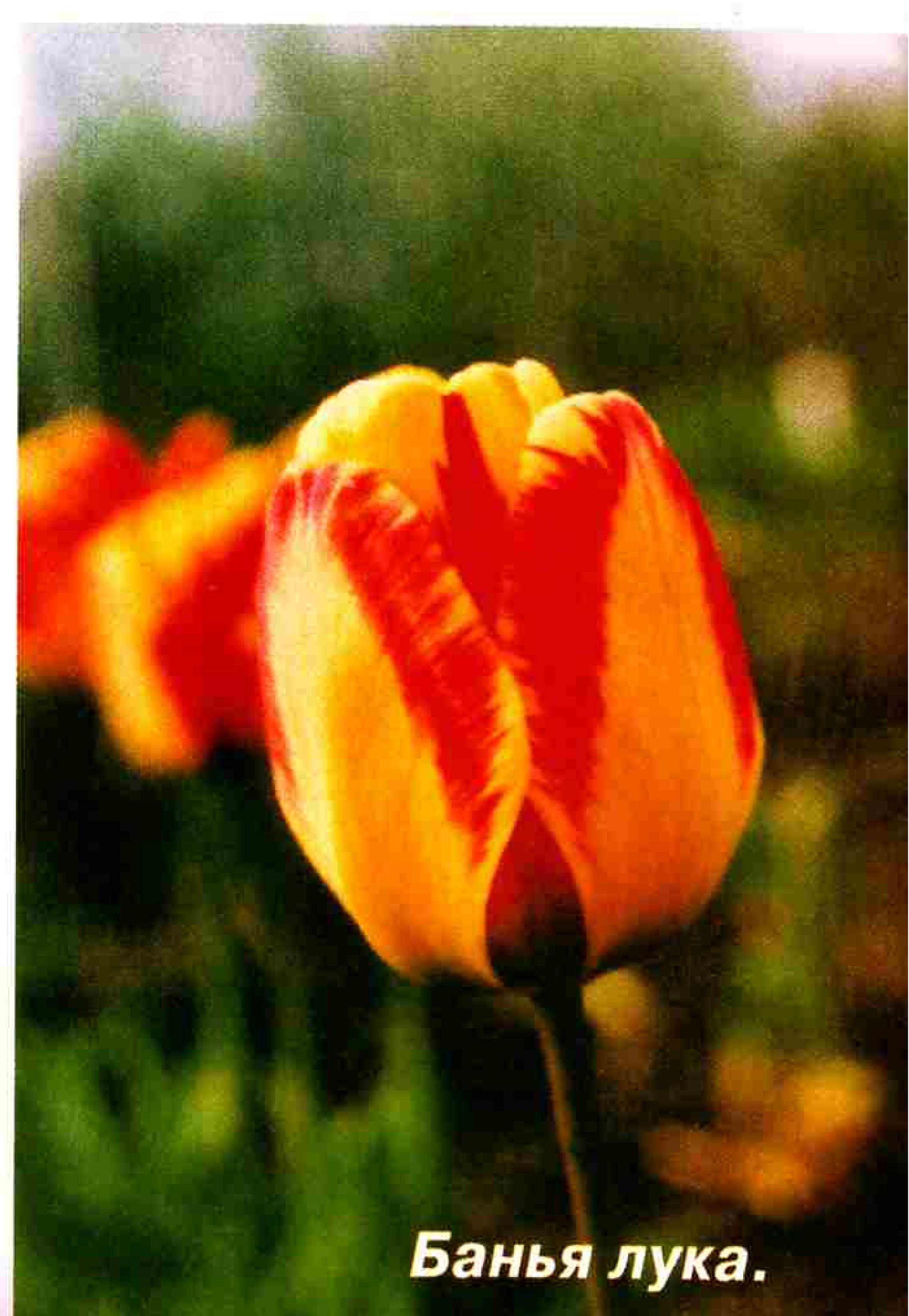
Я.Р.Себало,
м. Запоріжжя
Фото із власної колекції автора.

Таблиця температури при зберіганні для стимуляції утворення діток
(рекомендації квітникарів Нідерландів)

Сорти	Температура при зберіганні		
	Серпень	Вересень	Жовтень
Сорти з великим коефіцієнтом розмноження	17–20°С	15–17°С	15–17°С
Сорти з середнім коефіцієнтом розмноження	20°С	20°С	17°С
Сорти з малим коефіцієнтом розмноження	23°С	25–27°С	20–17°С

Кіс Неліс.

Свон Уінгс.

Банья лука.

Годівля корів у домашніх умовах

Повноцінна годівля є запорукою високої продуктивності тварин. Повноцінною вважають таку годівлю, за якої корова відповідно до потреби одержує всі поживні та біологічно активні речовини. Раціон для корів нормують за такими основними принципами. Насамперед тварин необхідно забезпечити енергією (кормові одиниці) відповідно до їхньої живої маси та молочної продуктивності.

З розрахунку на одну кормову одиницю у раціоні повинно міститися залежно від надоїв 95–110 г перетравного протеїну, 80–120 г цукру і 100–180 г крохмалю. До його складу має входити 16–20% клітковини від загальної кількості сухої речовини, а також 3% жиру.

Корову необхідно забезпечити кальцієм, фосфором, натрієм, калієм, магнієм, сіркою. Нормують такі мікроелементи: залізо, мідь, кобальт, марганець, йод, цинк, а також вітаміни А, Е. Норму годівлі розраховують відповідно до фізіологічного стану, продуктивності та живої маси корови: для сухостійних тварин і нетелей, дійних корів на роздоюванні, дійних тварин після 100 днів лактації.

Річна потреба корів у грубих, соковитих і зелених кормах залежить від тривалості стійлового та літнього утримання, планової продуктивності. Значну частину поживних речовин корова має одержувати за рахунок об'ємистих кормів. Кількість концентрованих кормів у раціоні визначають за потребою тварин у протеїні. У загальній даванці концентрованих кормів близько 30% мають припадати на високобілкові (макуха, шроти, корми тваринного походження).

Норми годівлі розраховані на повновікових корів середньої вгодованості. Для корів-первісток, а також із нижчою за середню вгодованістю норми годівлі збільшують на 10–15%. Раціони слід збалансовувати за каротином, а також за кальцієм і фосфором.

На 100 кг живої маси рекомендують такі даванки окремих кормів на добу, кг: грубих – 1, 5–3 (у тому числі 50% сіна), соковитих – 8–10 (у тому числі 40–50% силосу).

Годівля корів має бути регламентована розпорядком дня, триразова, а порядок згодовування окремих кормів постійним. Корми використовують доброякісні й належно підготовлені. Зокрема, солому подрібнюють, а за необхідності запарюють. Коренеплоди миють і подрібнюють. Вони не мають бути мерзлими. Концентровані згодовують у сухому вигляді або вологою мішанкою, пійлом.

ЯКІ КОРМИ НЕОБХІДНІ КОРОВІ

Для одержання високої продуктивності слід використовувати корми, які відповідають основним технологічним вимогам.

У годівлі корів використовують корми рослинного, тваринного, мінерального, мікробіологічного і хімічного походження, які містять поживні речовини в засвоюваній формі.

Основними кормами рослинного походження для корів і телят є зелень: сіно, силос, сінаж, коренебульбоплоди, солома, концентровані корми.

Соковиті корми

До них належать зелені корми, силос, коренебульбоплоди. Всі вони містять багато вологи. Значна частина поживних речовин цих кормів міститься у колоїдному та розчинному стані, що зумовлює високу засвоюваність (70%). Соковиті корми підвищують перетравність інших кормів, з якими їх згодовують. Для них характерні високі дієтичні властивості та їстівні якості, тому їх використовують для здобрення інших кормів.

Введення зазначених кормів до раціону жуйних стимулює розвиток мікроорганізмів передшлунків. Частка соковитих кормів становить понад 56% за поживністю, у тому числі близько 30% припадає на зелені корми.

Зелені корми

Вони являють собою надземну масу зелених кормових рослин, яку згодовують тваринам у свіжому вигляді. Бобові зелені корми характеризуються середньою енергетичною поживністю та високим вмістом протеїну. Злакові містять менше протеїну, але більше енергії, вони є основою літніх раціонів худоби. А виготовлені з них сінаж, силос, сіно – основні корми зимового періоду.

Суха речовина молодої трави за наявністю поживних речовин близька до концентрованих кормів. У ній міститься: протеїну – 20–24%, клітковини – 18–22, жиру – 4–6, безазотистих екстрактивних речовин – 41–45, мінеральних речовин – 9–11%.

Силос – один з основних кормів для великої рогатої худоби. Під силосуванням розуміють консервування зелених кормів органічними кислотами, що утворюються під час бродіння цукрів. Для одержання якісного силосу необхідні такі чинники: наявність цукрів, оптимальна вологість, ретельна ізоляція рослинної маси від повітря. Придатні для силосування кукурудза, суданська трава, сорго, соняшники, багаторічні трави. Оптимальна вологість їх під час силосування – 65–75%.

Гичка цукрових буряків багата на вітаміни, каротин, мінеральні речовини. В одному кілограмі цього корму міститься: кальцію – 2,6–2,9 г, фосфору – 0,32 г, а також магній, калій, натрій, сірка, хлор, кобальт, мідь, марганець, цинк, залізо. Силосувати необхідно тільки свіжозібрану гичку, очищену від землі. Це основна й найважливіша умова одержання силосу доброї якості. Гичку закладають у наземні траншеї, на дно якої засипають товстий шар солом'яної січки або полови. До гички додають 10 відсотків соломи й полови, подрібненої на частки 30–40 мм. Солому закладають тонким шаром упереміш із гичкою. Вкривають траншею шаром землі, поліетиленовою плівкою.

Коренебульбоплоди мають важливе зоотехнічне значення, оскільки добре поїдаються тваринами, поліпшують травлення і підвищують рівень використання інших видів кормів. Кормова цінність коренебульбоплодів залежить від виду й сорту рослин. Для годівлі корів найчастіше використовують кормові буряки, які є молокогінними і зручні для годування.

Грубі корми

Наявність цих кормів у раціоні жуйних обов'язкова, оскільки вони відіграють важливу роль у створенні нормальних фізіологічних умов травлення. Грубі корми забезпечують необхідну пухкість кормової маси, сприяють розвитку мікроорганізмів, перистальтиці та переміщенню кормових мас по травному каналу, впливають на виділення травних речовин. До раціону їх вводять 15–40% за поживністю.

Сіно – необхідна складова частина раціонів для молочних корів у зимовий період. У 1 кілограмі сіна міститься: кормових одиниць – 0,45–0,52, перетравного протеїну – 52–72 г, цукру до 50 г, каротину – 40–50 мг.

Оптимальними строками скошування злакових трав є фаза виходу в трубку – початок колосіння, а бобових – бутонізації. Якість сіна залежить від способів і тривалості сушіння трав.

Концентровані корми

Зерно і продукти його переробки мають високу енергетичну цінність. Згодовувати їх рекомендують у вигляді комбікормів. До складу комбікормів можна вводити за масою, %: дерть пшенична – 40, вівсяна – 60, ячмінна – 40, бобові – 20, висівки та шроти – 30, сіль кухонна і кормові фосфати – 2. Концентровані корми є джерелом енергії, протеїну, вітамінів. Найбільший ефект від використання зерна злакових та бобових одержують після згодовування їх у складі збалансованих комбікормів.

Комбікорм – складна однорідна суміш очищених і подрібнених різних кормових інгредієнтів та мікродобавок, яка забезпечує повноцінну годівлю тварин. Застосування комбікормів сприяє кращому засвоєнню поживних речовин на 7–8%, підвищенню продуктивності тварин, зменшенню витрат кормів на одиницю продукції.

Білково-вітамінні добавки (Б,В,Д) – однорідна суміш подрібнених високобілкових кормових складових і мікродобавок, які використовують для виготовлення комбікормів.

Корми тваринного походження – до них відносять молоко, молочні продукти, відходи молочної та м'ясної промисловості.

Відходи технічного виробництва – це кормові відходи спиртового та цукрового виробництва.

Корми мікробіологічного синтезу – сюди належать дріжджі та мікробіологічний білок.

ПОЖИВНІСТЬ ОСНОВНИХ КОРМІВ

Підготовка й використання кормів

Корми підготовляють до згодовування для поліпшення їхнього поїдання, підвищення перетравності і засвоювання поживних речовин, знешкодження мікроскопічних грибів, мікробів.

Основні способи підготовки кормів до згодовування поділяють на механічні, фізичні, хімічні й біологічні.

Механічний – подрібнення, плющення, змішування, застосовують головним чином для поліпшення поїдання.

Фізичний – гідробаротермічний спосіб сприяє кращому поїданню кормів, підвищенню їхньої поживності.

Хімічний – лужна, кислотна обробка кормів, поліпшує використання організмом важкоперетравних поживних речовин у результаті їхнього розщеплення до простіших сполук.

До ***біологічного*** способу підготовки кормів відно-

сять дріжджування, силосування, квашення, ферментативну обробку. Обробка корму всіма зазначеними способами поліпшує його смакові якості, підвищує вміст повноцінного білка (за рахунок мікробіального синтезу), переводить важкоперетравні вуглеводи в прості сполуки, доступні організму.

Грубі корми. У годівлі корів значну частку в раціоні посідають грубі корми, зокрема, солома. Раціональне використання останньої може сприяти підвищенню продуктивності корів. Для поліпшення поїдання, підвищення перетравності соломи застосовують такі способи обробки, як подрібнення, здобрювання, запарювання, силосування, дріжджування. Згодовування соломи без підготовки знижує засвоювання поживних речовин на 30%.

Подрібнення дає змогу зменшити витрати енергії тварин на поїдання соломи. Оптимальна величина подрібнених часток – 30–50 мм. Січку здобрюють подрібненими коренебульбоплодами, концкормами, бардою, мелясою та гарячим сольовим розчином (1–2%). Тварини непогано поїдають солому, змішану з жомом та іншими соковитими кормами. За наявності пари солому можна запарювати. Перед цим її підсолюють, здобрюють концкормами, коренеплодами і запарюють протягом 30–40 хв. Через 6 год. згодовують.

Полова також є цінним кормом. Кращу полову одержують за обмолоту безостих культур: вівса, проса, гороху; гіршу – за обмолоту остистих: пшениці, ячменю. Остисту полову обов'язково пропарюють і згодовують тільки дорослим тваринам.

Високоякісне тонкостеблове сіно злакових, бобових трав можна згодовувати коровам без будь-якої підготовки.

Хвойне борошно. У годівлі корів можна використовувати хвойне борошно. Подрібнені хвойні гілки сушать і використовують як кормову добавку. У хвойному борошні міститься: протеїну – 8–9%, жиру – 6–67, клітковини – 0–36%, попелу – 4,4%. Воно багате на мікроелементи, каротин (у 1 кг до 150 мг), а також вітаміни В, С, К. Добова норма хвойного борошна 0,3–0,5 кг. Найбільше каротину хвоя містить взимку. Через 2–3 тижні хвойне борошно не вводять до раціону на кілька днів, після чого підгодівлю поновлюють знову.

Коренебульбоплоди можна згодовувати як окремо, так і в суміші з іншими кормами. Кормові буряки дають у подрібненому вигляді, а також цілі. Перед згодовуванням їх очищають від землі, миють і дають у сирому подрібненому або натуральному вигляді. Моркву згодовують цілою.

Картопля у своєму складі містить глюкозид сапонін, кількість якого зростає у недозрілих, позеленілих, загниваючих плодах та паростках. Згодовування такої картоплі призводить до захворювання, тому її доцільно варити або запарювати протягом 30–40 хв. за температури 100°С. Напувати корову водою, у якій варилася картопля, ні в якому разі не можна. Перед варінням пророслої картоплі у неї відламують паростки. Картопля, яка пройшла термічну обробку, поїдається тваринами краще і має вищу поживність. Сиру картоплю згодовують у кількості до 20 кг як у сумішах з іншими кормами, так і окремо.

Турнепс згодовують без термічної обробки – цілим або подрібненим. Брукву подрібнюють і запарюють для усунення гіркого присмаку. Баштанні культури (гарбузи, кабачки, кавуни) згодовують у сирому вигляді подрібненими або у складі комбінованого силосу.

Концентровані корми – дуже цінне джерело поживних речовин і обмінної енергії, тому підготовка зерна до згодовування має важливе значення Перед згодовуванням його подрібнюють. Якщо тварини поїдають зерно цілим, то воно майже не перетравлюється і проходить через травний канал транзитом. Найраціональніше використовувати зерно у складі комбікормів, що дає можливість підвищити його продуктивну дію на 15–20 %. За рахунок зволоження концентрованих кормів (приготування пійла) досягають вищого рівня перетравлення поживних речовин та зниження втрат корму. Запарювати комбікорм недоцільно, оскільки від цього руйнуються біологічно активні речовини та вітаміни.

Ефективною є волого-теплова обробка зерна з наступним його плющенням.

Меляса – це цінний корм з вмістом цукру до 60%. Коровам дають до 2 кг залежно від віку, розбавляючи перед згодовуванням теплою водою у співвідношенні 1:4. Зазвичай її використовують для поліпшення поїдання соломи.

Зерново-картопляну брагу, крім тільних тварин і телят, згодовують коровам до 60 л на одну голову за добу.

Пивну дробину вводять до раціону дорослих тварин у кількості 15–20 кг.

Пудрет – це висушений та знезаражений послід птиці. Вміст сирого протеїну в ньому становить близько 30%. До комбікорму його можна вводити до 15–20% від загальної маси.

Нестачу в раціоні кальцію поповнюють за рахунок крейди, вапнякового туфу, борошна з черепашнику, деревного попелу.

Кухонна сіль. Дефіцит натрію та хлору усувають за рахунок згодовування кухонної солі. Потреба тварин у вітамінах задовольняється переважно за рахунок тієї кількості, що міститься у кормах. Їхню нестачу поповнюють, використовуючи хімічні препарати, які виробляє промисловість.

О.І. Лашко

(Далі буде)

БУДУЄМО ПРАВИЛЬНО: масштабність і пропорційність

Сучасне заміське і приміське малоповерхове житлове будівництво можна поділити на три основні групи:

- сільське житлове будівництво в структурі приміських селищних ділянок, територій і великих земельних ділянок сільськогосподарського призначення;
- дачне житлове будівництво з обмеженими за площею земельними ділянками;
- житлове комерційне будівництво на середніх за площею земельних ділянках, де будинок займає значну частину території, має яскравий стилістичний вигляд і збудований з метою вкладення капіталу в нерухомість або подальшого її перепродажу.

Подібну диференціацію житлових будинків за їх призначенням і величиною ділянок можна спостерігати з вікна будь-якої приміської маршрутки, оскільки така їхня градація відповідає рівню сучасного розвитку економічних взаємовідносин у галузі земельного господарювання.

Зовнішній відмінності структури фасадів і об'ємно-просторового вирішення цих будинків відповідає визначена функціонально-планувальна схема. Тобто, компактний дачний житловий будинок, просторий комерційний котедж, вілла чи сільський житловий будинок, призначений для постійного проживання однієї–двох родин, принципово відрізняються один від одного, насамперед – своїм плануванням.

Так, у дачному будинку практично нівельовані комунікації, в сільському малоповерховому будинку горизонтальні і вертикальні комунікації зведені до мінімуму, а в комерційному житловому будинку просторі коридори і розкішні відкриті сходи відповідають високому статусу вартісного, зручного і комфортного житла. У плануванні житлових будинків присутні три основні схеми:

- точкова (на основі розподільчого холу, сходів або передпокою);
- лінійна (на основі просторого і широкого коридору або галереї);
- складна (комплексна, що ґрунтується на поєднанні різних схем).

Один із найкращих прийомів у плануванні індивідуальних житлових будівель – метод "нанизування" непрохідних приміщень на умовну вісь будинку, створену вертикальними і горизонтальними комунікаціями.

Слід зазначити, що садибне житло сьогодні – це найпоширеніший вид масового житлового будівництва, а відтак – воно є основним у житловій забудові села. Таке житло споруджують у малих і середніх містах на спеціально відведених ділянках, у приміських зонах великих міст тощо.

Нагадаємо, що садиба – це індивідуальний житловий будинок (дуже часто разом із господарськими будівлями), розташований на власній ділянці, що має

також господарське значення (сад, город, утримання домашніх тварин і птиці тощо).

На сучасному етапі виділяють одноквартирні та багатоквартирні типи садибного житла. Одноквартирний житловий будинок завжди оточений власною земельною ділянкою, а багатоквартирні типи садибного житла визначаються тим, що в них житлові будинки блокуються. До них належать:

- парні або двоквартирні (житлові чарунки блокуються з одного боку);
- чотириквартирні (з одного або двох боків);
- коверцеві (з трьох боків);
- терасові (житлові чарунки блокуються не лише по горизонталі, а й по вертикалі).

Названі типологічні ряди доповнюються класифікацією та об'ємно-просторовою структурою оселі:

- з квартирами в одному рівні – одноповерхові житлові будинки;
- з квартирами у кількох рівнях – мансардні будинки; двоповерхові будинки; будинки з "перепадом" різних квартир.

У цій класифікації враховуються лише житлові поверхи без підвальних та цокольних, де можуть бути розташовані приміщення господарського призначення.

Найзручнішими для проживання є одноповерхові будинки, оскільки тут всі приміщення містяться на одному рівні.

Вибираючи проект індивідуального житлового будинку у кількох рівнях, вдаються до функціонального зонування по вертикалі. Зокрема, на рівні головного входу до будинку розміщують загальносімейну та побутово-господарську зони, а інтимну зону, що потребує ізольованості, – на вищих рівнях. За наявності цокольного чи підвального поверху там планують розташувати приміщення, які не вважаються власне житловими, а мають суто господарське призначення, що надає помешканню додаткового комфорту й раціональності.

Одноквартирні індивідуальні житлові будинки, зазвичай, оточені присадибними земельними ділянками й можуть існувати як складові у забудові населених пунктів або як самостійні одиниці розселення (хутір) і господарювання (ферма). Ізольоване розташування будинків на земельній ділянці значно підвищує комфорт проживання. Такі споруди мають високу гігієнічну якість і чи не найповніше відповідають вимогам комфортного житла. В них забезпечується добра інсоляція та провітрюваність усіх приміщень, оскільки квартири мають найбільший світловий фронт – усі чотири сторони. Під час забудови їх можна розташовувати довільно, оскільки вони здебільшого не обмежені щодо орієнтації.

За об'ємно-планувальними характеристиками садибні одноквартирні індивідуальні житлові будинки поділяються на ті, що мають квартири в одному рівні (одноповерхові) та з квартирами в кількох рівнях (мансардні, двоповерхові й більше, з перепадами рівнів підлоги).

Слід зазначити, що одноповерхові одноквартирні житлові будинки повинні мати чіткий розподіл на основні функціонально-планувальні зони: загальносімейну (денну), інтимну (нічну) та господарську. Квартири можуть бути спроектовані за будь-якою схемою, однак денну зону варто розташувати ближче до вхідної частини квартири, а нічну – в глибині оселі. Передпокій має стати центром оселі, бо з нього, як правило, можна потрапити до більшості приміщень.

При влаштуванні даху складної форми, коли скати побудовані зі зламом, горище використовується ефективніше – стеля буває горизонтальна, стіни мають одну висоту.

У будинку з неповним другим поверхом дах може бути односкатний та двоскатний. За сумісної покрівлі приміщення на першому поверсі, а це здебільшого загальна кімната, мають більшу висоту.

Звичайний двоповерховий або багатоповерховий будинок має однакові за площею поверхи. З усіх видів будинків із квартирами в кількох рівнях цей тип споруди найраціональніший і місткий. Для нього характерні багатокімнатні квартири.

У будинках з квартирами в кількох рівнях під час проектування дуже важливо правильно розташувати санітарні вузли. Їхнє планування на вищих рівнях (поверхах) має бути узгоджене з розташованими нижче. Слід раціонально суміщати санітарні вузли по вертикалі, розміщуючи всі комунікації по одній стіні. Не допускається розташування туалетів і ванних кімнат над житловими приміщеннями.

Правильне планування одноквартирних будинків будь-яких типів дає змогу влаштувати передпокій і санітарні вузли з природним освітленням і провітрюванням, а це значно підвищує санітарно-гігієнічні та експлуатаційні якості квартири.

Насамкінець варто було б зазначити, що людина створює житло особисто для себе, для задоволення власних потреб і потреб своєї родини, пов'язаних із конкретними фазами людської життєдіяльності. У житловому середовищі ми проводимо значну частину свого життя. Тому тут мають бути враховані насамперед фізіологічні потреби людини, а також її потреби як соціального виду. Усе це визначає вибір необхідних функціональних зон в оселі. Фізіологічні потреби потребують створення необхідних умов для підтримання в організмі людини процесів життєдіяльності. Для ефективного забезпечення цих процесів житло повинно мати відповідні функціональні зони:

- зону приготування та споживання їди, що відповідає функції енергетичного нагромадження;
- зону сну та відпочинку – відповідає функції відновлення сил;
- зону особистої гігієни.

Саме тому ми неодноразово наголошували у попередніх статтях, що ще на етапі проектування необхідно раціонально та економічно розмістити кожне з приміщень індивідуального житлового будинку, виходячи з виконуваних ним функцій. При цьому слід приділити особливу увагу зручності експлуатації та функціональності кожного приміщення.

С.В. Сьомка,
кандидат архітектури,
доцент Київського національного
університету будівництва і архітектури
Рисунок С. Головача

Випробувані часом рецепти

Хочу запропонувати читачам журналу випробувані часом рецепти смачних страв. Напишу кілька слів про себе і свою сім'ю. Маю дорослого сина Ігоря та доньку Юлю. Син уже батько Борі та Іри. Донька закінчила ліцей і стала кухарем-кондитером. Вона любить свою професію. Я у 1997 році дуже захворіла і мені дали другу групу інвалідності. Чоловік працює у Києві. Ось така наша сім'я. Сподіваюсь, кулінарні рецепти нашої сім'ї сподобаються читачам журналу.

Валентина Боділ,
с. Ждани, Полтавська обл.

Корисний бездріжджовий хліб

Змішати дві склянки мінеральної води з 4 столовими ложками олії. Додати 4 столових ложки висівок, 2 столових ложки кмину. Посолити за смаком. Додати півсклянки пшеничного борошна і замісити м'яке тісто. Сформувати хліб, викласти на змочене водою деко і випікати 15 хв. за температури 200°С, потім знизити температуру у духовці до 150°С і випікати ще 30 хв.

Готовий хліб загорнути у вологий лляний рушник, покласти у целофановий пакет і дати "відпочити" одну годину.

Грибний гуляш

Треба мати: 1,5 кг грибів, нарізаних шматочками, шматок сала, 1 цибулину, перець, сіль – за смаком.

Нарізати дрібними кубиками сало і середню цибулину. Обсмажити, перемішати з грибами. Посолити, поперчити червоним перцем, притрусити двома столовими ложками обсмаженого борошна і на малому вогні довести гриби до готовності.

Фарширована цвітна капуста

Головку цвітної капусти середньої величини відварити у підсоленій воді до напівготовності, охолодити. А тим часом взяти 400 г м'ясного фаршу, посолити, поперчити, додати тертої цибулини та майонезу стільки, щоб фарш не розпадався, і перемішати. Капусту фарширувати м'ясною масою між суцвіттями і зверху. Потім змастити майонезом і посипати тертим сиром. Викласти на змащене олією деко й запекти в духовці до золотистої шкоринки.

Кисло-солодка печеня

1 кг жирних свинячих реберець нарізати шматочками. Посолити, підсмажити до рум'яного кольору. 200 г чорносливу промити холодною водою, притрусити ложкою цукру. На дно каструлі викладати по черзі шари м'яса і чорносливу. Підсмажити столову ложку борошна, розвести його окропом. Залити ним м'ясо з чорносливом, підлити окропу так, щоб вода покривала м'ясо. Варити до готовності на помірному вогні. Готувати треба за дві доби до споживання і тримати на холоді.

Перед подаванням до столу підігріти. Смакуватиме таке м'ясо з млинцями.

Млинці

Щоб приготувати млинці, у каструлю треба налити теплого молока чи води, розчинити 30 г дріжджів, додати сіль на кінчику ножа, 1 чайну ложечку цукру, яйце.

Перемішати, потроху всипати дві склянки борошна, розмішати, щоб не було грудочок, поставити у тепле місце на 30 хв. Тісто викладати десертною ложкою на змащену олією сковороду.

Завиванець

Треба мати: 1 кг судака, 4 яйця, 10 горошин перцю, 3 лаврових листочки, 25 г зелені петрушки, 6 склянок води, цибулю.

Для підливи треба мати: 5 яєць, 1,5 столових ложки олії, 2 столових ложки оцту, по одній чайній ложечці гірчиці та цукру, 1 столову ложку сметани, 1 столову ложку подрібнених огірків, 1 столову ложку подрібнених грибів, сіль.

Судака чистимо, відділяємо голову, тушку розрізаємо уздовж, виймаємо кістки і черевце начиняємо очищеними круто звареними яйцями, перчимо, згортаємо рулетом і перев'язуємо шпагатом.

У киплячу воду з оцтом додаємо перець горошком, цибулину, лавровий листочок, опускаємо судака і варимо на помірному вогні до готовності.

Рибу треба залишити у відварі до охолодження. Завиванець подають на стіл охолодженим і нарізаним на порції. В окремому посуді подають підливу, яку готують так: жовтки круто зварених яєць відокремлюють від білків, розтирають, додаючи краплями олію та оцет, додають готову до споживання гірчицю, цукор та сіль. Підливу протирають крізь сито. У протерту підливу додають нарізаний кружальцями огірок, мариновані гриби, сметану, вимішують.

Жигулівське пиво домашнього приготування

Треба мати: 10 л джерельної або криничної води, 2,5 кг ячмінного солоду, 200 г шишок хмелю, 2 склянки цукру, 50 г дріжджів.

Воду прокип'ятити й охолодити. Ячмінний солод перемолоти. Сухі шишки хмелю залити водою і дати настоятися 3–4 год. У охолоджену до 30°С воду додати солод, хміль, розчинений цукор, дріжджі. Усе добре перемішати, накрити і поставити у тепле місце для бродіння. Сусло бродить 4–5 днів. Коли випаде осад, процідити, розлити у пляшки, закупорити. Розливаючи, можна додати чайну ложечку цукру на літрову пляшку. Пиво буде готове через 10–12 год. Зберігають його, поклавши горизонтально у прохолодному приміщенні.

Квашені огірки

Треба мати: на трилітрову банку – 2 кг невеликих огірків, 40 г кропу, 6 зубків часнику. Розсіл готують із розрахунку на 1 л води – 60 г солі.

Огірки помити і залишити у холодній чистій воді годин на шість. Після замочування огірки ще раз помити й заповнити ними стерильні банки. Залити розсолом, накрити кришками і витримати за кімнатної температури 3–5 днів. Потім розсіл злити в емальовану каструлю і прокип'ятити 5 хв., а огірки промити гарячою водою. Знову викласти у банки, залити киплячим розсолом і стерилізувати 12–15 хв. Герметично закупорити. Банки перевернути до охолодження.

Квашені кавуни

Підготовлену нову (краще дубову) діжку вистелити житньою соломою. Відібрані кавуни помити і скласти шарами. Залити розсолом і накрити кришкою. Коли кавуни переброджять, діжку закрити та зберігати у погребі. Концентрація розсолу така сама, як для огірків.

Рис із фруктами

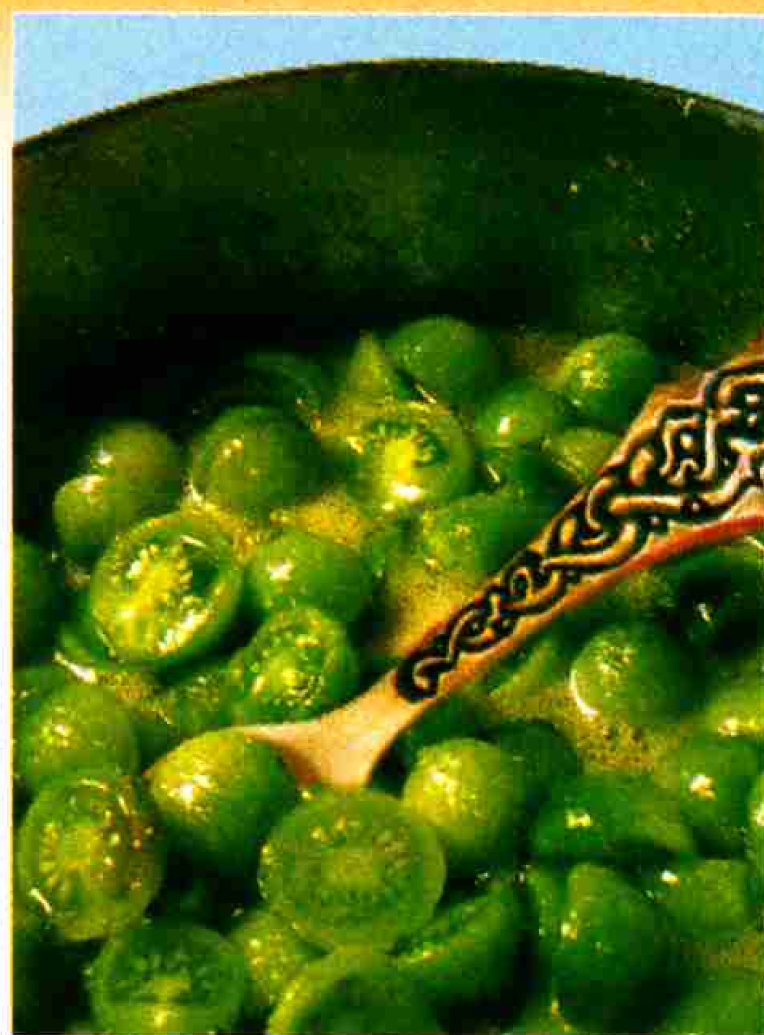
Треба мати: 160 г рису, 1,5 л молока, 100 г цукру, дрібку кориці (на кінчику ножа), одну чайну ложечку солі, 50 г масла, 600 г яблук, абрикосів або слив, 0,5 л молока і подрібнені сухарі.

Рис зварити у підсоленому молоці до готовності. Додати частину масла та цукор. На змащене і притрушене подрібненими сухарями деко викласти половину вареного рису. Зверху на рис викласти шар фруктів, притрусити цукром і корицею, зверху покласти знову рис, потім фрукти, знову притрусити цукром з корицею і шар рису. Залити молоком (0,5 л), збризнути маслом і приблизно 30 хв. запікати у духовці при середній температурі.

Варення із зелених помідорів

Щоб приготувати варення, треба мати недостиглі помідори будь-якого сорту, але найкраще підійдуть "сливки".

Помідори миють, складають у ємкість для варіння і заливають сиропом, приготованим з розрахунку на 1 кг помідорів 1,2 кг цукру-піску та 1,5 склянки води.

Помідори у сиропі залишають на добу. Потім сироп зливають, кип'ятять і знову заливають помідори гарячим сиропом. Через добу процедуру треба повторити, а потім доварити варення до готовності на помірному вогні. Розкласти у стерильні банки і закатати кришками.

Гур'ївська каша (десерт)

Треба мати: 0,5 л молока, 100 г манної крупи, 100 г цукру-піску, 50 г подрібнених волоських горіхів, 50 г вершкового масла, 1 яйце, ванілін, 10 абрикосів.

На молоці варимо манну кашу, охолоджуємо до теплого стану, а потім вводимо розтертий з цукром жовток та збитий у піну білок, волоські горіхи. Окремо подають пінку з молока. Молоко ставлять у духовку, щоб утворилася пінка. Потім у сковороду з високими бортиками викладають шар каші, зверху абрикоси, накривають пінкою, і т.д. Верхнім шаром має бути каша. Запікають у духовці до золотистої шкоринки.

Абрикосовий торт без випікання

200 г вершкового масла і 200 г панірувальних сухарів з'єднати і збити, додавши 150 г цукру, 1 яйце, пакетик ваніліну. Викласти у змащену водою форму і поставити на 3 год. у холодильник, щоб торт загуснув.

Вийняти, викласти поверх суміші 200 г цукру та 800 г абрикосів, пропущених через м'ясорубку. Знову поставити на холод.

Бабусині пряники

2,5 склянки борошна розтерти з пачкою маргарину. Одне яйце розтерти з 0,5 склянки цукру. Все з'єднати. Додати 0,5 чайної ложечки соди, погашеної оцтом.

Замісити тісто, воно має бути м'яким. Розкачати тісто у не дуже тонкий пласт. Сформувати пряники. Кожен посипати цукром і дрібкою кориці. Випікати до готовності у не надто гарячій духовці.

Смакуйте на здоров'я!

На правах реклами

www.expolviv.ua

12-14 жовтня 2011

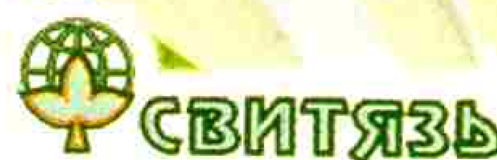
Виставковий центр «Шувар-Експо»

м.Львів, вул. Хуторівка, 4-Б

НАСІННЯ та РЕМАНЕНТ

VIII спеціалізована **ВИСТАВКА**

Партнер виставки:

КВІТИ та ЛАНДШАФТ

IV спеціалізована **ВИСТАВКА**

Аналітичний партнер

Генеральний інтернет-партнер

Генеральний інформаційний партнер

Інформаційні спонсори:

контакти

тел./факс: (032) 244-18-88
e-mail: expolviv@gmail.com
web: www.expolviv.ua

організатор

агро форум 2011

VIII Міжнародна агропромислова виставка

технології та обладнання, сільськогосподарська техніка

кормовиробництво та ветеринарія

8-11 листопада 2011 р.

Україна, Київ

Міжнародний виставковий центр

Броварський пр-т, 15, (М) "Лівобережна"

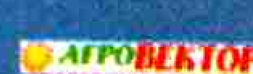

ТОВ "Міжнародний виставковий центр"
02660, Київ, Броварський пр-т, 15
☎ (044) 201-1168, 201-1166
e-mail: elenar@iec-expo.com.ua
www.tech-expo.com.ua

Форум проводиться за підтримки Міністерства аграрної політики та продовольства України

Генеральний медіа-партнер:

Спеціальний медіа-партнер:

Генеральний інтернет-партнер:

Технічний партнер:

Інформаційна підтримка:

Вітаємо переможців!

10 серпня 2011 року у черговий раз відбувся розіграш призів "Передплата-2011 р." за талонами, надрукованими у № 5 за 2011 р. У конкурсі взяли участь 936 читачів, які вчасно надіслали талон до редакції.

Високоякісне насіння овочевих культур та добірку цікавої і корисної літератури від редакції журналу "Дім, сад, город" одержать такі читачі:

1. **Атаманчук Петро Тимофійович,** *с. Соколець Хмельницької обл.*
2. **Батюх Ганна Степанівна,** *с. Лідихів Тернопільської обл.*
3. **Бойко Олег Васильович,** *с. Бриків Тернопільської обл.*
4. **Вантус Олександр Іванович,** *с. Петрівка Одеської обл.*
5. **Галушко Олена Іванівна,** *с. Стрільськ Рівненської обл.*
6. **Гриб Сергій Борисович,** *смт Котельва Полтавської обл.*
7. **Григоренко Світлана Федорівна,** *с. Чмирівка Луганської обл.*
8. **Гуль Тетяна Олександрівна,** *с. Черчичі Волинської обл.*
9. **Добродомова Вікторія Олексіївна,** *с. Суськ Рівненської обл.*
10. **Довгопол Сергій Якович,** *м. Чернігів.*
11. **Єременко Володимир Андрійович,** *м. Херсон.*
12. **Зайченко Лідія Степанівна,** *с. В.-Ріцьки Київської обл.*
13. **Іванов Дмитро Данилович,** *с. Дмитрівка Запорізької обл.*
14. **Капка Микола Васильович,** *м. Черкаси.*
15. **Ковальчук Анатолій Матвійович,** *м. Радомишль Волинської обл.*
16. **Ковбасюк Федір Тихонович,** *м. Хмельницький.*
17. **Комишенко Галина Гаврилівна,** *смт Криве Озеро Миколаївської обл.*
18. **Кондратюк Ольга Володимирівна,** *м. Херсон.*
19. **Короташ Надія Василівна,** *с. Братківці Івано-Франківської обл.*
20. **Курта Ніна Володимирівна,** *с. Жовтневе Житомирської обл.*
21. **Куцан Федір Дмитрович,** *м. Сіверськ Донецької обл.*
22. **Кущ Валентина Володимирівна,** *с. Соколівка Запорізької обл.*
23. **Ламінська Інга Вікторівна,** *с. Петропавлівка Миколаївської обл.*
24. **Лещук Леонід Порфентійович,** *м. Хмільник Вінницької обл.*
25. **Мандибур Софія Костянтинівна,** *с. Угерсько Львівської обл.*
26. **Науменко Галина Іванівна,** *с. Довгеньке Черкаської обл.*
27. **Олійник Володимир Андрійович,** *с. Івангород Черкаської обл.*
28. **Осіпчук Микола Іванович,** *м. Баранівка Житомирської обл.*
29. **Павліков Володимир Ілліч,** *м. Долинська Кіровоградської обл.*
30. **Пилипчик Мирослава Степанівна,** *смт Брюховичі Львівської обл.*
31. **Радомський Сергій Олександрович,** *м. Краматорськ Донецької обл.*
32. **Савченко Володимир Федорович,** *смт Червоний Донець Харківської обл.*
33. **Савчук Михайло Дмитрович,** *м. Заставна Чернівецької обл.*
34. **Севрук Людмила Федорівна,** *м. Котовськ Одеської обл.*
35. **Сиротенко Валентина Пилипівна,** *с. Манжелія Полтавської обл.*
36. **Сиротин Сергій Миколайович,** *м. Сєверодонецьк Луганської обл.*
37. **Сікорський Броніслав Демидович,** *с. Червоне Кіровоградської обл.*
38. **Скрипник Роман Васильович,** *с. Каплівка Чернівецької обл.*
39. **Слободян Марія Петрівна,** *с. Котиківка Івано-Франківської обл.*
40. **Собильський Віталій Іванович,** *с. Наталівка Дніпропетровської обл.*
41. **Сторубльова Віра Василівна,** *м. Бахмач Чернігівської обл.*
42. **Уросова Антоніна Василівна,** *м. Тетіїв Київської обл.*
43. **Усачов Веніамін Герасимович,** *с. Липове Дніпропетровської обл.*
44. **Фелько Тамара Степанівна,** *с. Великий Митник Вінницької обл.*
45. **Чмут Людмила Григорівна,** *с. Вербівка Харківської обл.*
46. **Чуйко Валентина Іллівна,** *м. Кролевець Сумської обл.*
47. **Чуп Еріка Адальбертівна,** *с. Синевир Закарпатської обл.*
48. **Шиманська Людмила Андріївна,** *м. Ужгород.*
49. **Якименко Раїса Михайлівна,** *с. Баничі Сумської обл.*
50. **Яснюк Ігор Іванович,** *с. Голендри Вінницької обл.*

У номері:

„ДІМ, САД, ГОРОД“
виробничо-практичний журнал
№ 10 (274), жовтень, 2011 р.
Головний редактор **М.І. Халимоненко**
Головний художник **Т.П. Колодницька**
Заступники головного редактора **Б.К. Донгаш, І.Ф. Куштенко**
Зав.відділами **А.М.Капітульська, О.В.Кисленко**
Літературний редактор **А.М.Капітульська**
Дизайн, верстка **О.В.Кисленко**
Комерційний директор **Г.А.Донець**
Реклама **Н.В.Васильєва**
тел.: (044) 223-38-17,
тел.: (044) 222-93-17,
E-mail:vgt@i.com.ua
Оголошення **О.К.Шевченко**
223-22-58
E-mail:reclama@dimsadgorod.com
Розповсюдження, маркетинг **Т.І.Лазебник**
тел.: 223-22-58, 221-68-08
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
www.dimsadgorod.com

Видання зареєстровано, серія КВ, № 3536 від 3.10.98
Підписано до друку 21.09.2011 р.
Загальний тираж 141 548 прим.
Ціна договірна.
Адреса редакції та видавця:
вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП–680.
Тел.: (044) 223-69-11,
(044) 223-69-12,
факс/автомат: 223-22-59
E-mail: dsg@dimsadgorod.com

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».
Надруковано у друкарні ТОВ "ПК "Онікс-Принт",
м. Київ, вул. Львівська, 22а.
Тел.: (044) 390-00-03
Замовлення № 0051

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» — 21869.
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» — 90245.
«Дім, сад, город» + «Чумацький шлях» — 98881.

Індекс 74142 ISSN 1814—4357 Дім, сад, город. №10 (274). 2011. 1—48 с. Ціна договірна.